

Pedagogická
fakulta
Faculty
of Education

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Pedagogická fakulta

Katedra pedagogiky a psychologie

**Hodnota peněz a finanční gramotnost očima studentů středních
škol**

**The value of money and financial literacy through the eyes of high
school students**

Bakalářská práce

Vypracovala: Ing. Denisa Mikešková

Vedoucí práce: PhDr. Miroslav Procházka, Ph.D.

České Budějovice 2018

Prohlášení

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně, pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury. Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. souhlasím v platném znění se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby též elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích dne 27. dubna 2018.

Ing. Denisa Mikešková

Abstrakt

Bakalářská práce se věnuje zmapování úrovně finanční gramotnosti žáků vybraných škol v sekundárním vzdělávání. Cílem dotazníkového šetření je zjistit znalost či zralost žáků v oblasti finančního vzdělání a případnou připravenost žáků umět se rozhodovat v životních situacích. Bakalářská práce se skládá z teoretické části, kde je popsán teoretický základ z oblasti finančního vzdělávání. Zde je vysvětlen pojem finanční gramotnost a způsob implementace finanční gramotnosti do výuky středních škol. V praktické části jsou obsaženy výzkumné otázky, jež byly uskutečněny a vyhodnoceny kvantitativní výzkumnou formou dotazníkového šetření mezi žáky středních škol z Jihočeského kraje. Závěrem jsou poskytnuty i doporučené výukové materiály nebo osobní doporučení.

Klíčová slova

finance, gramotnost, platební styk, cena, úrok, vzdělání, rozpočet, pojištění

Abstract

The bachelor thesis deals with the level of financial literacy of pupils of selected schools in secondary education. The aim is to determine the pupil's success rate in the questionnaire survey on financial education and, where appropriate, the readiness of pupils to make decisions in the life situation. The bachelor thesis consists of a theoretical part describing the theoretical basis in the field of financial education. Here is explained the concept of financial literacy and the way of implementation of financial literacy in secondary schools. The practical part contains research questions, quantitative research is carried out and evaluated in the form of questionnaire survey among pupils of secondary schools from the South Bohemian Region. Finally, recommended exercises or personal recommendations are included.

Keywords

finance, literacy, payments, price, interest rate, education, costing, insurance

Poděkování

Chtěla bych tímto poděkovat PhDr. Miroslavu Procházkovi, Ph.D. za cenné rady, věcné připomínky a vstřícnost při konzultacích a vypracování bakalářské práce. A následně patří velké díky všem středním školám, které mi umožnili uskutečnit výzkumné šetření.

Obsah

1	Úvod.....	7
2	Teoretická část	8
2.1	Pojem finanční gramotnost	8
2.2	Peněžní gramotnost	9
2.2.1	Historie peněz	9
2.2.2	Pojem peníze.....	9
2.2.3	Hotovostní platební styk	10
2.2.4	Bezhotovostní platební styk.....	10
2.2.5	Bankovní účet	11
2.2.6	Platební karty	11
2.2.7	Finanční produkty	12
2.3	Cenová gramotnost.....	13
2.3.1	Cenový mechanismus	13
2.3.2	Cena finančních nástrojů	14
2.3.3	Úroková sazba.....	14
2.3.4	Nominální úroková sazba	15
2.3.5	Reálná úroková sazba	15
2.3.6	RPSN	15
2.3.7	Inflace	15
2.3.8	Správa daní	16
2.4	Rozpočtová gramotnost.....	17
2.4.1	Domácnost, potřeby, statky, majetek.....	17
2.4.2	Rozpočet domácnosti	18
2.4.3	Předlužení	19
2.4.4	Oddlužení.....	21
2.4.5	Zajištění rizik	21
2.4.6	Zaměstnání.....	23
2.5	Finanční vzdělávání	25
2.5.1	Střední vzdělávání v oblasti finanční gramotnosti.....	27
2.5.2	Formy finančního vzdělávání ve výuce	29

3	Praktická část	32
3.1	RVP analýza k finanční gramotnosti.....	32
3.2	Výzkumné šetření.....	34
3.2.1	Výzkumné otázky a předpoklady	34
3.2.2	Metoda výzkumného šetření	35
3.2.3	Skladba dotazníku.....	35
3.2.4	Charakteristika výzkumného vzorku	37
3.2.5	Vyhodnocení výzkumného šetření.....	38
3.2.6	Závěry výzkumného šetření.....	61
3.3	Výukový materiál.....	62
3.3.1	Vzorový pracovní list.....	64
4	Závěr	69
5	Citovaná literatura.....	70
6	Přílohy.....	74

1 Úvod

Pojem „finanční gramotnost“ můžeme v obecné rovině definovat jako schopnost porozumět financím (penězům) a hlavně jak s nimi zacházet. V posledních letech převážně mladá generace není příliš touto oblastí zasažena. Většina mladých lidí se učila zacházet s penězi pod vedením a podle vzoru svých rodičů. Finanční vzdělávání se zaměřuje především na tyto otázky: Co jsou peníze? Jak zacházet s penězi? Co dělat, a jak řešit nedostatek finančních prostředků? Jak spravovat své finance?

Cílem tohoto vzdělávání je podpora a růst finanční gramotnosti obyvatel České republiky. V současné době je toto téma velmi aktuální. Lidé se v poslední době nebojí riskovat a ve většině případů se nechovají ekonomicky zodpovědně. Což mělo vliv na výběr mého tématu, jelikož jsem se začala sama setkávat v pracovním životě s lidmi, kteří netušili, která bije. Bakalářská práce se věnuje finanční gramotnosti žáků na středních školách. Jednotlivé kapitoly teoretické části jsou strukturovány dle jednotlivých složek Standardu finanční gramotnosti. Nejprve je vysvětlen pojem finanční gramotnost, který je definován v Národní strategii finančního vzdělávání. Z definice vyplývá, že se finanční gramotnost skládá ze vzájemně prolínajících složek, a to peněžní gramotnosti, gramotnosti cenové a gramotnosti rozpočtové. Peněžní gramotnost se věnuje blíže tématu peněz, platebnímu styku a finančním produktům. Cenová gramotnost v sobě obsahuje a popisuje jednotlivé cenové mechanismy, úroky, inflaci a daně. Rozpočtová gramotnost, se věnuje domácnosti, jejich statkům, rozpočtu, předlužení nebo následnému oddlužení a zajištění rizik. Poslední kapitola je pod názvem finanční vzdělávání, které se nese v duchu získávání znalostí a porozumění finančním záležitostem.

Praktická část se věnuje analýze rámcových vzdělávacích programů, následuje dotazníkové šetření a návrh vlastního výukového materiálu pro vzdělávání v oblasti finanční gramotnosti na střední škole. Je zde učiněn rozbor jednotlivých otázek obsažených v dotazníku. Práce obsahuje i seznam výčtu rámcových vzdělávacích programů jednotlivých dotazovaných oborů, a to ve smyslu, ve kterých předmětech je možné se setkat s finančním vzděláváním. Cílem práce je zjištění úspěšnosti správných odpovědí z oblasti finančního vzdělávání sekundárních škol a finanční situace dotazovaných žáků a v možnostech jejich kapesného. Poskytnutý seznam vzorových studijních opor, je využitelný při výuce zaměřené na podporu finanční gramotnosti žáků středních škol.

2 Teoretická část

2.1 Pojem finanční gramotnost

Pojem finanční gramotnost je v rámci České republiky od roku 2006 definován v dokumentu Národní strategie finančního vzdělávání na základě rezortů Ministerstva financí (dále jen „MF“), Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy (dále jen „MŠMT“), Ministerstva průmyslu a obchodu (dále jen „MPO“) a Českou národní bankou (dále jen „ČNB“), a to ve shodě i se spotřebitelskými a profesními sdruženími zapojenými do činnosti Pracovní skupiny pro finanční vzdělávání jako *„Soubor znalostí, dovedností a hodnotových postojů občana nezbytných k tomu, aby finančně zabezpečil sebe a svou rodinu v současné společnosti a aktivně vystupoval na trhu finančních produktů a služeb. Finančně gramotný občan se orientuje v problematice peněz a cen a je schopen odpovědně spravovat osobní/rodinný rozpočet, včetně správy finančních aktiv a finančních závazků s ohledem na měnící se životní situace.“* (Ministerstvo financí ČR, 2010).

Finanční gramotnost se řadí do širší ekonomické gramotnosti a tvoří tak její specializovanou součást. Do finanční gramotnosti můžeme zahrnout např. schopnost zajistit si příjem, zvažovat důsledky osobních rozhodnutí na současný a budoucí příjem, orientaci na trhu pracovních příležitostí, schopnost rozhodovat o výdajích apod. (Ministerstvo financí ČR, 2010).

Definice finanční gramotnosti je pak dále strukturována a členěna na několik vzájemně se prolínajících složek. Konkrétně se jedná o gramotnost peněžní, gramotnost cenovou a gramotnost rozpočtovou, která zahrnuje dvě specializované složky, správu finančních aktiv a správu finančních závazků (Hesová, 2011).

2.2 Peněžní gramotnost

Představují kompetence nezbytné pro správu hotovostních a bezhotovostních peněz a transakcí s nimi a dále správu nástrojů k tomu určených např. běžný účet, platební nástroje apod. (Ministerstvo financí ČR, 2010).

2.2.1 Historie peněz

Z dostupných pramenů je možné vyčíst, že peníze nevznikly jako významný vynález či dokonce jako nařízení moudrého panovníka, ale jsou vynalezeny obyčejnými lidmi (Holman a Pospíchalová, 2012).

Pokud se do historie peněz nebudeme pouštět příliš dopodrobna, postačí nám poznamenat, že historicky prvním skutečně rozšířeným druhem peněz byly drahé kovy. Nejčastěji se jednalo o měď, zlato či stříbro (myslí se jako neopracovaná surovina). Drahé kovy mají nezaměnitelné vlastnosti, díky kterým byly předurčeny k tomuto účelu, patří mezi ně homogenita, stálost a vzácnost (Holman a Pospíchalová, 2012).

Numismatická literatura uvádí, že kovové mince se začínají vyskytovat už v 5. a 4. tisíciletí před Kristem ve Východní Asii (Šenkýřová, 2010).

První výskyt peněz na našem území, je velmi obtížné definovat. Za první skutečné ražené mince v Českých zemích lze považovat denáry Boleslava I. z 2. poloviny 10. století, i když jejich používání nebylo příliš rozšířené (Šenkýřová, 2010). První papírové peníze se objevily až za vlády Marie Terezie a to 15. června 1762. Tato první papírová platidla byla označována jako bankovní cedule neboli bankocetle (Česká televize, 2012).

2.2.2 Pojem peníze

Peníze jsou zvláštní prostředek směny, který všeobecně slouží při placení nákupu zboží a služeb nebo při úhradě dluhu. Jejich prostřednictvím vyjádříme hodnotu zboží při koupi nebo prodeji. V současnosti jsou peníze ve formě mincí a papírových nebo umělohmotných bankovek, které ale mohou být nahrazeny žirovými penězi v bankách nebo mohou být ve formě cenných papírů, šeků a směnek (Klínský a kol., 2016).

Peníze jsou předmětem platebního styku, jejich účel spočívá ve formě placení, které uskutečňuje předáváním, resp. převodem platebních prostředků. Platební styk je jednou z nezbytných podmínek řádného fungování finanční soustavy i ekonomiky jako celku (Šenkýřová, 2010).

Platební styk je možné definovat jako vztah mezi plátcem a příjemcem platby, při kterém dochází k uskutečnění platby, tedy k převodu peněžních aktiv mezi plátcem a příjemcem. Peníze plní jednu ze svých základních funkcí – funkci prostředku směny. Platební styk může být prováděn z hlediska formy přímo mezi plátcem a příjemcem, jenž je označován jako hotovostní platební styk nebo prostřednictvím převádějících institucí, který označujeme jako bezhotovostní platební styk (Polouček, 2013). Platební styk může být ještě určen z hlediska teritoria, ve kterém platební styk probíhá. Pak se označuje buď jako platební styk tuzemský, který probíhá mezi subjekty uvnitř národní ekonomiky zpravidla v tuzemské měně nebo pak platební styk zahraniční, který zahrnuje platby do zahraničí, resp. ze zahraničí (Šenkýřová, 2010).

2.2.3 Hotovostní platební styk

Hlavní oblastí hotovostního placení jsou běžné každodenní úhrady zpravidla nízkých peněžních částek prováděné občany. Většina hotovostních plateb směřuje mimo bankovní sféru (Šenkýřová, 2010). Při hotovostním platebním styku dochází k převodu hotovosti ve formě bankovek a mincí. Hotovostní platební styk je převod peněz od jednoho subjektu k druhému, provedený prostřednictvím hotovostních peněz. Mezi hotovostní platební styk lze zařadit i jiné podoby než tradiční pojetí „z ruky do ruky“ tj. předání hotovosti mezi dvěma subjekty v materiální podobě. Mezi další podoby hotovostního platebního styku lze zařadit například složení peněz ve prospěch bankovního účtu na pokladně, výběr hotovosti z bankovního účtu na pokladně nebo výběr platební kartou z bankomatu (Polouček, 2013).

2.2.4 Bezhotovostní platební styk

U bezhotovostního platebního styku dochází k přesunu peněz ve formě záznamů na účtech plátce a příjemce. Bezhotovostní platební styk je převod peněz od jednoho subjektu k druhému, realizovaný prostřednictvím jejich běžných nebo jiných účtů vedených u zprostředkujících institucí (bank). Z této definice vyplývá, že základní podmínkou pro realizaci bezhotovostních plateb mezi plátcem a příjemcem je existence bankovních účtů na obou stranách (Polouček, 2013). Bezhotovostní placení znamená, že úhrada platby nebude provedena za účasti fyzických peněz, nýbrž placení proběhne vzájemným záznamem mezi bankovními účty. To znamená, že bance bude zadán tzv. platební příkaz, jehož prostřednictvím budou peníze z účtu odepsány a připsány na

jiný účet. V současné době existují různé formy platebních příkazů, mezi nejčastěji používanými se řadí jednorázový platební příkaz, hromadný příkaz, trvalý příkaz či inkaso nebo soustředěné inkaso plateb obyvatelstva tzv. SIPO (Šenkýřová, 2010). Příkazy k platbám lze provést pouze tehdy, jsou-li na nich vyplněny všechny podstatné náležitosti, kam patří bankovní spojení plátce a příjemce (číslo účtu a směrový kód banky, případně také specifický symbol), částka a měna, konstantní a variabilní symbol, podpis oprávněné osoby a popřípadě datum splatnosti. Platební příkazy, ve kterých některá z podstatných náležitostí chybí, vrací banky klientům jako neproveditelné (Šenkýřová, 2010).

2.2.5 Bankovní účet

Bankovní účet je základním bankovním nástrojem pro správu financí. V dnešní době je možné si bankovní účet založit osobně na pobočce banky nebo on-line skrze internetové stránky dané banky. Bankovní účet umožňuje provádět bezhotovostní i hotovostní platební operace nebo využívat řadu dalších bankovních produktů jako jsou platební či kreditní karty, případně úvěry.

Primárním účelem tohoto účtu je hospodaření s peněžními prostředky. Peníze se na účet vkládají buď v hotovosti na přepážce banky, nebo převodem z jiného účtu.

Nabídka bankovních účtů bývá odlišná pro občany a firmy. Pod pojmem občan se řadí fyzická osoba, která nepodniká. Pod kategorií firmy patří podnikatelé, samotné firmy, municipality, neziskové organizace, bytová družstva, společenství vlastníků jednotek a rovněž různé další instituce či korporace.

Součástí bankovního účtu bývá i elektronická správa, která zlepšuje přístup a hospodaření s finančními prostředky (Finance, 2017a).

2.2.6 Platební karty

Další způsob platby, se kterým je možné se setkat, je platba platební kartou. Platební karta je platební prostředek, který slouží k provádění bezhotovostních plateb, výběru hotovosti z bankomatu nebo naopak ke vkladu hotovosti pomocí bankomatu. Platební karty se dělí na tzv. platební karty debetní a platební karty kreditní (Navrátilová a kol., 2013).

Debetní karty umožňují platbu v obchodech a výběr hotovosti z bankomatů nebo přímo na pokladnách u vybraných obchodníků. Částka, kterou lze čerpat je ve většině případů

omezena limitem týdenního či jiného výběru. Podstatnou debetních karet je, že peníze můžeme čerpat pouze do výše našeho zůstatku na účtu. Naopak prostřednictvím kreditních karet banka umožňuje čerpání cizích prostředků, resp. finančních prostředků banky. Kreditní karty jsou vydávány k samostatnému úvěrovému účtu. Slouží jako nástroj čerpání úvěru od banky do výše dohodnutého limitu. Toto čerpání je automatické a může se libovolně opakovat. Obdobně jako debetní karta má stanoven limit týdenního výběru (Klínský a kol., 2016).

Pokud využijete těchto služeb, tedy dojde ke zřízení kreditní karty a následně dojde k čerpání prostřednictvím peněz banky, tyto finanční prostředky se musí bance vrátit. Vypůjčená částka je navíc zatížena příslušným zhodnocením banky v podobě úroku, dojde tím k navýšení vypůjčené částky (Navrátilová a kol., 2013).

2.2.7 Finanční produkty

Na českém trhu existuje celá řada finančních produktů. Pod tímto pojmem si představíme nabídku spotřebitelských úvěrů, kontokorentních úvěrů, hypotečních úvěrů či stavebních spoření apod. Úvěry lze nejčastěji získat v bance, další možnosti jsou splátkové společnosti nebo nebankovní instituce, které tyto finanční produkty nabízejí. Úvěry jsou děleny do dvou základních skupin, a to na úvěry účelové a úvěry neúčelové. Účelový úvěr je poskytován bankou na konkrétní potřebu klienta. Tyto úvěry pak poskytují snazší posouzení požadované částky a snazší odhadnutí schopnosti klientem úvěr splácet. Mezi nejčastější účelové úvěry se řadí úvěry na auto, vybavení bytu či jiné spotřební předměty. Nejběžnějším účelovým úvěrem je hypoteční úvěr. Tento úvěr se poskytuje na koupi nemovitosti, na výstavbu nemovitosti nebo na její rekonstrukci, modernizaci či opravu. Jedná se o dlouhodobou půjčku. Splatnost hypotečního úvěru se pohybuje v rozmezí od 5 do 40 let (odvíjí se od věku žadatele).

Hypoteční úvěr je zajištěn zástavním právem k nemovitosti. Maximální možnou částku, kterou může klient od banky získat, se v současnosti pohybuje okolo 70 % tržní ceny nemovitosti (Klínský a kol., 2016). Vrátime-li se k neúčelovým úvěrům, pak lze jmenovat jako nejčastější kontokorentní úvěr, kreditní kartu a americkou hypotéku. Kontokorentní úvěr zkráceně kontokorent představuje bankovní službu, která je poskytována klientovi k běžnému účtu. Služba vzniká uzavřením úvěrové smlouvy, ve které se banka zavazuje poskytnout klientovi úvěr, a naopak klientovi dává povinnost tento úvěr splácet. Sjednáním úvěrové smlouvy pak klientovi umožňuje čerpat z účtu

peníze, i když na něm nemá dostatečnou vlastní hotovost. Klient tak má možnost na svém účtu jít tzv. do mínusu. Klientovi je vymezen úvěrový rámec, tedy má stanoven maximální přípustný debet. Tento rámec banka stanoví na základě posouzení úvěrové způsobilosti klienta. Splácení úvěru probíhá tak, že na účet přicházejí finanční prostředky, tím se úvěr automaticky splácí. Úroková sazba u kontokorentního úvěru je ve většině případů vyšší než u ostatních druhů úvěrů. Tento typ úvěru je poskytován jak fyzickým, tak právnickým osobám (Navrátilová a kol., 2013). Dalším typem úvěru je kreditní karta, která už byla popsána výše, viz Kapitola 2.2.5 Platební karty, jedná se o typ platební karty. V tomto případě se jedná o tzv. revolvingový úvěr. Držitel karty může postupně tento úvěr splácet svými penězi a zároveň z něj může dále finanční prostředky banky čerpat (Navrátilová a kol., 2013).

Jako třetí zmíněný neúčelový úvěr je americká hypotéka. Tento úvěr je také zajištěn zástavním právem k nemovitosti jako tomu je u hypotečního úvěru, ale na rozdíl od klasické hypotéky nemá účelový charakter, získané prostředky lze využít na pořízení čehokoliv. Maximální výše úvěru zpravidla činí 70 % odhadní ceny nemovitosti, doba splatnosti úvěru se pohybuje v rozmezí od 3 do 20 let. K výhodám se dá zařadit celkem nízká úroková sazba oproti úrokovým sazbám u spotřebitelských úvěrů. Nevýhodou je, že v případě neschopnosti splácet hrozí riziko ztráty nemovitosti (Klínský a kol., 2016).

2.3 Cenová gramotnost

Představují kompetence nezbytné pro porozumění cenovým mechanismům a inflaci (Ministerstvo financí ČR, 2010).

2.3.1 Cenový mechanismus

Cenový mechanismus v ekonomice je v širším pojetí způsob, jehož prostřednictvím cena ovlivňuje produkci zboží či služeb a poptávku po nich (Longman business English dictionary, 2007). Cenový mechanismus tak působí na kupující i prodávající a je příčinou mnoha změn v ekonomickém prostředí, a to i v dlouhodobém horizontu (Price mechanism, 2001). Je základem pro ekonomickou kalkulaci, podnikatelské investiční plánování a rozdělování zdrojů. Cenový mechanismus poskytuje informace o tom, co vyrábět, jak rozdělit zdroje a zahrnuje všechny prostředky, pomocí nichž dochází k regulaci cen, ať již tržními silami nebo legislativními opatřeními (Fajmon, 2010).

Je to mechanismus, který zvyšuje ceny, když poptávka převyšuje nabídku, a naopak je snižuje, když nabídka převyšuje poptávku (Swanenberg, 2012).

2.3.2 Cena finančních nástrojů

Základním ekonomickým pojmem je cena. "*Obecná ekonomická teorie definuje cenu jako peněžní vyjádření směnné hodnoty zboží čili je kvantitativním poměrem, ve kterém je zboží směňováno za peníze.*" (Zámečník a kol., 2007). Cena je peněžní vyjádření hodnoty zboží a v žádném případě se cena nerovná hodnotě zboží. Cena je rovněž výše peněžní úhrady zaplacené na trhu za prodaný výrobek či poskytnutou službu (Vysoké školy, 2017). Cena je též chápána jako jeden z prvků marketingového mixu, který dotváří celkový charakter produktu. Existuje velké množství druhů cen, avšak základním kritériem pro posuzování ceny zůstává užitek. V tržním systému existují tři základní funkce ceny: informační, motivační a alokační. Tyto tři funkce spolu těsně souvisí (Holman, 1999). V některých případech bývají vyčleňovány i další funkce, kupříkladu distribuční. Cena je tvořena vzájemnou interakcí mezi prodávajícím a kupujícím bez ohledu na to, zda o ceně přímo jednají, nebo na ni působí nepřímo svým chováním (Liška, 2004). Formálně je tedy cena stanovena prodejci, kteří ji ale upravují vzhledem k nabídce a poptávce. Dalším subjektem, který může ovlivňovat tvorbu cen je stát. Efektivně fungující cenový mechanismus je základem prosperity národní ekonomiky (Šiman a Petera, 2010).

2.3.3 Úroková sazba

Banky za vklady vyplácejí úroky, a naopak za úvěry úroky požadují. Rovněž banky za svoje poskytované služby klientům účtují různé poplatky. Rozdíl mezi úrokem a úrokovou sazbou je, že úrokem rozumíme částku, kterou buď dostaneme, nebo zaplatíme. Úroková míra též nazývaná jako úroková sazba se vyjadřuje v procentech, jako část z uložené nebo zapůjčené částky, kterou bude úrok činit. Na celkovou výši úrokových sazeb má velký vliv inflace. Při růstu inflace banky zvyšují úrokové sazby úvěrů a zároveň i úrokové sazby vkladů, aby se hodnota úspor nesnižovala, a nedocházelo tak k jejich vybírání (Šenkýřová, 2010).

2.3.4 Nominální úroková sazba

Nominální úroková sazba je úroková sazba uváděná explicitně ve smlouvách o úvěru, respektive vkladu (Česká národní banka, 2017).

2.3.5 Reálná úroková sazba

Reálnou úrokovou sazbu získáme tak, že nominální úrokovou sazbu tzv. deflujeme, tj. snížíme o oslabení reálné hodnoty (tj. kupní síly) půjčované, resp. vkládané peněžní částky během období, na které je půjčována, resp. vkládána. Oslabení reálné hodnoty peněžní částky za dané období je rovno inflaci za toto období (Česká národní banka, 2017).

2.3.6 RPSN

V souvislosti s poskytovanou půjčkou (např. spotřebitelským úvěrem) byste měli počítat, že u půjčky nebudete splácet pouze úrok, ale také případně další poplatky. Typickým příkladem těchto poplatků je tzv. RPSN neboli roční procentní sazba nákladů. RPSN je určitý procentuální podíl z dlužné částky, který musí spotřebitel zaplatit za období jednoho roku. Je to položka spojená s vedením splátek a dalšími výdaji zatěžujícími čerpání úvěru. Tato hodnota může být poměrně vysoká, proto je dobré se při zvažování spotřebitelského úvěru s vyšší RPSN včas a dobře seznámit. Výše RPSN je stanovena u každé půjčky individuálně, obvykle kolísá kolem hodnoty 12 % až 17 %. Dle zákona je každý poskytovatel spotřebitelského úvěru povinen informovat o jeho výši RPSN (Navrátilová a kol., 2013).

2.3.7 Inflace

Inflace je ekonomický jev, který označuje všeobecný růst cen a s tím související snížení kupní síly peněz, tedy růst tzv. cenové hladiny (Holman a Pospíchalová, 2012). Inflace se projevuje nejen růstem cen, ale také růstem mezd a dalších nákladů. Např. pokud činila míra inflace za předchozí rok 3 %, znamená to, že všechny ceny v průměru vzrostly o 3 %. Jinými slovy řečeno, co stálo minulý rok 100 Kč, v letošním roce stojí 103 Kč. Inflace znamená zmenšování kupní síly peněz, nikoli zmenšování kupní síly lidí. Inflace zmenšuje množství zboží a služeb, které si můžeme koupit za korunu, ale nezmenšuje množství zboží a služeb, které si můžeme koupit za náš důchod. Jestliže roste míra inflace, pak za stejné množství peněz získáme méně zboží a služeb. Inflace

znehodnocuje vklady a úvěry. Banky proto při zvyšující se inflaci zvyšují úrokové sazby. V případě úvěrů je tomu proto, aby jejich poskytování nebylo ztrátové. Zvyšují se i úrokové sazby vkladů, aby se hodnota úspor nesnižovala a obyvatelé úspory nevybírali. Inlace se uvádí v procentech. Opakem inflace je deflace (Klínský a kol., 2016).

2.3.8 Správa daní

Daně tvoří největší část příjmů veřejného rozpočtu. Daně jsou vybírány správcem daní. Správcem daní je finanční úřad a celní úřad. V rámci daňového systému České republiky se daně rozdělují na přímé daně a nepřímé daně. Přímé daně zahrnují daně z příjmů, (fyzických osob nebo právnických osob) a majetkové daně kam se řadí daň z nemovitých věcí, daň z nabytí nemovitých věcí nebo dan silniční (Klínský a kol., 2016).

Daň z příjmů fyzických osob a právnických osob upravuje zákon č. 586/1992 Sb., o České národní radě o daních z příjmů. Podle ust. § 3 tohoto zákona je možné odvézt u fyzický osob daň z příjmu ze závislé činnosti, příjmu ze samostatné činnosti, příjmu z kapitálového majetku, příjmu z nájmu nebo ostatních příjmů.

U přímých daní odvádí daň do veřejných rozpočtů zpravidla poplatník, který platí daně ze svého důchodu, u daních nepřímých se předpokládá, že je subjekt, který daň odvádí, neplatí z vlastního důchodu, ale že je přenáší na jiný subjekt, daň je přenesena prostřednictvím zvýšení ceny (Kubátová, 2015).

Nepřímé daně jako spotřebitelé při nákupu statků, jsou tedy obsaženy v cenách výrobků a služeb. Patří sem daň z přidané hodnoty, spotřební daň a ekologická daň.

Podle § 47 zákona č. 353/2003 Sb., o spotřebních daních existují v současné době v České republice tři sazby daně z přidané hodnoty a to, základní sazba 21 %, která se uplatňuje u převážné většiny zboží a služeb, dále máme první sníženou sazbu 15 %, která se vztahuje zejména na potraviny, nealkoholické nápoje, vodné a stočné, teplo, městskou dopravu, vstupné nebo ubytovací služby. Do třetí snížené sazby 10 % se řadí léky, tištěné knihy, dětská výživa, suroviny k výrobě potravin. Kompletní seznam zboží a služeb spadajících do jednotlivých sazeb určují přílohy zákona č. 353/2003 Sb., o spotřebních daních (Aktuálně, 2017).

Dle ust. § 7 zákona č. 353/2003 Sb., o spotřebních daních jsou předmětem spotřební daně všechny výrobky na daňovém území Evropské unie vyrobené nebo dovezené.

Spotřební daně se v České republice platí z několika komodit, nejvíce se jedná o minerální oleje, kam patří benzin, nafta a LPG. Další skupinou jsou tabákové výrobky jako cigarety, doutníky nebo tabák ke kouření. Spotřební daň se také platí za alkoholické nápoje. Sazbu spotřební daně stanovuje zákon o spotřebních daních (Peníze, 2018).

Ekologické daně jsou takové daně, při jejichž zavedení nebo zvýšení se očekává pozitivní vliv na životní prostředí či jejichž zavedení či zvýšení se promítne v daňovém základě (Kubátová, 2006). Ekologickou daň upravuje zákon č. 185/2001 Sb., o odpadech a ukládá povinnost platit ekologickou daň při první registraci čtyřkolového motorového vozidla. Daň se hradí jak při registraci vozidla dovezeného ze zahraničí, tak při změně vlastníka v rámci České republiky (Registr vozidel, 2018).

2.4 Rozpočtová gramotnost

Představují kompetence nezbytné pro správu osobního či rodinného rozpočtu (např. schopnost vést rozpočet, stanovovat finanční cíle a rozhodovat o alokaci finančních zdrojů), a zahrnuje i schopnost zvládat různé životní situace z finančního hlediska. Rozpočtová gramotnost zahrnuje vedle výše popsané obecné složky také dvě specializované složky a to: správu finančních aktiv (např. vkladů, investic a pojištění) a správu finančních závazků (např. úvěru nebo leasingu). Předpokladem v obou případech je orientace na trhu pro různě komplikované finanční produkty a služby, schopnost je mezi sebou porovnávat a volit ty nejvhodnější s ohledem na konkrétní životní situaci (Ministerstvo financí ČR, 2010).

2.4.1 Domácnost, potřeby, statky, majetek

Pod pojmem domácnost si představme buď samostatně hospodařícího jedince, nebo skupinu lidí žijících a hospodařících se společným majetkem, jako je například rodina. Jednotliví členové domácnosti se účastní všech běžných ekonomických činností, vstupují tak na trh jako kupující nebo prodávající.

Potřeba je pocit nedostatku, který jedince nutí, aby nedostatek odstranil. Každý člověk má své potřeby, které musí uspokojit. Člověk je nucen získávat nebo nakupovat různé statky, pomocí kterých tyto potřeby uspokojuje. Obecně se dělí potřeby člověka na potřeby základní a potřeby ostatní. Základní (fyziologické) potřeby jsou pro člověka nepostradatelné a nezbytné. Bez jejich pravidelného uspokojování se neobejde, nemohl

by bez nich přežít. Patří sem například potřeba spánku, potřeba utišit hlad a žízně a ostatní biologické potřeby.

Ostatní potřeby jsou ty, které nejsou tolik nezbytné, bez kterých se člověk obejde. U nich bychom mohli jmenovat např. dary, dovolenou, módní oblečení, auto, mobilní telefon apod. Mezi nehmotné ostatní potřeby patří např. potřeba vzdělání, lásky, uznání apod.

Členové domácnosti, přicházejí na trh za účelem uspokojování svých potřeb. Statek v ekonomickém názvosloví představuje hodnotu (věc), která uspokojuje potřebu člověka. Statky se obecně dělí na volné a vázané. Mezi volné statky patří ty, které nám poskytuje příroda zpravidla bez našeho přičinění jako je například vzduch, sluneční energie, vítr, sníh, déšť atd. Vázané statky jsou pak produkty lidské práce, jsou to věci a výtvořiny člověka. K jejich vytvoření musí člověk vynaložit své úsilí, znalosti a dovednosti. Finanční a materiálové vstupy (Navrátilová a kol., 2013).

Každá domácnost má k dispozici určitý majetek, se kterým nakládá, užívá jej a který případně i dále rozšiřuje. Do majetku domácnosti se tak počítá majetek movitý a nemovitý. Movitý majetek může být např. auto, elektronika, kuchyňské zařízení, ale také peníze, šperky nebo umělecké předměty. Nemovitý majetek je pak dům, byt či pozemek. Majetek je možné dělit i z jiných hledisek, a to na majetek hmotný, nehmotný a finanční. Hmotným majetkem je věc hmotné podstaty, tedy auto, nábytek, mobil, lednice, ale i dům, byt, zahrada či pozemek.

Nehmotným majetkem jsou pak práva užívání nějaké věci, licence, patentovaný vynález atd. Posledním typem je pak finanční majetek, kam se řadí peníze, šperky, cenné papíry nebo také spoření (Navrátilová a kol., 2013).

2.4.2 Rozpočet domácnosti

Rozpočet domácnosti zahrnuje dvě základní složky, kterými jsou příjmy a výdaje. Pod pojmem rozpočet domácnosti si představme nástroj, pomocí kterého má domácnost své příjmy a výdaje pod kontrolou.

Co se týká příjmů, lze je rozdělit na pravidelné příjmy a příjmy nepravidelné. Pravidelnými příjmy jsou mzda, příjmy ze samostatné činnosti, sociální příjmy jako je starobní důchod, sociální dávky na děti, rodičovský příspěvek, další pravidelným příjmem může být případně i pronajímání nemovitosti. Nepravidelné příjmy jsou pak všechny příjmy, které určitě obdržíme, ale jejich výše kolísá, a ne vždy je dostaneme ve

stejném čase. Jsou to např. odměny, úroky z vkladů, příjmy z cenných papírů či z autorských práv. Obě skupiny příjmů zahrnujeme do domácího rozpočtu jako čisté příjmy. Dále ještě můžeme mít ještě příjmy jednorázové např. z prodeje majetku.

I ve výdajích se vyskytují dvě skupiny. Jsou to výdaje pevné, tyto výdaje se opakují a je obtížné je snížit. Jako typický příklad můžeme uvést nájemné, zahrneme sem i splátky úvěrů, hypotéky či leasingu. Druhou skupinou jsou pak výdaje kontrolovatelné. Jejich výši můžeme rychle ovlivnit. Jsou různě naléhavé, takže je můžeme ovlivnit v různé míře. Mezi naléhavější zařadíme výdaje na jídlo či oblečení. Jiné výdaje si můžeme zcela odepřít např. výdaje za zábavu či cestování. Lze sem také ale zahrnout spoření.

Stejně jako v případě příjmů existují i jednorázové výdaje. Vynakládají se za delší dobu a jde většinou o větší částky např. koupě domácích spotřebičů, auta či dovolené. U nich rovněž můžeme ovlivnit jejich výši (Klínský a kol., 2016).

Základním pravidlem rodinných financí je snaha přizpůsobit výdaje svým příjmům, aby nedocházelo k zadlužování. Pokud domácnost toto pravidlo nedodržuje, může být její existence poznamenána opakujícími se finančními potížemi (Navrátilová a kol., 2013).

2.4.3 Předlužení

Může se stát, že člověk neodhadne své možnosti dostát povinností případného splácení zapůjčených peněz. Neuvážlivým čerpáním spotřebitelských úvěrů a následným dalším uzavíráním půjček, které mají pokrýt potřebu splácení půjček prvotních, se dostává do finanční pasti, z níž není úniku. O předlužení podle ust. § 4 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), jde tehdy, jestliže osoba má více věřitelů a jestliže její splatné závazky jsou vyšší než její majetek.

Zjednodušeně řečeno je to tehdy, když dlužník nemůže splácet zapůjčené peníze ze svého měsíčního příjmu, poté, co z něj odečtou běžné životní náklady.

Pokud dlužník nesplácí své úvěry, věřitelé pochopitelně začnou dluhy vymáhat. Dlužníka mohou čekat následující momenty, kterými jsou upomínky, vymáhání nesplaceného dluhu, soudní nařízení a exekuce (Klínský a kol., 2016).

Upomínky znamenají, že věřitelé svého dlužníka upomínají písemně, e-mailem či telefonicky. Počet těchto upomínek, určují vnitřní pravidla bank nebo jiných věřitelů. V tuto chvíli je problém řešitelný a dá se s věřitelem dohodnout o odložení splátek, změně výše splátek, délka úvěru, splátkový kalendář atd. (Klínský a kol., 2016).

V případě ignorování upomínek nastává vymáhání nesplaceného dluhu. V tuto chvíli se věřitel obrací na vymáhací agentury či právníka. Ti dlužníka kontaktují a vymáhají dluh důrazněji, avšak v rámci zákona. Zasílají výzvy k zaplacení, v nich uvádějí, že dalším krokem nastane soudní vymáhání. I v tuto chvíli je problém řešitelný. S vymáhacími agenturami se lze dohodnout. Lze s nimi sepsat listinu o uznání dluhu a dohodu o řešení dluhu. Dlužník má i možnost se obrátit na finanční poradnu nebo občanské sdružení SPES – poradna pro dlužníky (Klínský a kol., 2016).

Dlužník může nesouhlasit s vydáním soudního platebního rozkazu, ale ve většině případů dosáhne pouze odkladu placení, ale situace se tím nevyřeší. Za následek to bude mít jen to, že soud nařídí hlavní líčení, v němž bude dlužníkovi nařízeno dluh zaplatit.

V tuto chvíli může nastat situace, že pokud ani po soudním nařízení dlužník svůj dluh neuhradí, soud vydá nařízení exekuce. Exekuce se řídí zákonem č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů. Exekuci lze provést jen způsoby uvedenými v zákoně a to například, srážkou z účtu, srážkou ze mzdy, správou nemovité věci, pozastavením řidičského oprávnění, prodejem movitých i nemovitých věcí. V případě exekučního řízení se ještě dluh navýší o náklady na výkon exekuce.

Srážkou z účtu se rozumí, že se dlužníkovi obstaví účty v bance a veškeré peníze se použijí na úhradu dluhu. Pokud peněžité prostředky nepostačí k uspokojení dluhu, provede se exekuce majetku, kdy se v bytě dlužníka sepíše majetek a označí se nálepkami exekučně zabaveno. Nezabavuje se však běžný oděv, zdravotnické potřeby, peníze do výše 1000 Kč, věci nutné výkonu podnikání. Pokud dlužník dluh neuhradí, majetek se odváží a následně je prodán v dražbě (Klínský a kol., 2016).

Provádí-li se exekuce příjmu, ponechává se dlužníkovi podle ust. § 278 zákona č. 99/1963 Sb., Občanský soudní řád nezabavitelná částka. Způsob výpočtu nezabavitelné částky je stanoveno nařízením vlády České republiky. Nezabavitelná částka je tvořena dvěma složkami, ze životního minima jednotlivce a normativních nákladů na bydlení. Základní nezabavitelnou částkou při exekuci na mzdu jsou pak dvě třetiny ze součtu životního minima a normativních nákladů na bydlení. Tato částka se může navýšit o každou osobu, které je povinen dlužník poskytovat výživné, a to o jednu čtvrtinu z hodnoty základní nezabavitelné částky (Kučerová, 2017). Pro představu v roce 2017 činila základní nezabavitelná částka 6 154,67 Kč (Exekuce insolvence, 2017).

2.4.4 Oddlužení

Oddlužení se řídí zákonem č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon). Jeho smyslem je poskytovat legální pomoc těm dlužníkům, kteří chtějí splácet své dluhy, ale již se z předlužení nedokážou dostat. Oddlužení je realizováno buď plněním splátkového kalendáře nebo zpeněžením majetkové podstaty nebo kombinací obou způsobů. Při oddlužení plněním splátkového kalendáře je dlužník povinen po dobu 5 let měsíčně splácet nezajištěným věřitelům určitou částku, tato částka se liší v závislosti na výši příjmů a počtu vyživovaných osob. V případě oddlužením majetkové podstaty je veškerý movitý i nemovitý majetek dlužníka zpeněžen. Při oddlužení kombinací bude dlužník nejen platit měsíční splátky, ale zároveň bude prodána část jeho majetku. Tento způsob se využívá především ve chvíli, kdy je částka, kterou je schopen dlužník splácet, nedostačující pro oddlužení splátkovým kalendářem (Justice, 2018). Oddlužení lze využít pouze jednou za život. Oddlužení může využít fyzická osoba, která nemá dluhy z podnikání nebo fyzická osoba podnikatel, která má pouze dluhy spotřebitelského charakteru (Klínský a kol., 2016). Osoby, které požadují oddlužení, musí splnit následující podmínky: poctivý záměr, uspokojení pohledávky nezajištěných věřitelů nejméně ve výši 30 % a odpovědný přístup (Justice, 2018).

2.4.5 Zajištění rizik

Člověk může sebelépe naplánovat, jak naloží se svými penězi, ne vše se může vyvíjet dle jeho plánu. V životě se člověk ocitá v mnoha situacích, kdy mu mohou hrozit nějaká rizika, jak vlastní, tak i cizí. Mezi nejčastější rizika můžeme řadit například: nemoc, úraz, ztráta příjmu, ztráta či zničení majetku, vznik nečekaných výdajů. Existuje tedy způsob, jak se před těmito riziky chránit a to tzv. pojištěním. Pojištění je upraveno v zákoně č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

Pojištění se dá nazvat jako tzv. „Pomoc v nouzi“. Z hlediska ekonomického to znamená vytvářet z příspěvků rezervy, které slouží k náhradám škod nebo k úhradě potřeb, které vzniknou z nahodilých událostí. Jde o právní vztah mezi pojistitelem a pojistníkem, kdy spolu uzavírají pojistnou smlouvu. Pojistitel je právnická osoba (pojišťovna), k jehož předmětu podnikání patří pojišťovací činnost, naopak pojistník je fyzická nebo právnická osoba, která uzavřela pojistnou smlouvu s pojistitelem, a má tedy za

povinnost platit pojistné a následně vyplývají práva ustanovená v pojistné smlouvě (Čejková a kol., 2003).

Základním účelem pojištění je zmírnit či odstranit nepříznivé důsledky způsobené nahodilými událostmi. Dá se to považovat za efektivní způsob tvorby a rozdělování peněžních rezerv k úhradě potřeb, které vzniknou nahodile. Jako základní klasifikaci pojištění lze považovat pojištění majetku, odpovědnosti a osob (Čejková a Nečas, 2006). Pokud se zaměříme na pojištění majetku, patří sem pojištění nemovitosti a domácnosti. Pojištění domácnosti je pojištění vybavení, které máte doma jako je nábytek, elektronika, cennosti, aj. Pojištění nemovitosti, naopak kryje škody na nemovitosti jako takové bez vnitřního vybavení, to je byt, dům, chalupa, garáž, aj. Základní varianty pojištění obvykle kryjí rizika škod, které jsou způsobeny požárem, zatékající vodou, úderem blesku, krádeží, vloupáním, vichřicí, záplavou aj.

Pojištění osob se dělí do základních skupin lišící se předmětem, na které konkrétní pojištění se vztahuje například úraz, smrt, nemoc, ztráta příjmu aj. Pokud hovoříme o pojištění osob, spadá sem zdravotní pojištění, úrazové pojištění a důchodové pojištění. U zdravotního pojištění je potřeba rozlišovat zdravotní pojištění zákonné a komerční. Zatímco zákonné zdravotní pojištění musí odvádět každý zákonem stanovený plátcem jednotlivým zdravotním pojišťovnám, u komerčního (soukromého) pojištění záleží na každém zvlášť. Tedy ze zákonného pojištění je hrazena základní zdravotní péče, v soukromém zdravotním pojištění je například i riziko ztráty příjmu v případě jeho pracovní neschopnosti z důsledku nemoci či úrazu (Finance, 2017b).

Úrazové pojištění hradí další rizika, tedy invaliditu, pracovní neschopnost, tělesné poškození či smrt, které vznikly následkem úrazu nikoli v důsledku nemoci.

Pojištěním odpovědnosti jsou hrazeny škody způsobené lidskou činností nebo provozem majetku člověka. Do tohoto pojištění se zahrnují škody vzniklé vytopením souseda, pokousání psem, rozbitím zboží v obchodě, rozbitím sousedova okna, autohavárií, aj. Na trhu se můžete setkat s pojištěním odpovědnosti z běžného občanského života, z vlastnictví nemovitosti, za škody způsobené zaměstnavateli, z provozu motorového vozidla, aj. Zde je potřeba zmínit, že pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou provozem motorového vozidla nebo také povinné ručení je zákonem stanovené pojištění. Z toho pojištění se hradí případné škody na majetku a zdraví, které pojištěnec způsobí jiné osobě při provozování auta.

Před rizikem ztráty příjmů nebo ztráty majetku se můžeme chránit také vytvořením vlastních majetkových a finančních rezerv, což se dá nazvat jako tzv. samopojištění.

2.4.6 Zaměstnání

Práce je cílevědomou činností, kterou lidé získávají statky a služby k uspokojování potřeb. K tomu, aby člověk mohl práci vykonávat, potřebuje kvalifikaci. Kvalifikací se rozumí odborné znalosti, praktické dovednosti a kompetence potřebné pro vykonávání určité činnosti. Získává se vzděláváním a praxí. Obvykle je potvrzena dokladem např. výučním listem, vysvědčením, certifikátem aj. Kompetencemi se rozumí předpoklad či schopnost zvládat určitou činnost (Klínský a kol., 2016).

Tak jako všechny trhy je i práce charakterizována poptávkou a nabídkou (Holman a Pospíchalová, 2012). Poptávka po určitém počtu zaměstnanců s určitou kvalifikací vyplývá ze situace na trhu. Obvykle poptávka po zaměstnancích stoupá s úrovní jejich vzděláním.

Uchazeč o místo zpravidla vytváří životopis a motivační dopis. Cílem životopisu je rychle a stručně informovat potencionálního zaměstnavatele o osobním profilu uchazeče a o jeho dosaženém vzdělání a praxi. Vyplňují se nejčastěji informace typu jméno, adresa, kontakt, dosažené vzdělání, dosavadní zaměstnání, jazykové znalosti, práce s počítačem, dovednosti a osobní zájmy.

Cílem motivačního dopisu je především dosáhnout pozvání k pohovoru. V dopisu by měl být zřetelný zájem uchazeče o dané místo. V dopise se zdůrazňuje, proč oslovujeme danou firmu, proč se uchazeč hodí na dané místo a jak uchazeč bude užitečný pro danou firmu (Holman a Pospíchalová, 2012).

Pracovní poměr pak vzniká uzavřením pracovní smlouvy. Pracovní smlouva musí vždy obsahovat druh práce, místo výkonu práce a den nástupu do práce a musí být uzavřena písemně. V případě, že tyto informace pracovní smlouva neobsahuje, považuje se za neplatnou. Dále může pracovní smlouva obsahovat sjednání mzdy, stanovení pracovní doby, ujednání o dovolené atd. Pracovní poměr vzniká dnem, který byl sjednán v pracovní smlouvě jako den nástupu do práce (Zákon č. 262/2006 Sb.).

Dalším způsobem, kterým vzniká pracovněprávní vztah, je jmenováním, volbou, dohodou o provedení práce a dohodou o pracovní činnosti.

Dohoda o provedení práce se uzavírá pro činnost, jež nesmí být větší než 300 hodin v kalendářním roce. V dohodě o provedení práce musí být uvedena doba, na kterou se tato dohoda uzavírá (Zákon č. 262/2006 Sb.). Často se využívá pro jednorázové brigády či úkony. V případě, že výše odměny nepřesáhne 10 000 Kč za měsíc, nepodléhá

odvodům pojistného na sociální zabezpečení a zdravotní pojištění (Holman a Pospíchalová, 2012).

Dohodu o pracovní činnosti může zaměstnavatel s fyzickou osobou uzavřít, i když rozsah práce nebude přesahovat v témže kalendářním roce 300 hodin. Na základě dohody o pracovní činnosti není možné vykonávat práci v rozsahu překračujícím v průměru polovinu stanovené týdenní pracovní doby. V dohodě o pracovní činnosti musí být uvedeny sjednané práce, sjednaný rozsah pracovní doby a na dobu, na kterou se dohoda uzavírá (Zákon č. 262/2006 Sb.).

Ukončení pracovního poměru může být pouze dohodou, výpovědí, okamžitým zrušením, zrušením, ve zkušební době, uplynutím sjednané doby, smrtí zaměstnance či zánikem zaměstnavatele.

Dohodnou-li se zaměstnavatel a zaměstnanec na rozvázání pracovního poměru, končí pracovní poměr sjednaným dnem. Dohoda o rozvázání pracovního poměru musí být písemná a každá ze smluvních stran musí obdržet jedno vyhotovení o rozvázání pracovního poměru.

Výpověď z pracovního poměru musí být písemná, jinak se k ní nepřihlíží. Zaměstnavatel může dát zaměstnanci výpověď jen z důvodu výslovně stanové zákonem. Zaměstnanec může dát zaměstnavateli výpověď z jakéhokoliv důvodu nebo bez uvedení důvodu. Byla-li dána výpověď, skončí pracovní poměr uplynutím výpovědní doby, a činí nejméně 2 měsíce, pokud ze zákona nevyplývá jinak (Zákon č. 262/2006 Sb.).

Okamžité zrušení pracovního poměru je buď ze strany zaměstnavatele, nebo ze strany zaměstnance. Ze strany zaměstnavatele jen tehdy, je-li zaměstnanec pravomocně odsouzen nebo poruší-li zaměstnanec povinnosti vyplývající z pracovněprávních předpisů (Zákon č. 262/2006 Sb.).

Ze strany zaměstnance jen tehdy, pokud ze zdravotních důvodů není způsobilí vykonávat práci nebo pokud mu zaměstnavatel nevyplatil mzdu, plat či náhradu mzdy či její část do 15-ti dnů od uplynutí období splatnosti (Zákon č. 262/2006 Sb.).

Zaměstnanec i zaměstnavatel mohou zrušit pracovní poměr ve zkušební době z jakéhokoliv důvodu nebo bez uvedení důvodu, vyžaduje se v písemné formě, jinak se k němu nepřihlíží.

K ukončení pracovního vztahu se vážou tyto dokumenty: potvrzení o zaměstnání (zápočtový list), potvrzení o zdanitelných příjmech a sražených zálohách na daň a pracovní posudek (Zákon č. 262/2006 Sb.).

2.5 Finanční vzdělávání

Jedná se o proces získávání znalostí a porozumění finančním záležitostem (Dvořáková a kol., 2011). Finančně vzdělaný člověk má teoretické znalosti z oblasti financí (Klínský, 2008). Finanční vzdělávání vede ke zvýšení finanční gramotnosti a zlepšení ochrany spotřebitele, nemůže vyřešit zadlužení domácností, avšak mělo by tvořit součást preventivních opatření, která pomáhají jedinci se vyhnout finančním problémům (Dvořáková a kol., 2011).

Finanční vzdělanost charakterizuje určitý proces, kdy výsledkem by měl být finančně gramotný jedinec. Finanční gramotnost se používá hlavně v souvislosti s osobními financemi (Balabán a kol., 2009).

V oblasti finančního vzdělávání je důležité propojovat společenskovední a ekonomické vzdělávání s matematikou a s informačními a komunikačními technologiemi, případně i dalšími vzdělávacími oblastmi. Integrovaná výuka totiž umožňuje představit vzdělávací obsah v jeho komplexnosti. Vede k propojování poznatků, vnímání souvislostí a také umožňuje aplikaci již nabytých dovedností. Výsledky vzdělávání v jednotlivých předmětech se tak mohou více přiblížit životní realitě. Integraci je možné realizovat na úrovni dílčí aktivity, projektu, tematického celku, ale i na úrovni integrovaného předmětu (Hesová, 2013).

Současná společnost je často označována jako informační. A právě na prostředí plné informací je potřeba žáky připravovat. Vyhledávání informací, kritické myšlení, rozeznávání potřebného od zbytečného, odlišení pravdivého od nepravdivého i efektivní využívání informací se stává nezbytnou životní dovedností. Vždyť kolik lidí doplatilo exekucí na neznalost podmínek půjčky. Dříve nebo později se žák v běžném životě setká s nabídkou nějakého finančního produktu a bude postaven před otázku, jak tuto nabídku posoudit. Oporou mu mohou být čtenářské strategie a kritické myšlení, které žáka povedou k zodpovědnému rozhodování (Hesová, 2013).

Přestože jsou peníze ústředním pojmem finančního vzdělávání, finanční gramotnost nelze zjednodušovat na řeč čísel. Jedním z cílů finančního vzdělávání je, aby žák v budoucnu finančně zabezpečil sebe a svou rodinu a aby se aktivně a zodpovědně účastnil finančního trhu. Pohybuje se tedy nejen v oblasti ekonomického myšlení, ale také ve sféře lidského jednání. Úkolem finančního vzdělávání není proto pouze rozvoj orientace ve finanční problematice, ale s žáky je potřeba také procvičovat to, jak vybrat nejlepší řešení za daných podmínek. Zvažovat je proto potřeba nejen ekonomická

kritéria, ale také okolnosti rodinné, společenské, právní, ale například i ekologické a etické. To, co je ekonomicky efektivní, totiž nemusí být za všech okolností ekologické, politicky vhodné, sociálně citlivé, morální nebo v souladu s platnými právními normami. Nalezená řešení je potřeba porovnávat s osobními preferencemi, ale i zkušenostmi a intuicí. Tento širší rámec pak představuje prostor pro ekonomicky zodpovědné rozhodování (Hesová, 2013).

Finanční vzdělávání má interdisciplinární povahu. Prolíná se několika vzdělávacími obory i průřezovými tématy a k žákům se tedy dostává různými způsoby. Málokdy je finanční gramotnost samostatným předmětem, proto vyžaduje začlenění finanční gramotnosti do výuky jistou míru koordinace. Vhodné je začít u toho, v jakých předmětech je finanční vzdělávání realizováno a kde by mohlo být v souladu se Standardy finanční gramotnosti posíleno. Schůzky zainteresovaných kolegů pak mohou přinést povědomí o prolínání vzdělávacího obsahu, inspiraci i společné naladění, ale také poznání (Hesová, 2013).

Jedním z ústředních témat finanční gramotnosti je hospodaření domácnosti. Je tedy zřejmé, že finanční vzdělávání bude úzce provázáno s rodinným prostředím, a to hned v několika rovinách. Finanční vzdělávání by mělo vést k tomu, aby žák zabezpečil finančně sebe a v budoucnu i svoji rodinu, a proto vychází ze situací, které žáci zažívají doma. I proto je doporučováno informovat rodiče o záměrech, principech a cílech finančního vzdělávání. To, že žáci přinesou ze školy domů finanční témata, může mít ve svém důsledku pozitivní vliv na finanční zodpovědnost rodičů (Hesová, 2013).

Špatná nebo dokonce chybějící finanční gramotnost může vést ke špatnému finančnímu rozhodnutí, které může mít nepříznivý vliv na finanční zdraví jedince či jeho rodiny. Příčiny nedostatečné finanční gramotnosti jsou zejména: nízká úroveň znalostí ze světa financí, nedostatečné sebeuvědomění. Finančně gramotný občan se orientuje v problematice peněz a cen a je schopen odpovědně spravovat osobní/rodinný rozpočet, včetně správy finančních aktiv a finančních závazků s ohledem na měnící se životní situace.“ (Kotyrová, 2009).

O povinném finančním vzdělávání ve školách bylo rozhodnuto vládou při přijetí usnesení o zlepšení podmínek v bankovním sektoru. Na základě tohoto usnesení byl v roce 2007 vydán dokument Systém budování finanční gramotnosti na základních a středních školách, který společně připravilo Ministerstvo financí, Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy a Ministerstvo průmyslu a obchodu. Počáteční (školní) finanční vzdělávání se stalo jedním z pilířů Národní strategie finančního vzdělávání

a pokrývá povinnou výuku na základních a středních školách. Systém budování stanovuje role jednotlivých subjektů na poli počátečního vzdělávání a vymezuje základní kroky v rámci finančního vzdělávání. Nedílnou součástí jsou Standardy finanční gramotnosti, které stanovují cílovou úroveň finanční gramotnosti pro každý ze stupňů vzdělání. Stupeň finanční gramotnosti stanovený ve Standardech finanční gramotnosti pro střední školy, že poslední ročník střední školy se zároveň považuje za stupeň finanční gramotnosti dospělého spotřebitele. Standardy finanční gramotnosti byly zpracovány do Rámcových vzdělávacích programů pro základní vzdělání a do Rámcových vzdělávacích programů všech oborů středního vzdělávání. Od září 2013 tak má Česká republika finanční vzdělávání pro žáky a studenty základních a středních škol povinné. Od roku 2017 došlo k posílení témat ve Standardu finanční gramotnosti (Ministerstvo financí ČR, 2014).

Ministerstvo financí zveřejnilo 20. 7. 2017 revidovaný Standard finanční gramotnosti, který stanovuje cílovou úroveň finanční gramotnosti pro žáky základních a středních škol. Oproti standardům finanční gramotnosti z roku 2007 došlo k posílení těchto témat: bezhotovostní placení, ochrana osobních údajů, kritické posouzení nabídky služeb a zboží, sestavení rozpočtu a porovnání majetku a závazků, úročení, porovnání finančních produktů, krátkodobé a dlouhodobé plánování a rizika dosažení cílů, zabezpečení na stáří, vznik a rizika půjček, důsledky nesplácení a řešení zadlužení a předlužení (Metodický portál, 2018).

2.5.1 Střední vzdělávání v oblasti finanční gramotnosti

Finanční vzdělávání v České republice má tzv. dvou pilířovou strukturu. Jeden pilíř finančního vzdělávání zasahuje žáky v počátečním vzdělávání, druhý pilíř směřuje ke vzdělávání dospělých (Ministerstvo financí, 2014).

Standardy finanční gramotnosti vymezují cílový stav úrovně finanční gramotnosti pro základní vzdělávání (1. stupeň a 2. stupeň) a střední vzdělávání. Standard finanční gramotnosti pro střední školy odpovídá standardu finanční gramotnosti dospělého člověka (Metodický portál, 2018).

Zpracování Standardu finanční gramotnosti se velmi blíží rozpracování vzdělávacího obsahu v rámcových vzdělávacích programech. Jednotlivé obsahy jsou vlastně doporučeným učivem a dílčí výsledky jsou navrhnutými očekávanými výstupy, resp. výsledky vzdělávání. Pro začlenění finanční gramotnosti do výuky je klíčovou otázkou

vztah Standardu finanční gramotnosti a rámcových vzdělávacích programů (Ministerstvo financí, 2014).

Ve středním vzdělávání byl Standard finanční gramotnosti začleněn do rámcových vzdělávacích programů pro Gymnázia (vzdělávací oblast „Člověk a svět práce“) a rámcových vzdělávacích programů pro střední odborné vzdělávání (vzdělávací oblast „Společenskovední vzdělávání“ a „Ekonomické vzdělávání“), finanční gramotnost je proto povinnou součástí vzdělávacího procesu (Metodický portál, 2018).

System budování finanční gramotnosti na základních a středních školách zahájilo Ministerstvo financí a v roli odborného garanta spolupracuje na formulaci standardů finanční gramotnosti. Ministerstvo financí podporuje implementaci finančního vzdělávání do rámcových vzdělávacích programů (dále jen „RVP“) pro základní a střední vzdělávání vydávaných MŠMT a navazujících školních vzdělávacích programů (dále jen „ŠVP“) vydávaných a zveřejňovaných řediteli škol, a to zejména po obsahové stránce.

MŠMT odpovídá ve fázi počátečního vzdělávání za zavádění RVP, které jsou východiskem pro tvorbu ŠVP na jednotlivých školách. MŠMT zabezpečí implementaci standardů finanční gramotnosti do RVP, a to podle odpovídající věkové kategorie žáků s cílem posílit jejich finanční gramotnost, a to v příslušných termínech stanovených pro úpravu stávajících a tvorbu nových RVP. ŠVP zpracovaný též v souladu s možnostmi a zaměřením školy, zájmy žáků a rodičů, vydává ředitel školy. Tato činnost musí být zároveň podpořena existencí vhodného portfolia metodických materiálů. Tímto postupem bude dotvořen ucelený systém finančního vzdělávání pro žáky základních škol a středních škol, žáci si tak budou moci osvojit potřebné kompetence odpovídající příslušnému Standardu finanční gramotnosti.

Na standardy finanční gramotnosti navazuje fáze vytváření příkladů dobré praxe a vzorových metodických materiálů. Na nichž pracuje MŠMT, Výzkumný ústav pedagogický v Praze, Národní ústav odborného vzdělávání a také Ministerstvo financí jako odborný garant. Tyto materiály jsou nezbytné pro vhodné uchopení problematiky ze strany pedagogů a pro potřeby jejího vysvětlení žákům. V budoucnu se předpokládá existence řady dalších materiálů připravených a vydaných i jinými subjekty, ze kterých si školy budou moci vybrat při vytváření a úpravách vlastních ŠVP.

Nezbytnou součástí této strategie jsou cílené analýzy současného stavu v oblasti finančního vzdělávání a průzkumy úrovně finanční gramotnosti.

Závěry těchto analýz a průzkumů budou zohledněny při přípravě koncepcí vzdělávacích programů a aktivit tak, aby každý program/aktivita byl/a cílen/a efektivně a s využitím vhodných vzdělávacích metod. Z výsledků průzkumů mohou při tvorbě vzdělávacích programů či projektů vycházet také ostatní subjekty. Průzkumy jsou realizovány dle aktuálních rozpočtových možností zainteresovaných subjektů (Ministerstvo financí, 2014).

2.5.2 Formy finančního vzdělávání ve výuce

Finanční vzdělávání je orientované na rozvíjení dovedností pro život, a proto by mělo být s každodenním životem úzce provázáno. Je vhodné připravit takové výukové aktivity, které umožňují relativně autentický prožitek finanční situace, a které vedou k osvojení strategií zodpovědného rozhodování. K tomuto účelu lze doporučit zejména metodu heuristickou, resp. metodu řešení problémů (problémovou výuku) a situační metody.

Heuristická metoda bývá často charakterizována jako učení objevováním (Heuréka! znamená Objevil jsem to! Našel jsem to! Mám to!). Žákům nejsou předkládána k osvojení fakta nebo výsledky, ale žáci jsou podněcováni k tomu, aby sami hledali řešení. Metody situační mají velmi blízko k životní realitě. Jejich podstatou je řešení určité problémové situace, která je odrazem skutečné události. Žáci pak využívají svých vědomostí a dovedností, pracují s informačními zdroji, ale zohledňují také své zkušenosti, názory a postoje. Společně diskutují o možných řešeních, hledají jejich výhody a nevýhody a rozhodují se, které řešení je za daných podmínek nejlepší (Hesová, 2013).

Finanční svět se dnes bez informačních a komunikačních technologií téměř neobejde. I proto je nutné ve škole žáky na tuto situaci připravovat a finanční vzdělávání přirozeně s informační a komunikační technologií propojovat. Například při zpracovávání výpočtů, grafů nebo při získávání, ověřování a prezentování informací. Nejvyužívanějším nástrojem v oblasti finančního vzdělávání je tabulkový procesor. Jeho funkce a grafické nástroje umožňují provádět finanční výpočty, modelovat, vizualizovat a porovnávat finanční vztahy nebo například vytvářet rozpočty. Při změně vstupních dat pak dochází k automatické úpravě výsledků. Dalším užitečným pomocníkem může být např. dynamický matematický software pod názvem GeoGebra, který byl původně navrhnout pro kreslení dynamických obrázků v geometrii.

Ve finančním vzdělávání může být tento program využíván zejména při tvorbě a úpravách grafů. Dalším zajímavým nástrojem mohou být online finanční kalkulatory. Ty mohou pomoci s porovnáváním konkrétních produktů, ale i s výpočtem mzdy a dalších údajů. Zpestřením výuky finanční gramotnosti pak mohou být také počítačové hry. Pro pokročilejší mohou být zajímavé aplikace pro vedení osobního účetnictví prostřednictvím chytrých mobilních telefonů nebo další finanční programy pro domácnost. Doporučené programy a aplikace bývají k dispozici zdarma (Hesová, 2013). Spolupráce při dosahování společných cílů je jedním ze základních rysů kooperativní výuky. Jejím přínosem je aktivizace žáků, rozvíjení komunikace, vzájemné obohacování a posilování sociálního rozvoje žáků. Výuce nedomnuje interakce mezi učitelem a jednotlivcem, výrazně je totiž posílena interakce mezi žáky navzájem, kdy jsou členové skupiny při práci na sobě závislí. Učí se tím překonávat soutěživost ve prospěch spolupráce a tolerance.

Žáci si mohou předávat zkušenosti, mohou se od sebe vzájemně učit a mohou tak přirozeně formovat své názory a postoje ve skupině vrstevníků. Práce ve skupině umožní každému zapojit se podle jeho schopností, dává možnost vyniknout a uplatnit znalosti či přednosti, které ostatní nemají. Žáci při kooperativní výuce sdílejí zkušenosti ze své rodiny, aplikují různé strategie, ale také si uvědomují, že v přístupu k financím i ve finanční situaci rodin existují rozdíly. Kooperace nemusí probíhat jen na úrovni třídy, ale může se také jednat o meziškolní či mezinárodní projekty (Hesová, 2013).

Inscenační metody, které jsou založeny na simulaci a hraní rolí, jsou jednou z možností, jak žáky vtáhnout do finanční problematiky. Lze tak rozvíjet finanční strategie, ale zároveň nepracovat s citlivými osobními údaji. I proto mají tyto metody ve finančním vzdělávání široké uplatnění. Umožňují hlubší porozumění vzdělávacímu obsahu, ale především jsou vhodné pro rozvoj sociálních dovedností, kdy se žáci učí rozhodovacím mechanismům, které lze pak uplatnit v běžném životě. Žáci se ve výuce chovají tak, jak to vyžaduje jejich role, vcitují se do situace zevnitř. Hrát roli (převážně dospělých občanů) je pro žáky motivující a zábavné. Tím, že žáci předstírají, že jsou jinou osobou, mohou problém prozkoumat z jiného úhlu pohledu.

Upřesňováním situace lze pak představit množství rozmanitých variant. Inscenační metody jsou vhodné také pro nácvik asertivní komunikace (např. v případě v porušení práv spotřebitele). Na principu simulace také staví některé deskové nebo počítačové hry zaměřené na rozvoj finanční gramotnosti. Pokročilou úroveň simulace představují například fiktivní firmy. Jedná se o virtuální společnosti, které jsou zakládány především žáky středních škol a které spolu obchodují podle běžných obchodních zvyklostí, ale používají fiktivní peníze (Hesová, 2013).

Didaktické hry představují další možnost, jak v praxi realizovat či zpestřit finanční vzdělávání. Většinou se jedná o klasické skupinové hry nebo strategické hry, které jsou zpracovány jako deskové hry nebo jako počítačové aplikace a které simulují rozmanité životní situace. Prostřednictvím didaktických her lze pak s žáky řešit i složité učební úlohy. Didaktické hry mohou plnit funkci motivační i procvičovací, kdy žáci mohou využít získané dovednosti a vědomosti, které jsou tímto způsobem upevňovány (Hesová, 2013).

3 Praktická část

Praktická část bakalářské práce je koncipována do tří etap. První etapa se věnuje analýze RVP jednotlivých vzdělávacích oborů v kontextu s finanční gramotností, která se dotýká výzkumného šetření. V této části se nachází stručný výtah RVP. Tato etapa také slouží k vytvoření poznatkového materiálu, nezbytného pro formulování výzkumných otázek, a také pro stanovení podoby dotazníku, který bude využit v další etapě této bakalářské práce. Druhou podkapitolu praktické části tvoří kvantitativní výzkumné šetření. Toto šetření probíhá za účelem zmapování znalostí dotazovaných žáků z oblasti finančnictví. Ze znalostní úrovně žáků usuzují o kvalitě jejich školní přípravy a o jisté míře, dané zkreslením, finanční gramotnosti testovaných žáků. Dále sledujeme orientaci respondentů ve finančním a bankovním sektoru. Jednotlivé otázky obsažené v dotazníku jsou analyzovány a popisovány. Ke každé otázce je vyhotoveno grafické znázornění výsledků pro lepší přehled o struktuře získaných dat z dotazníkového šetření. V poslední etapě, respektive podkapitole, je navržen studijní materiál, který byl zpracován na základě dat získaných z výzkumného šetření. Materiál reaguje na oblasti, ve kterých testovaní žáci nejvíce chybovali, a kde vyjadřovali rozporné postoje ve vztahu k finanční gramotnosti a ve vztahu k penězům. Materiál, respektující tematické oblasti RVP, je praktickým výstupem bakalářské práce a může být k dispozici ve výuce na střední škole.

3.1 RVP analýza k finanční gramotnosti

Tato podkapitola je zaměřena na jednotlivé RVP dotazovaných škol, resp. vzdělávacích oborů, s přihlédnutím na téma bakalářské práce. V jednotlivých podkapitolách je předložen citační vztah k RVP jednotlivých vzdělávacích oborů, které jsou obsahem Přílohy č. 1 této bakalářské práce. Cílem analýzy bylo zjistit, v jakých vzdělávacích oblastech se žáci mohou setkat nebo se setkávají s tématy z oblasti ekonomie, finančnictví nebo bankovníctví a do jaké míry se vzdělávají v těchto oblastech a následně si tak zvyšují finanční gramotnost pro svůj budoucí život. Analýza se stala základem pro vytvoření znalostní části dotazníku, který byl použit v následující výzkumné etapě. Už podle názvu jednotlivých škol využitých pro výzkumné šetření je zřejmé, že se nejvíce s těmito tématy setkává Obchodní akademie, Ekonomické lyceum a Gymnázium. I když lze konstatovat, že RVP pro Veterinářství, Hotelnictví, Provoz a ekonomiku dopravy nikterak nezaostávají. Naopak „Ekonomické vzdělávání“ je

obsahový okruh úzce propojen s průřezovým tématem „Člověk a svět práce“. Zároveň je propojen i se Standardem finanční gramotnosti pro střední vzdělávání.

Ve všech RVP pro dotčené odborně vzdělávací obory se setkáme s vymezením konkrétních kompetencí absolventa. Vymezení profilu říká, že vzdělání v oboru směřuje v souladu s cíli středního odborného vzdělávání tím směrem, aby si žáci vytvořili v návaznosti na základní vzdělání a na úrovni odpovídající jejich schopnostem a studijním předpokladům určité klíčové a odborné kompetence. Mezi klíčové kompetence se řadí následující: kompetence učení, kompetence k řešení problémů, komunikativní kompetence, personální a sociální kompetence, občanské kompetence a kulturní podvědomí, kompetence k pracovnímu uplatnění a podnikatelským aktivitám, matematická kompetence a kompetence využívat prostředky informačních a komunikačních technologií a pracovat s informacemi. V klíčových personálních a sociálních kompetencích se setkáme s tvrzením, že absolvent by měl být schopen se adaptovat na měnící se životní a pracovní podmínky, a podle svých schopností a možností je pozitivně ovlivňovat a být tak připraven řešit své sociální i ekonomické záležitosti. Z toho pak vyplývá, že by měl být finančně gramotný.

Odborné kompetence se u jednotlivých vzdělávacích oborů liší s ohledem na potřeby vzdělávacího oboru. U všech oborů však nalezneme tři odborné kompetence, které je spojují tj.: dbát na bezpečnost práce a ochranu zdraví při práci, usilovat o nejvyšší kvalitu své práce, výrobků nebo služeb. V neposlední řadě je na absolventa kladen důraz, aby byl schopen jednat ekonomicky a v souladu se strategií udržitelného rozvoje. Dále aby absolvent znal význam, účel a užitečnost vykonávané práce a její finanční, popř. společenské ohodnocení. Také aby zvažoval při plánování a posuzování určité činnosti (v pracovním procesu i v běžném životě) možné náklady, výnosy a zisky. Dokázal posoudit vliv na životní prostředí či sociální dopady. Dále, aby efektivně hospodařil s finančními prostředky. A nakonec, aby nakládal s materiály, energiemi, odpady, vodou a jinými látkami ekonomicky a s ohledem na životní prostředí.

Kurikulární rámce pro jednotlivé oblasti vzdělávání daných oborů se zásadně nijak neliší až na obor: Veterinářství. Bude se proto jednat se o tyto oblasti: Jazykové vzdělání a komunikace, Společenskovední vzdělání, Přírodovední vzdělání, Matematické vzdělání, Estetické vzdělání, Vzdělávání pro zdraví, Vzdělávání v informačních a komunikačních technologiích, Ekonomické vzdělávání.

Ve společenskovedním vzdělávání je kladen důraz na přípravu pro praktický život a na kultivaci z oblastí politické, sociální, právní a ekonomické. Tím je zároveň posilována

mediální a finanční gramotnost. V matematické je hlavním cílem, aby žák byl schopen provádět výpočty jednoduchých finančních záležitostí a orientoval se v pojmech finanční matematiky. Ekonomické vzdělání se pak dle jednotlivých oborů liší. RVP Gymnázia se maličko liší od RVP odborných škol. RVP Gymnázia apeluje na to, aby byl absolvent vybaven klíčovými kompetencemi a všeobecným rozhledem na úrovni středoškolsky vzdělaného člověka, a splňoval tak připravenost pro další stupeň studia. RVP Gymnázia má na mysli připravenost pro vysokoškolské vzdělávání a další typy terciárního vzdělávání, profesní specializaci, ale neopomíná ani to, aby byl absolvent schopen fungovat v běžném občanském životě. Kurikulární rámec pro jednotlivé oblasti vzdělávání se také liší. Dělí se na oblasti: Jazyk a jazyková komunikace, Matematika a její aplikace, Člověk a příroda, Člověk a společnost, Člověk a svět práce, Umění a kultura, Člověk a zdraví, Informační a komunikační technologie. RVP Gymnázia stanovuje pouze obecný rámec vzdělávání na gymnáziu. Ve svých ŠVP mohou školy tento rámec obohacovat podle vlastních vzdělávacích záměrů, ale také podle potřeb a zájmů žáků a dle regionálních podmínek.

3.2 Výzkumné šetření

Tato podkapitola praktické části se věnuje dotazníkovému šetření oslovených škol. Cílem šetření je zmapování úrovně finanční gramotnosti v sekundárním vzdělávání, resp. úspěšnost žáků ve znalostním testu, založeném na ověření znalostí vyplývajících z RVP a ŠVP. Kdy už víme, že RVP a ŠVP by měli jít spolu v ruku v ruce, jelikož RVP jednotlivých vzdělávacích oborů je východiskem pro tvorbu ŠVP konkrétních škol.

3.2.1 Výzkumné otázky a předpoklady

Pokud má mít na konci výzkumné šetření nějaké vypovídající hodnoty, je zapotřebí si na začátku průzkumu položit výzkumné otázky a předpoklady. Na základě těchto otázek, pak hledá zpracovatel odpovědi. Výzkumnými otázkami a předpoklady se má namyslet, jak o daném tématu uvažuje sám zpracovatel. V tomto případě jsou položeny tyto tři výzkumné otázky:

- 1) Jaká bude úspěšnost správných odpovědí dotazovaných oborů?
- 2) Jaká oblast bude dotazovaným žákům dělat největší problém?
- 3) Jaká bude týdenní průměrná výše kapesného dotazovaných středoškoláků?

S těmito otázkami souvisí i předpoklady. Na základě položených otázek se domníváme, že vyšší úspěšnost správných odpovědí bude u škol ekonomického charakteru. Existuje tedy předpoklad, že Gymnázium bude stejně úspěšné v odpovědích jako Ekonomické lyceum. Naopak nejhůře s odpověďmi by na tom mohl být obor Hotelnictví a Veterinářství. Pokud se zaměříme na druhou oblast, pak lze předpokládat, že největší problém bude dělat oblast pracovněprávních vztahů. Výzkumnou otázkou číslo tři provází domněnka, že týdenní kapesné u dotazovaných žáků bude v čistém aritmetickém průměru činit 500 Kč.

3.2.2 Metoda výzkumného šetření

Potřebná data byla shromážděna pomocí dotazníkového šetření, kdy se jedná o jednu z forem kvantitativních metod výzkumu veřejného mínění, a která je hojně využívána. Dotazníkové šetření je možné aplikovat na širší okruh lidí. Tato metoda se vyznačuje několika zásadními výhodami, jako je možnost sběru dat od většího počtu respondentů, kteří mohou reagovat na otázky jednoduchými způsoby – zaškrtnutím odpovědí, vpisováním vlastních názorů a myšlenek, označováním důležitosti přiřkládané jednotlivým položkám na číselné škále atd. (Chráška, 2007).

Použitý dotazník v této bakalářské práci byl zpracován samostatně za pomoci odborné literatury a vzorových dotazníků z veřejně dostupných zdrojů na veřejných serverech, a následně byl konzultován s vedoucím bakalářské práce. Dotazník byl předložen žákům ze škol jak ekonomického, tak i neekonomického studijního zaměření.

Vzor dotazníku je přiložen jako Příloha č. 2 této Bakalářské práce. Celkem bylo vybráno k výzkumnému šetření pět středních škol. Žákům byl předložen tiskopis nebo byl poskytnut online odkaz k vyplnění.

3.2.3 Skladba dotazníku

Dotazník je souhrnem celkem 25 otázek. Převážná většina otázek je uzavřených s možností výběru odpovědi. Otevřené otázky se v dotazníku vyskytují tři, a to v případě dotazu na věk, vzdělávací obor a výši kapesného.

První tři otázky jsou filtračního charakteru a týkají se zjišťování pohlaví, věku a jaký dotazovaný žák studuje vzdělávací obor, respektive jedná-li se o vzdělávací obor ekonomického či neekonomického charakteru. Otázky 4 až 12 se dotazují na finanční situaci žáků v dnešní době. Například jaká je výše kapesného, frekvence získávání

kapesného a na co jsou finanční prostředky z kapesného využívány. Zda ze strany respondenta dochází ke spoření nebo naopak k půjčování finančních prostředků. Otázky 13 až 25 jsou koncipovány tak, aby byl zjištěn všeobecný přehled z oblasti finančnictví a bankovníctví. Tyto otázky jsou strukturovány tak, aby vycházely z okruhů standardu finanční gramotnosti pro střední vzdělávání. Standard finanční gramotnosti pro střední školy zahrnuje následující okruhy: Peníze, Hospodaření domácnosti, Finanční produkty a Práva spotřebitele - detailněji vypsáno viz níže Tabulka č. 1. Dotazník byl konzultován s vedoucím bakalářské práce, aby byly otázky pro žáky postaveny srozumitelně a jednoznačně. Připomínky byly zapracovány a otázky byly upraveny.

Tab. č. 1 - Standard finanční gramotnosti pro střední vzdělávání 2007

Peníze	
Obsah	Výsledky
- placení (v tuzemské i zahraniční měně)	- používá nejběžnější platební nástroje, smění peníze za použití kursovního lístku
- tvorba ceny	- stanoví cenu jako součet nákladů, zisku a DPH
	- vysvětlí, jak se cena liší podle zákazníků, místa, období...
	- rozpozná běžné cenové triky (cena bez DPH...) a klamavé nabídky
- inflace	- vysvětlí podstatu inflace a její důsledky na příjmy obyvatelstva, vklady a úvěry, dlouhodobé finanční plánování a uvede příklady, jak se důsledkům inflace bránit
Hospodaření domácností	
Obsah	Výsledky
- rozpočet domácnosti	- rozliší pravidelné a nepravidelné příjmy a výdaje a na základě toho sestaví rozpočet domácnosti
	- navrhne, jak řešit schodkový rozpočet a jak naložit s přebytkovým rozpočtem domácnosti

Finanční produkty	
Obsah	Výsledky
- přebytek finančních prostředků	- navrhne způsoby, jak využít volné finanční prostředky (spoření, produkty se státním příspěvkem, cenné papíry, nemovitosti...) - vybere nejvýhodnější produkt pro investování volných finančních prostředků a vysvětlí proč
- nedostatek finančních prostředků	- vybere nejvýhodnější úvěrový produkt s ohledem na své potřeby a zdůvodní svou volbu - posoudí způsoby zajištění úvěru a vysvětlí, jak se vyvarovat předlužení - vysvětlí způsoby stanovení úrokových sazeb a rozdíl mezi úrokovou sazbou a RPSN
- pojištění	- vybere nejvýhodnější pojistný produkt s ohledem na své potřeby
Práva spotřebitele	
Obsah	Výsledky
- předpisy na ochranu spotřebitele	- na příkladu vysvětlí, jak uplatňovat práva spotřebitele (při nákupu zboží a služeb včetně produktů finančního trhu)
- obsah smluv	- na příkladu ukáže možné důsledky neznalosti smlouvy včetně jejich všeobecných podmínek

zdroj Ministerstvo financí <https://www.psfv.cz/cs/aktuality/2017/standard-financni-gramotnosti-3005>

3.2.4 Charakteristika výzkumného vzorku

Dotazníkové šetření proběhlo v roce 2018 v Jihočeském kraji. Respondenti jsou žáci středních škol ekonomického i neekonomického zaměření. Dotazování byli žáci 3. a 4. ročníků ve věku nad 18 let, a to z důvodu, jak bylo zmíněno v teoretické části, že stupeň finanční gramotnosti stanovený ve Standardech finanční gramotnosti pro střední školy, se považuje poslední ročník střední školy zároveň za stupeň finanční gramotnosti dospělého spotřebitele. Z toho vyplývá, že žák, který ukončí středoškolské studium, by se měl plnohodnotně orientovat v reálném světě v oblasti finančnictví.

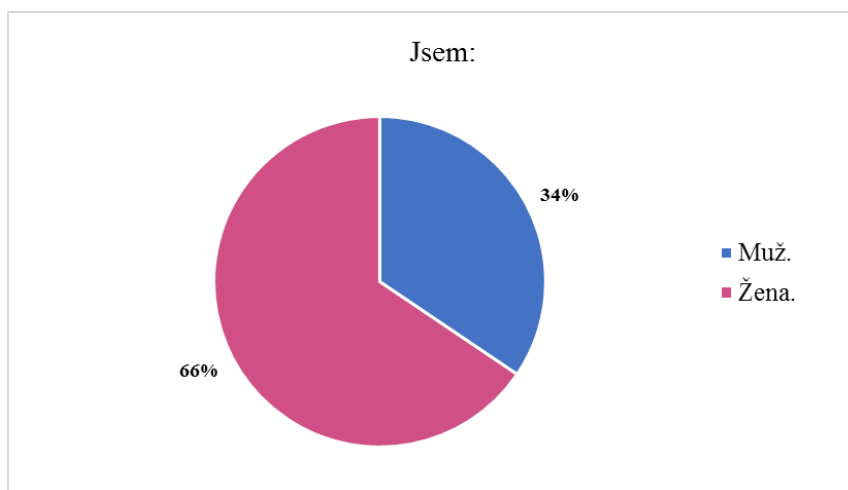
Na počátku průzkumu jsem se snažila oslovit žáky středních škol za pomoci e-mailové komunikace. Taktéž jsem jednala s řediteli jednotlivých středních škol a požádala o pomoc s vyplněním dotazníků jejími žáky. E-mailová komunikace nebyla příliš úspěšná. Celkem bylo elektronickou komunikací osloveno 9 středních škol z města České Budějovice, z toho mi odpověděly pouze 2 střední školy. Jednalo se o Soukromou střední školu a jazykovou školu s právem státní jazykové zkoušky

Č. Budějovice s.r.o. a Střední škola a Vyšší odborná škola cestovního ruchu. Soukromá střední škola a jazyková škola s právem státní zkoušky Č. Budějovice s.r.o. mi nabídla, že se mohu osobně dostavit do školy s tištěnými dotazníky, které u nich budu moci zanechat, a v případě suplovaných hodin budou žákům předány k vyplnění. Druhá škola, která reagovala na můj dotaz učinit u nich dotazníkové šetření, byla Střední škola a Vyšší odborná škola cestovního ruchu. Ta umístila na jejich webové stránky odkaz na elektronickou verzi dotazníku, s cílem, že kdykoliv mohou dobrovolně žáci dotazník vyplnit. Snažila jsem se do výzkumu zapojit i střední školy z jiných měst jako například z Prahy, Brna, Olomouce, Pardubic, Chrudimě, Chotěboře, Havlíčkova Brodu, Jihlavy i Žďáru nad Sázavou, ale neúspěšně. Z těchto škol mi nebyla zaslána žádná reakce na dotaz uskutečnit u nich dotazníkové šetření na téma mé bakalářské práce. Byla jsem tedy nucena najít jiný způsob, a to oslovit školy napřímo prostřednictvím pedagogů. Měla jsem možnost spolupracovat s pedagogy v blízkém okolí mého studia. Za pomoci těchto pedagogů mi nakonec bylo umožněno rozdat dotazníky v tištěné formě ještě na Střední odbornou školu veterinární, mechanizační a zahradnickou, Česko-Anglické Gymnázium s.r.o. a ještě na Střední odbornou školu a Střední odborné učiliště Písek.

3.2.5 Vyhodnocení výzkumného šetření

Do dotazníkového šetření se celkem zapojilo 5 středních škol z Jihočeského kraje, přesněji jde o školy z měst České Budějovice a Písku. V konečné fázi bylo odevzdáno k vyhodnocení celkem 235 vyplněných dotazníků. Na základě první a druhé otázky v dotazníku viz *Graf 1* a *Graf 2*.

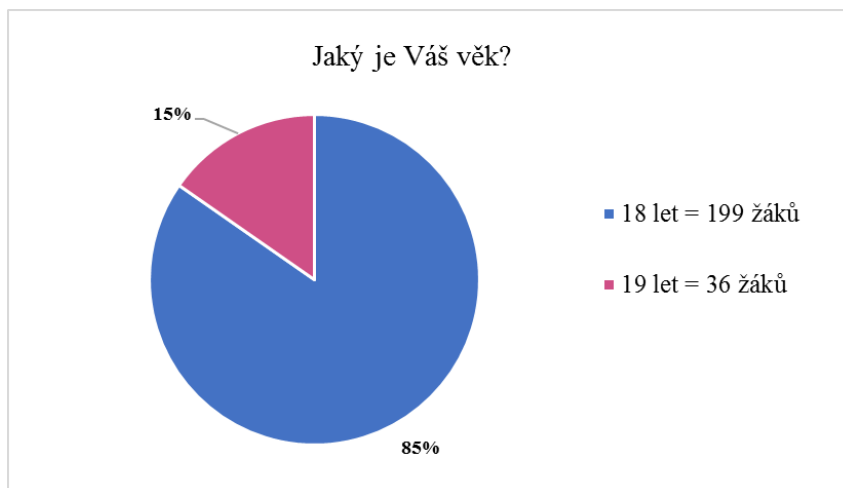
Graf 1 Otázka č. 1: Jsem? (údaje uvedeny v relativních četnostech, $f_i=100\%$, $n_i=235$)

zdroj vlastní

Bylo zjištěno v číselném vyjádření, že se zapojilo do šetření 81 mužů a 154 žen ve věku 18 a 19 let. Do 18 let byla skladba dotazovaných žáků v poměru 67 mužů a 132 žen. Ve věku 19 let bylo složení z 14 mužů a 22 žen. Z toho je patrné, že z respondentů bylo zapojeno více žen a věková hranice byla ve věku 18 let.

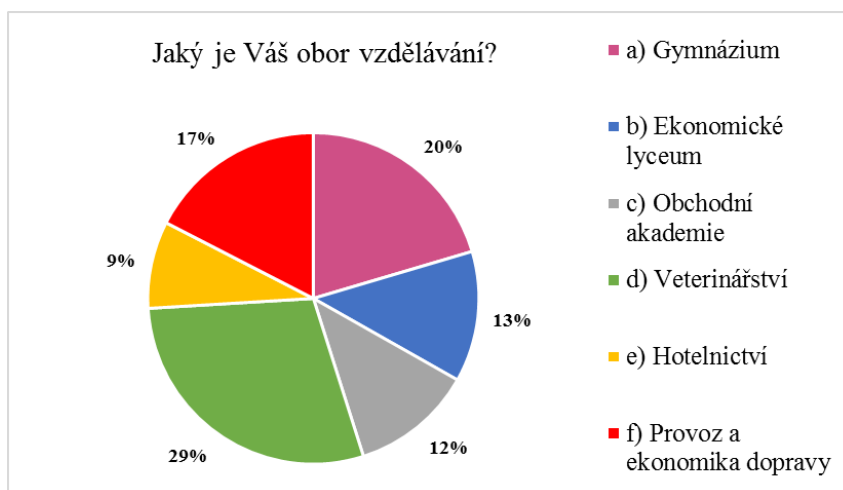
Graf 2 Otázka č. 2 Jaký je Váš věk? (údaje uvedeny v relativních četnostech, $f_i=100\%$, $n_i=235$)

zdroj vlastní

Celkový počet dotazníků s odpověďmi od jednotlivých škol byl následující: 68 žáků odpovědělo ze Střední odborné školy veterinární, mechanizační a zahradnické, 58 žáků se zapojilo z Jazykové školy s právem státní jazykové zkoušky České Budějovice, 20 žáků vyplnilo dotazník ze Střední školy cestovního ruchu, 48 žáků z Česko-Anglického Gymnázia s.r.o., kdy z gymnázia bylo jako u jediné školy poměrné zastoupení mužů a žen. Ze Střední odborné školy a středního odborného učiliště Písek poskytlo odpověď 41 žáků.

Graf 3 Otázka č. 3 Jaký je Váš obor vzdělávání? (údaje uvedeny v relativních četnostech, $f_i=100\%$, $n_i=235$)

zdroj vlastní

V *Grafu 3* je možné vidět i procentuální zastoupení jednotlivých vzdělávacích oborů, které se zapojily do dotazníkového šetření. Jak je patrné, nejvíce respondentů bylo z oboru Veterinářství.

Otázkou č. 4 od respondentů bylo zjišťován fakt, zda vůbec vnímají, že se finančně vzdělávají. Položením této otázky bylo zjištěno, že se z dotazovaných finančně vzdělává 63 %, což je možné vidět na *Grafu 4*. Pokud bude vyjádření číselné, jde o 149 žáků z celkového počtu 235, kteří odpověděli, že se finančně vzdělávají, ať už ve škole nebo z vlastní iniciativy. Zajímá-li nás otázka kolik představuje zastoupení mužů a žen, jedná se o 98 žen a 51 mužů, kteří přiznali, že se vzdělávají v oblasti bankovníctví či finančnictví. I když na základě teoretického zjištění by mělo odpovědět 100 % dotazových, že se v této oblasti vzdělávají. Tento fakt vychází z RVP jednotlivých vzdělávacích oborů, kde je závazně stanoveno, že toto vzdělávání je zakomponováno v jejich vzdělávacích oblastech prostřednictvím Standardu finanční gramotnosti pro střední školy.

Graf 4 Otázka č. 4 Vzděláváte se v oblasti finančnictví nebo bankovníctví? (údaje uvedeny v relativních četnostech, $f_i=100\%$, $n_i=235$)

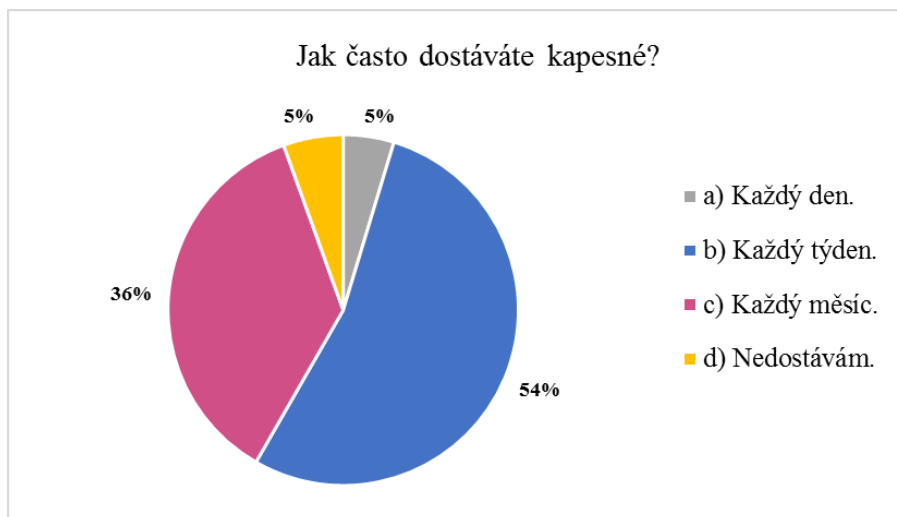

zdroj vlastní

Následující dvě otázky viz *Graf 5* a *Graf 6* byly zaměřeny na kapesné žáků. V jaké frekvenci a v jaké výši ho v dnešní době žáci dostávají. Otázka č. 5 směřovala jak často dostávají dnešní žáci kapesné. Bylo zjištěno, že žáci dostávají kapesné denně, týdně, měsíčně a nebo dokonce vůbec kapesné nedostávají. Nejčastěji v dnešní době žáci dostávají kapesné v týdenní frekvenci. Výsledky jsou vyjádřeny v *Grafu 5*.

Graf 5 Otázka č. 5 Jak často dostáváte kapesné? (údaje uvedeny v relativních četnostech, $f_i=100\%$, $n_i=235$)

zdroj vlastní

Otázka č. 6 je zaměřena na výši kapesného. Bylo zjištěno, že výše kapesného je u jednotlivých žáků velmi odlišná. Každý mohl uvést jakoukoliv částku, nebyl nikterak omezen. V tomto případě bylo uvedeno finanční rozmezí od 0 Kč až do 7 000 Kč.

Někdo uvedl, že dostává týdně 200 Kč, jiný uvedl 500 Kč, jiný uvedl, že měsíčně dostává 2 000 Kč atd. Při zpracování výsledků došlo k přepočtu kapesného na stejného jmenovatele, tedy na frekvenci získávání kapesného, kdy byla stanovena týdenní frekvence z důvodu, že více jak 50 % dotazovaných uvedlo, že dostává kapesné týdně, tedy se jedná o nejčastější odpověď. Pro přehled je přiložena Tabulka č. 2.

Tab. 2 Výše kapesného za týden

Počet žáků	13	4	7	27	42	16	12	13	67	2	14	6	5	2	2	1	2
Částka	0 Kč	100 Kč	150 Kč	200 Kč	250 Kč	300 Kč	375 Kč	400 Kč	500 Kč	625 Kč	700 Kč	750 Kč	800 Kč	875 Kč	1 000 Kč	1 250 Kč	1 750 Kč

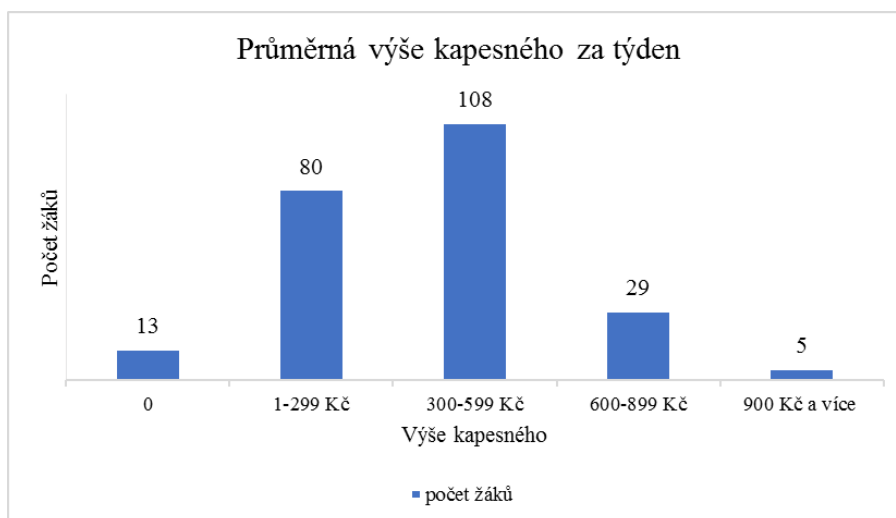
zdroj vlastní

Každý respondent byl převeden, resp. přepočítán na částku odpovídající týdenní frekvenci. Tímto přepočtem se došlo k závěru, že nejčastěji žáci dostávají týdenní kapesné ve výši od 300 Kč do 599 Kč. Získané hodnoty byly zavedeny do Grafu 6.

Na základě přepočtu následoval i výpočet čistého aritmetického průměru s cílem zjistit dle odpovědí dotazovaných, kolik je průměrná částka kapesného, kterou žák střední školy dostává. Výsledkem čistého aritmetického průměru je částka 375 Kč za týden.

Za měsíc by to pak činilo 1 500 Kč na jednoho žáka. Tato skutečnost nepotvrzuje předpoklad, že průměrná výše kapesného žáka střední školy bude činit 500 Kč na týden.

Graf 6 Otázka č. 6 Jaká je přibližná výše Vašeho kapesného?

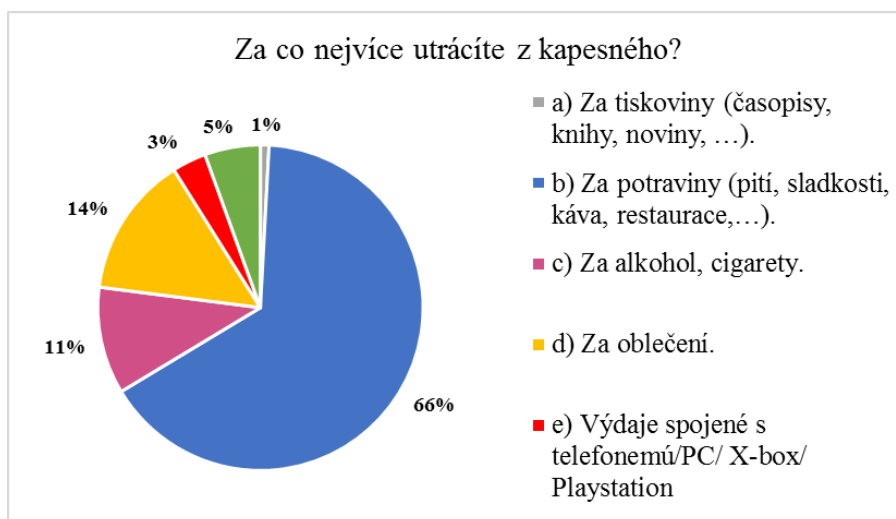

zdroj vlastní

Následující otázka č. 7 získává informace o tom, za co dnešní žáci nejvíce utrácejí. V Grafu 7 je krásně vidět, že převládající většina dotazovaných utráčí za potraviny. Jsou zde zahrnuty varianty jako je pití kávy, návštěva restaurace a podobně.

Pokud se zaměříme na jednotlivé vzdělávací obory, pak žáci z Gymnázia, Ekonomického lycea, Obchodní akademie a Veterinářství za své kapesné nekupují tiskoviny, tedy časopisy, knihy nebo dokonce noviny. Pouze dvě ženy ze všech dotazovaných uvedly, že nejvíce utrácejí své kapesné právě za tiskoviny, kdy jedna žena je z oboru Hotelnictví a druhá žena z oboru Provoz a ekonomika dopravy.

Graf 7 Otázka č. 7 Za co nejvíce utrácíte z kapesného? (údaje uvedeny v relativních četnostech, $f_i=100\%$, $n_i=235$)

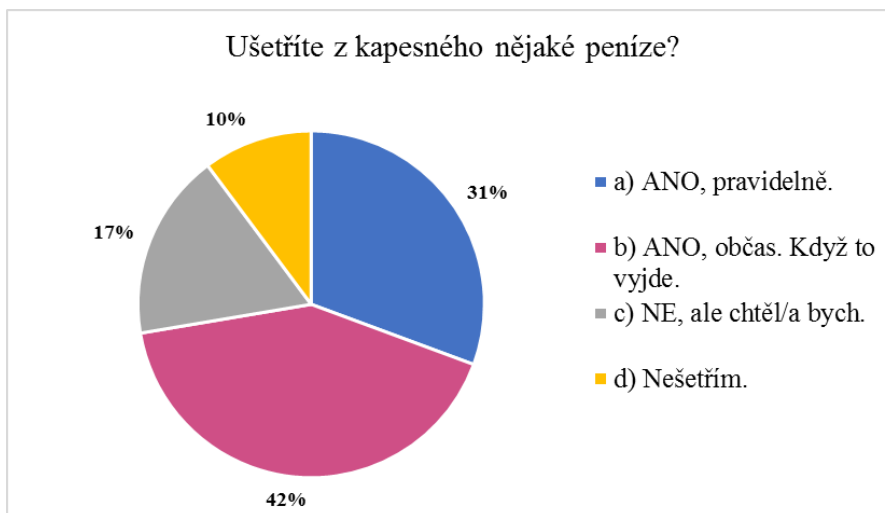

zdroj vlastní

Druhým nejčastějším důvodem utrácení je oblečení. Toto uvedlo 33 dotázaných. Mezi nimi je i 8 mužů, kteří se řadí do této skupině. Poměr jednotlivých respondentů z oborů je v nakupování oblečení vyrovnaný, neprokázala se tedy závislost odpovědí na charakteru studovaného oboru respondenta. V utrácení za alkohol a cigarety vedou celkově ženy. Z oboru Hotelnictví neuvedla žádná žena, že by utrácela za alkohol a cigarety. Naopak jedna žena z Gymnázia se přiznala, že utrácí právě nejvíce ze svého kapesného za alkohol a cigarety. Jak by se mohlo zdát, že ve výdajích spojených za telefon, počítač a jinou elektronikou budou dominovat muži, tak ani zde nelze jednoznačně říci, že jsou to právě oni, ale dostáváme se do vyrovnaného poměru 50 na 50. Nakonec logicky ti, co uvedli, že nedostávají kapesné, zaškrtili, že ho za nic neutrácejí.

Nyní následuje i otázka, zda žáci v dnešní době šetří. Otázka č. 8 prozradila celkový výsledek od všech dotazovaných, že se snaží šetřit. S doplněním o informaci, že se nejedná úplně o cílené a pravidelné šetření. Tuto skupinu, následuje právě ta skupina, která uvádí, že pravidelně ušetří nějaké peníze ze svého kapesného. Celkem se jedná o 72 žáků, z toho je 46 žen a 26 mužů. Z průzkumu vyplývá, že nejpočetnější skupinou v cíleném i občasném šetření je obor Veterinářství. Naopak, kdo nešetří nebo kdo by chtěl šetřit, je v našem průzkumu respondent z oboru Provoz a ekonomika dopravy.

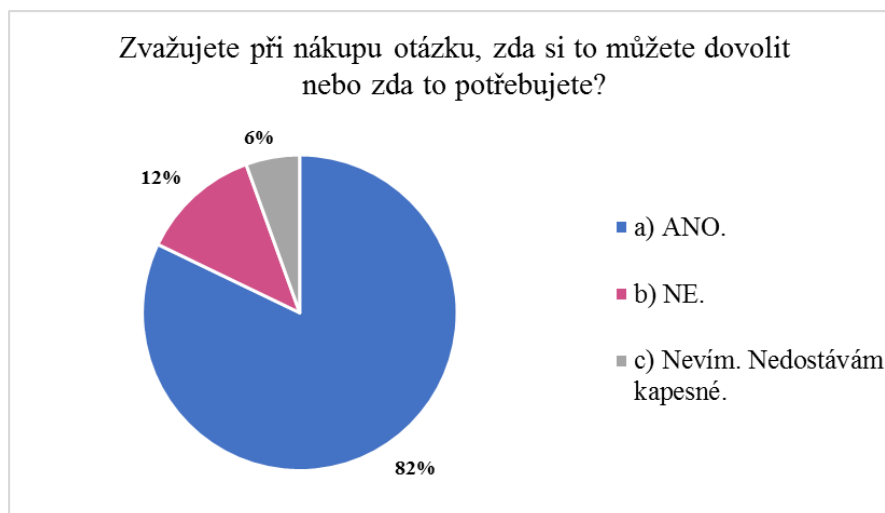
Graf 8 Otázka č. 8 Ušetříte z kapesného nějaké peníze? (údaje uvedeny v relativních četnostech, $f_i=100\%$, $n_i=235$)

zdroj vlastní

S otázkou šetření lze spojit i následující otázku č. 9, zda žáci přemýšlí nad tím, zda si nákup vůbec mohou dovolit nebo zda kupovanou věc potřebují. Kladně odpovědělo 82 % respondentů, že při nákupu zvažují tuto otázku viz *Graf 9*.

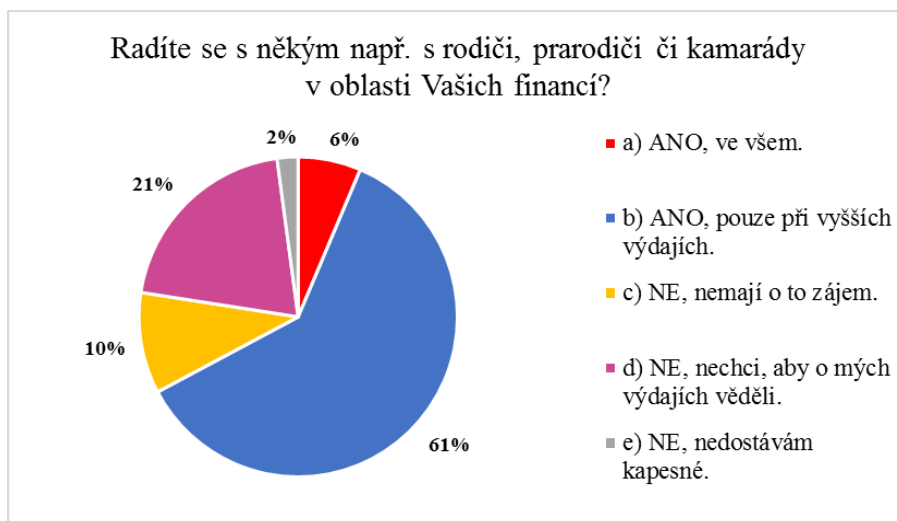
Graf 9 Otázka č. 9 Zvažujete při nákupu otázku, zda si to můžete dovolit nebo zda to potřebujete (údaje uvedeny v relativních četnostech, $f_i=100\%$, $n_i=235$)

zdroj vlastní

V tuto chvíli už víme, že žáci dotazovaných vzdělávacích oborů šetří, a že zvažují otázku nákupu. Následuje dotaz, jak je psáno i v otázce č. 10., jestli se radí v oblasti svých financí, například s rodiči, prarodiči či kamarády. Na *Grafu 10* lze vidět, zda mají žáci tendenci se s někým dalším o své finanční situaci bavit a sdílet ji. Skutečností je, že 67 % žáků se radí ohledně svých výdajů, a to bez ohledu na to, v jakém rozsahu, jestli konzultují vše nebo se jedná pouze o výdaj vyššího finančního charakteru. Naopak 21 % dotazovaných poskytlo informaci, že vůbec nechtějí, aby o jejich finanční situaci z jejich blízkého okolí někdo věděl. Těžko ale soudit, co je důvodem. Zarážející je fakt, že pokud jiný žák má potřebu svoji finanční stránkou někomu sdělit, např. poradit se s rodičem, nesetká se u nich s podporou či možností se na toto téma bavit. Když je nepsanou zvyklostí, že od koho jiného než od rodičů by měli děti přebírat zkušenosti. Nejlepším příkladem pro ně je reálná zkušenost a na základě získané zkušenosti se poučit nebo naopak si z ní vzít to dobré.

Graf 10 Otázka č. 10 Radíte se s někým např. s rodiči, prarodiči či kamarády v oblasti Vašich financí?
(údaje uvedeny v relativních četnostech, $f_i=100\%$, $n_i=235$)

zdroj vlastní

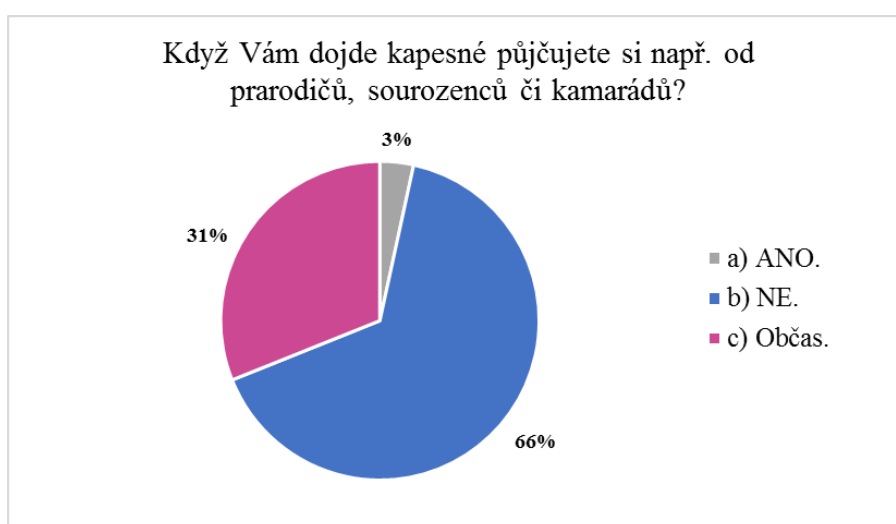
V dnešní době se setkávám s řadou situací, kdy je třeba v určitých momentech opravdu zvážit všechna pro a proti. V neposlední řadě dobře zvážit i možné důsledky v případě uskutečnění nějakého nákupu. Nejedná se vždy pouze o nákup jen rohlíku či mobilního telefonu. V životě existují i jiné typy nákupů. Mezi ty nejčastější se řadí např. nákup na úvěr či leasing. Kdy je v těchto případech skutečně nutné se s někým poradit, aby chybné či nevážené rozhodnutí nebylo důvodem tíživé finanční situace.

Pokud ale někdo nad svými financemi neuvažuje, neradí se v oblasti finančních možností, může se stát, že se dostane do situace, kdy mu bude položena otázka, zda si půjčit. Na tuto otázku se ptáme i v dotazníkovém šetření a výsledek odpovědí je znázorněn v *Grafu 11*.

V případě, že si žáci budou nuceni půjčit od prarodičů, sourozenců nebo kamarádků, nehrozí až takové riziko. Největším rizikem je ztráta dotyčné osoby nebo narušení vztahu s blízkou osobou. V ostatních případech, tedy v případě neschopnosti splácet, hrozí mnohem vážnější důsledky, jak už bylo psáno v teoretické část této bakalářské práce. Kdy díky půjčování peněz se člověk může dostat až do exekučního řízení.

Pojďme se podívat na to, jak jsou v oblasti půjčování peněz dnešní mladiství obezřetní, zda mají tendenci si půjčovat. Byla jim položena tato otázka č. 11, na základě ní vyšlo najevo, že z 235 dotazovaných 66 % žáků nemá tendenci si půjčovat. Jedna třetina se přiznala, že si půjčuje občas a pouze 3 % dotazovaných odpovědělo, že si půjčují. Není možné zjistit jak často a v jakých částkách si žáci půjčují a jestli mají tendenci své půjčky vracet a za jaký čas svůj dluh splatí. Postačí nám zjištění, že žáci z našeho šetření nemají tendenci si půjčovat.

Graf 11 Otázka č. 11 Když Vám dojde kapesné, půjčujete si např. od prarodičů, sourozenců či kamarádů?
(údaje uvedeny v relativních četnostech, $f_i=100\%$, $n_i=235$)

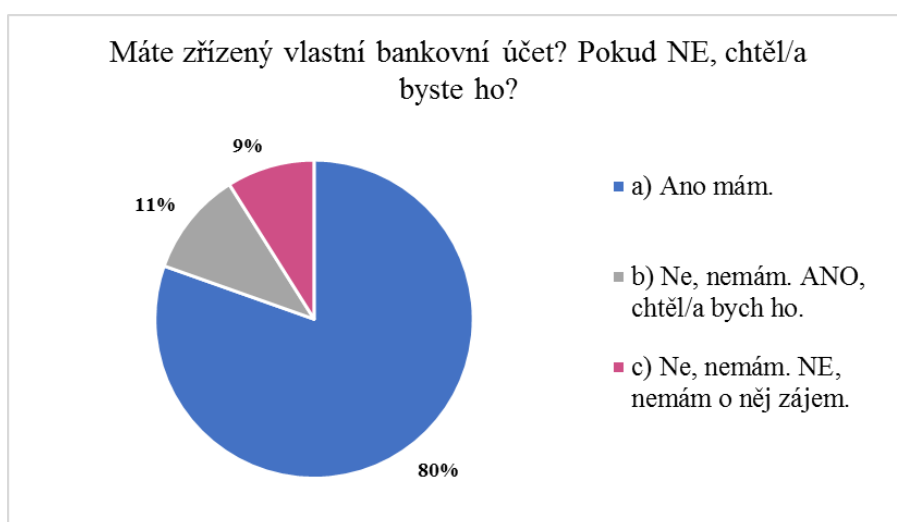

zdroj vlastní

Aby člověk mohl lépe a snadněji hospodařit se svými financemi nebo naopak snadněji je utrácet, bylo v průběhu uplynulých let vybudováno bankovní prostředí. Jedná se především o banky, které poskytují, ať už za úplatu nebo bezplatně, využívání svých služeb. Nejčastější takovou službou je osobní bankovní účet. V dnešní době bankovní účet v sobě skrývá mnoho výhod i nevýhod. Umožňuje se na něj nahlížet online prostřednictvím internetového bankovníctví a ovládat ho. Díky němu je možné platit faktury, nájem nebo zrovna to, co nás napadne. Za účelem snažšího ovládní finančních prostředků, které jsou na něm uloženy. K tomuto účtu banky poskytují ve většině případů i platební karty. Platbení karty nám umožňují mít všechny své peníze kdykoliv k dispozici.

Byla proto respondentům položena otázka č. 12, zda mají zřízený vlastní bankovní účet. Celých 80 % žáků odpovědělo, že mají a je veden na jejich jméno. V číslech to znamená, že z 235 dotazovaných odpovědělo 189 žáků, kteří mají zřízený vlastní bankovní účet. V dnešní době je bankovní účet považován za samozřejmost každého z nás. Mezi dotazovanými se našlo ale i 21 žáků, kteří o bankovní účet nemají zájem. Otázka pro zpřesnění by mohla znít: Jaký je důvod proč ho nechtějí, ale naopak by mohla zaznít otázka proč ho chtějí ti, kteří ho ještě nemají.

Graf 12 Otázka č. 12 Máte zřízený vlastní bankovní účet? Pokud NE, chtěl/a byste ho? (údaje uvedeny v relativních četnostech, $f_i=100\%$, $n_i=235$)

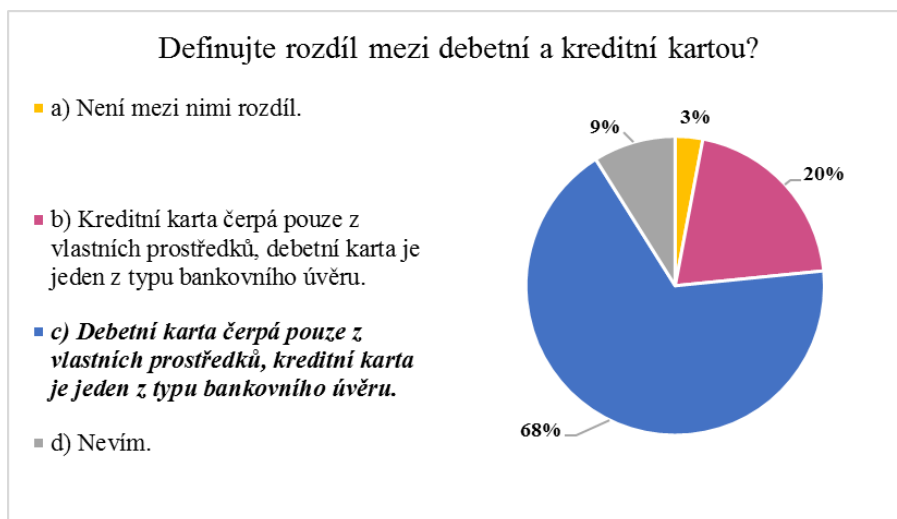

zdroj vlastní

Otázky informativního charakteru nevypovídají nic o znalostech, ale spíše nám mohou prozradit něco málo o pohledu středoškoláků na to, jak na tom jsou v dnešní době s finančním vzděláváním a zda se vzdělávají či nikoliv. Také žáci prozradili, jak často a s jakým obnosem hopodaří, tzn. jak často získávají kapesné a v jaké výši. Otázky byly zaměřeny i na to, zda mají tendenci šetřit nebo naopak utrácet. Tyto opovědi už známe, a lze konstatovat, že se zdají jako rozumné, co se finančního pohledu budoucího dospělého člověka týká.

Následující dotazy jsou zaměřeny na znalosti. Otázky jsou zaměřeny, zda žák ví nebo má podvědomí o tématu. Je zjišťována orientace v jednotlivých pojmech, jestli znají definice, dokážou počítat nebo využít nějaké praktické znalosti, které tu mohou uplatnit.

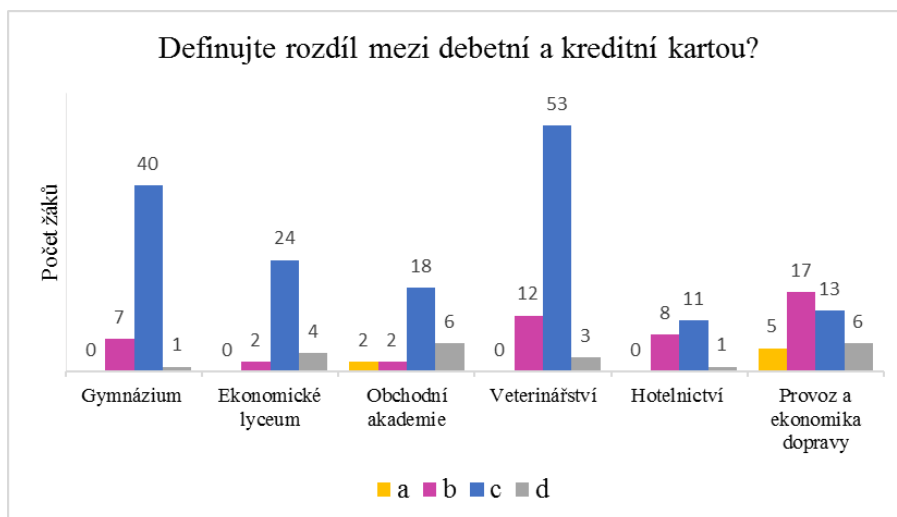
Graf 13 Otázka č. 13 Definujte rozdíl mezi debetní a kreditní kartou? (údaje uvedeny v relativních četnostech, $f_i=100\%$, $n_i=235$)

zdroj vlastní

Začneme-li otázkou č. 13, jaký je rozdíl mezi debetní a kreditní kartou, s tím, že rozdíl tu je, a je ho možné ho dohledat v teoretické části. Je zjištěno, že 68 % žáků z celkového počtu dotazovaných odpovědělo správně, což je více jak polovina. Nejúspěšnější v této otázce bylo Gymnázium a Ekonomické lyceum. Z Gymnázia odpovědělo správně 40 žáků z možných 48. Z Ekonomického lycea označilo správnou odpověď 24 žáků z celkových 30. Nejhůře dopadl obor Provoz a ekonomika dopravy, zde správnou odpověď označilo pouze 32 % žáků z dotazovaných. V komplexním hodnocení lze říci, že žáci mají podvědomí o tom, že existují různé typy platebních karet a jaký je mezi nimi rozdíl. Nelze však říci, že si jsou jisti rozdílem.

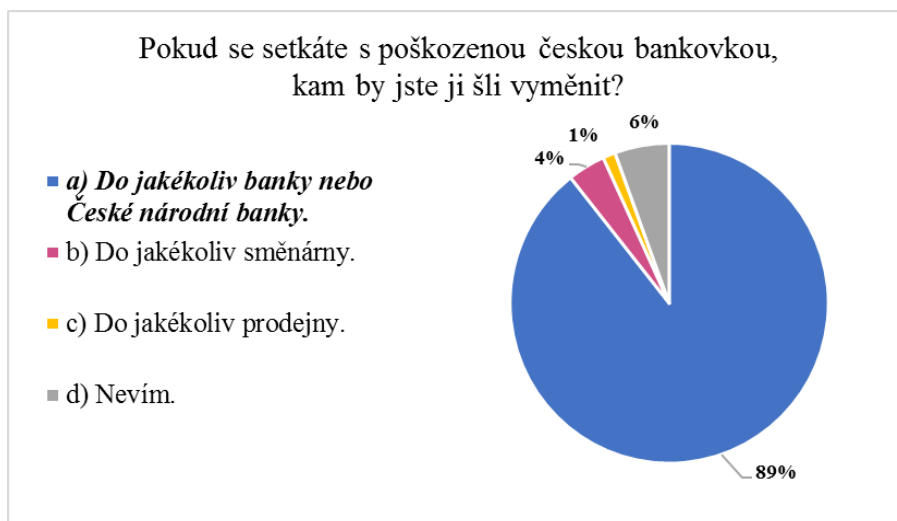
Graf 14 Otázka č. 12 Definujte rozdíl mezi debetní a kreditní kartou?

zdroj vlastní

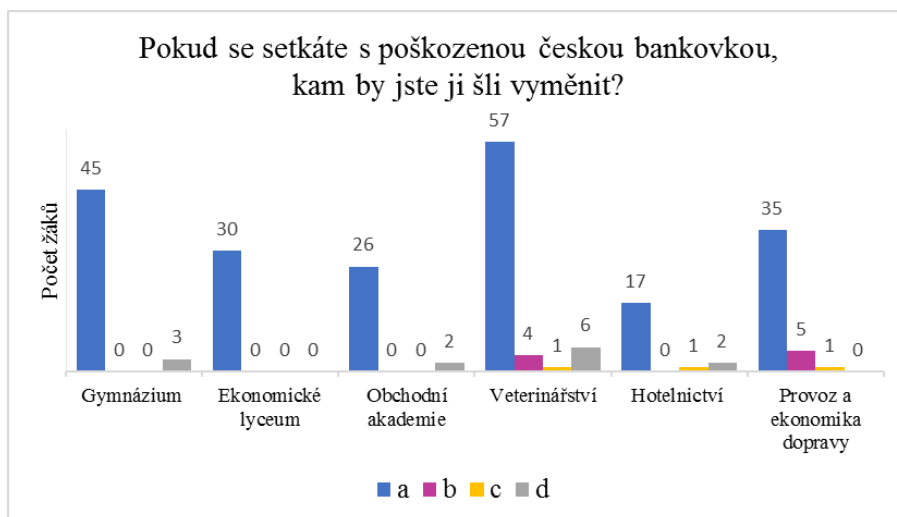
Graf 15 Otázka č. 14 Pokud se setkáte s poškozenou českou bankovkou, kam byste ji šli vyměnit? (údaje uvedeny v relativních četnostech, $f_i=100\%$, $n_i=235$)

zdroj vlastní

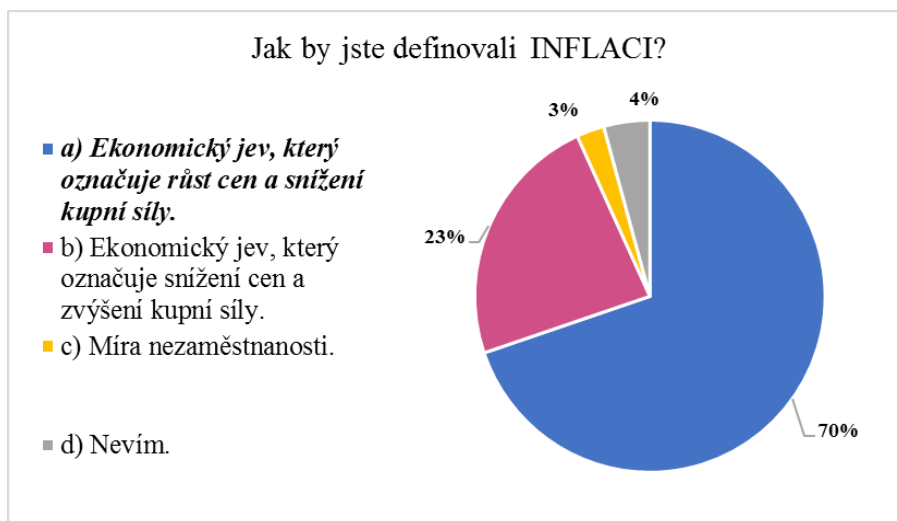
Další otázka č. 14 se ptá na to, co žáci udělají v případě, že se setkají s poškozenou českou bankovkou. Zde není třeba nijak hlouběji zkoumat, zde si jsou žáci téměř v 90 % jisti, co s takovou bankovkou udělat. Z toho vyplývá, že vědí, že je možné ji vyměnit nebo odevzdat do banky či přímo zajít do České národní banky. V otázce byla specifikována bankovka česká, pokud by tato specifikace nebyla uvedena, otázka by mohla být zavádějící. Na světě existuje řada bankovek, tím máme na mysli bankovky zahraničního charakteru. V případě eurové bankovky, dolarové bankovky a jiné by se tímto způsobem postupovat nemohlo. Žák by musel vyměnit bankovku pouze za hranicemi České republiky. Zle konstatovat, že v této otázce nezaváhala Ekonomické lyceum, u kterého není ani jedna špatná odpověď.

Graf 16 Otázka č. 14 Pokud se setkáte s poškozenou českou bankovkou, kam byste ji šli vyměnit

zdroj vlastní

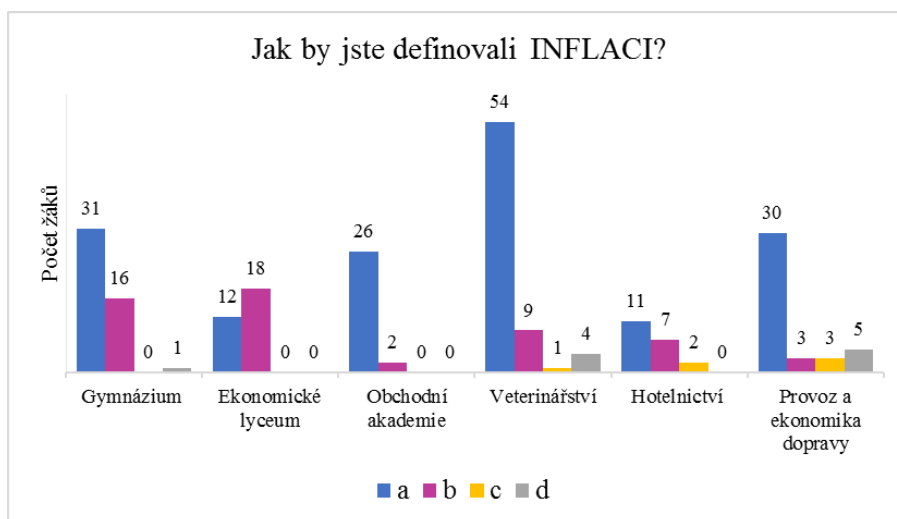
Graf 17 Otázka č. 15 Jak byste definovali INFLACI? (údaje uvedeny v relativních četnostech, $f_i=100\%$, $n_i=235$)

zdroj vlastní

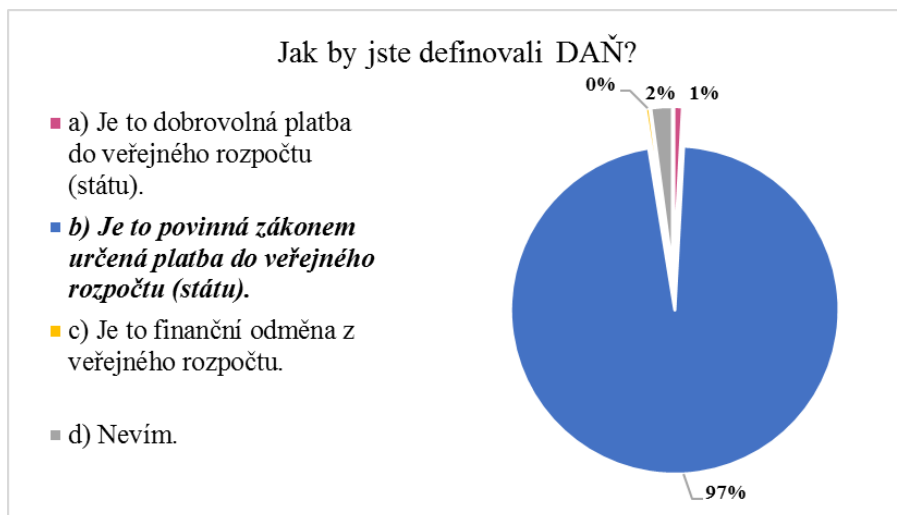
Následuje otázka č. 15. S touto otázkou se setkáme snad v každém dotazníku na téma finanční gramotnost. Už možná proto, že se nejedná o úplně jednoduchý pojem a je občas pro někoho obtížné si pod tímto pojmem něco reálně představit. Úspěšnost všech dotazovaných byla v 70 %. Zde byl nejúspěšnější obor Obchodní akademie na rozdíl od Ekonomického lycea, to překvapivě označilo ještě odpověď, pod kterou se ale skrýval opačný jev inflace, tedy deflace. Je možné, že si žáci buď špatně přečetli jednotlivé odpovědi, nebo jednoduše zaměnili tyto dva jevy. Ostatní obory odpověděly minimálně s 50 % úspěšností.

Graf 18 Otázka č. 15 Jak byste definovali INFLACI?

zdroj vlastní

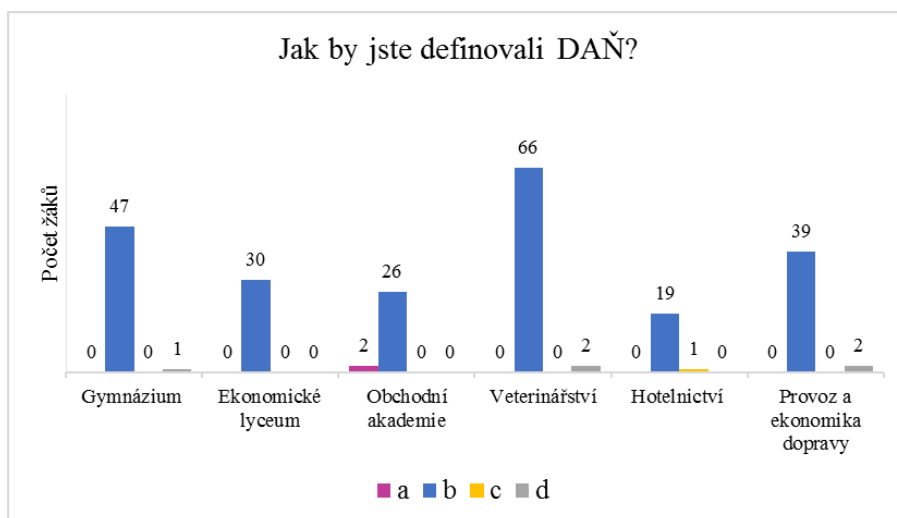
Graf 19 Otázka č. 16 Jak byste definovali DAŇ? (údaje uvedeny v relativních četnostech, $f_i=100\%$, $n_i=235$)

zdroj vlastní

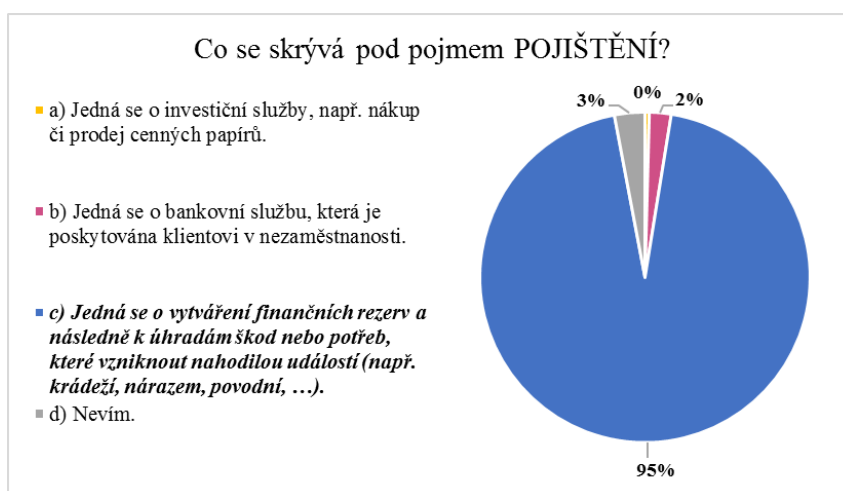
Otázka č. 16 se týká pojmu daň. S tímto pojmem se v životě setká snad každý, vždyť daně jsou sráženy z našich příjmů nebo jsou obsažené v cenách výrobků, služeb, a proto je vidět i úspěšnost odpovědí v dotazníkovém šetření. Definovat daň nedělalo problém 97 % dotazovaných žáků. Jako jediní všichni žáci z oboru Ekonomického lycea označili správnou odpověď. Jen jeden žák z oboru Hotelnictví označil, že se jedná o finanční odměnu z veřejného rozpočtu. Možná odpověď vzal jako vtip, že by stát něco takového mohl zavést pro své občany, protože zbylých 19 žáků odpovědělo na otázku správně.

Graf 20 Otázka č. 16 Jak byste definovali DAŇ?

zdroj vlastní

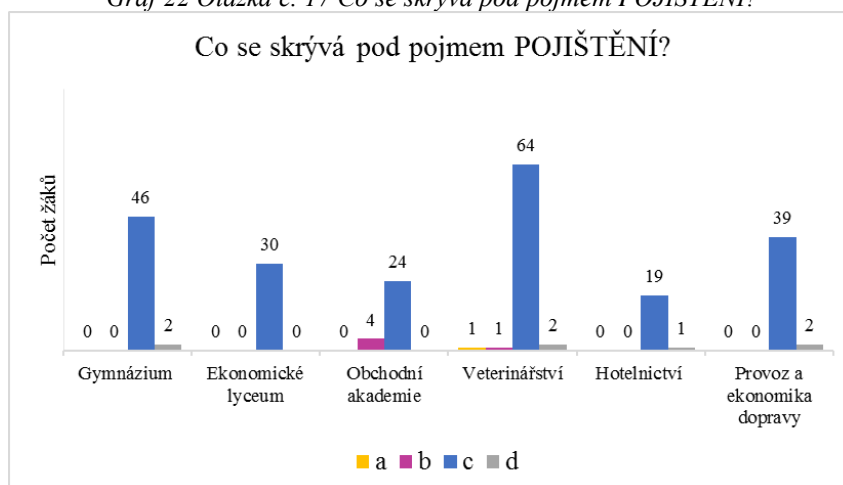
Graf 21 Otázka č. 17 Co se skrývá pod pojmem POJIŠTĚNÍ? (údaje uvedeny v relativních četnostech, $f_i=100\%$, $n_i=235$)

zdroj vlastní

Následuje otázka č. 17, která se zaměřuje, jak se žáci orientují v pojmu pojištění. Na tuto otázku odpovědělo 95 % dotazovaných správně. V dnešní době se často setkáváme s pojmem finanční poradce nebo pojišťovací makléř. Řada rodin má v dnešní době i svého vlastního finančního poradce, který jim radí v oblasti pojištění nebo osobních financí např. v sjednávání hypotečního úvěru. Je možné, že právě některý z dotazovaných má osobní zkušenost. Podstatou sjednaného pojištění je, že má ochránit pojištěného před neočekávanými událostmi. V dnešní době nic není nemožné, stačí okamžik a může se člověku obrátit celý svět vzhůru nohama. Důležité je vědět, že existuje jakási placená ochrana v podobě pojištění. Na druhou stranu se nejedná jen o dobrovolné pojištění, ale existují i zákonem stanovené pojištění např. pojištění odpovědnosti z provozu vozidla.

Graf 22 Otázka č. 17 Co se skrývá pod pojmem POJIŠTĚNÍ?

zdroj vlastní

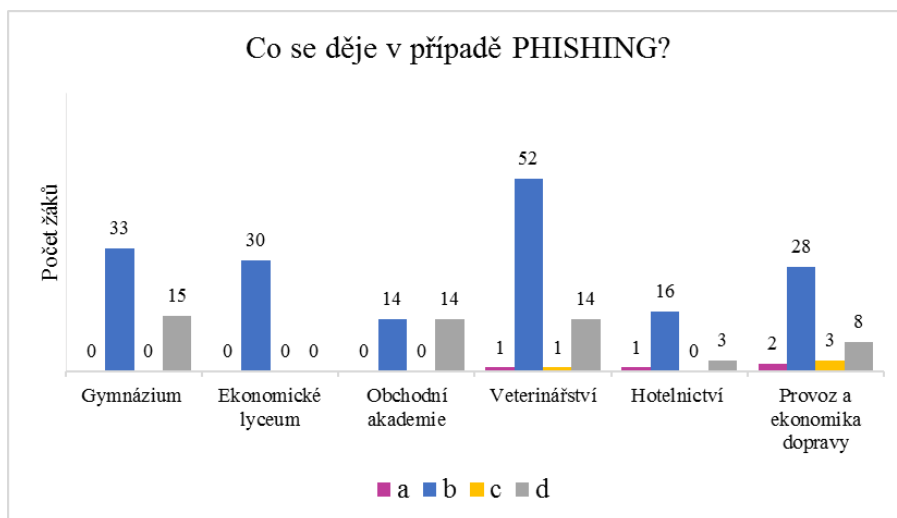
Graf 23 Otázka č. 18 Co se děje v případě PHISHING? (údaje uvedeny v relativních četnostech, $f_i=100\%$, $n_i=235$)

zdroj vlastní

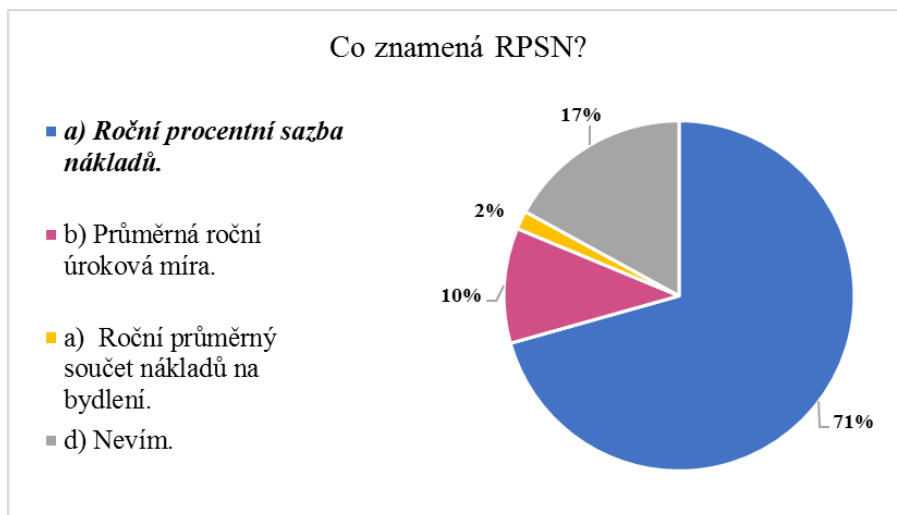
Od roku 1987 se můžeme setkat s pojmem phishing, a proto je kladen i tento dotaz na žáky, v podobě otázky č. 18 zda vědí, co se pod tímto slovem skrývá. Doba je pokročilá a svět je plný kybernetiky. Lze konstatovat, že i když žáci v takovém světě žijí a obklopují se jím, nedokáží úplně pojmut problém phishingu. Něco přes 50 % všech respondentů zaškrtno správnou odpověď. Zde byl neúspěšnější obor Ekonomického lycea, který odpověděl bezchybně. Například Obchodní akademie si s touto definicí láme hlavu, polovina žáků odpověděla správně a na druhé straně polovina žáků neví, co si pod pojmem představí. Žáci by se měli blíže zajímat o internetové hrozby, které na ně číhají, když tráví svůj volný čas sezením u počítačů a mobilních telefonů.

Graf 24 Otázka č. 18 Co se děje v případě PHISHING?

zdroj vlastní

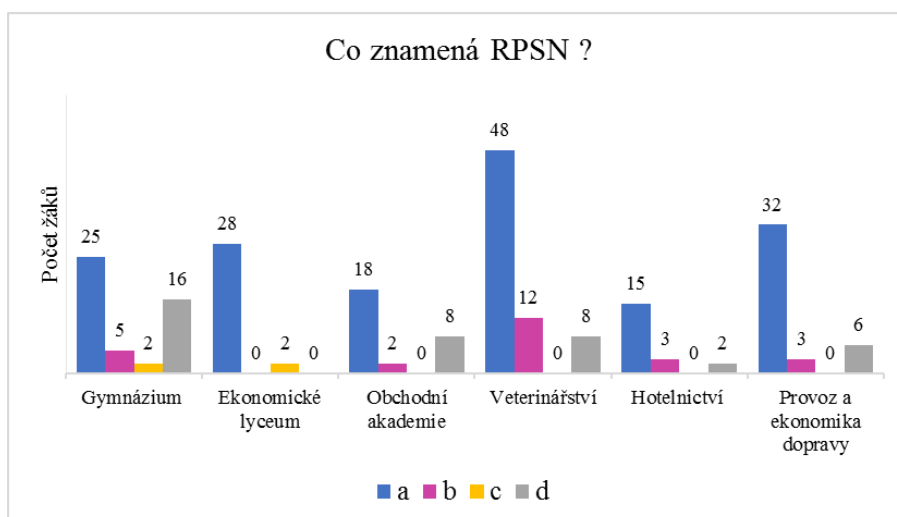
Graf 25 Otázka č. 19 Co znamená RPSN? (údaje uvedeny v relativních četnostech, $f_i=100\%$, $n_i=235$)

zdroj vlastní

Roční procentní sazba nákladů – RPSN, tato zkratka na člověka číhá ze všech stran. Je to nejdůležitější faktor, který hraje roli při rozhodování, který z úvěrů je nejvýhodnější. Tuto zkratku zná 71 % dotazovaných žáků. V této otázce byl nejméně úspěšný obor Ekonomického lycea, zde odpověděly jen dvě žákyně, že se jedná o roční průměrný součet nákladů na bydlení, musím konstatovat, že tyto ženy svou odpověď změnily právě ze správné na špatnou. Buď opisovaly, nebo si pojem musí zopakovat. Nejméně se setkalo s touto zkratkou Gymnázium, zde označilo správnou odpověď 51 %.

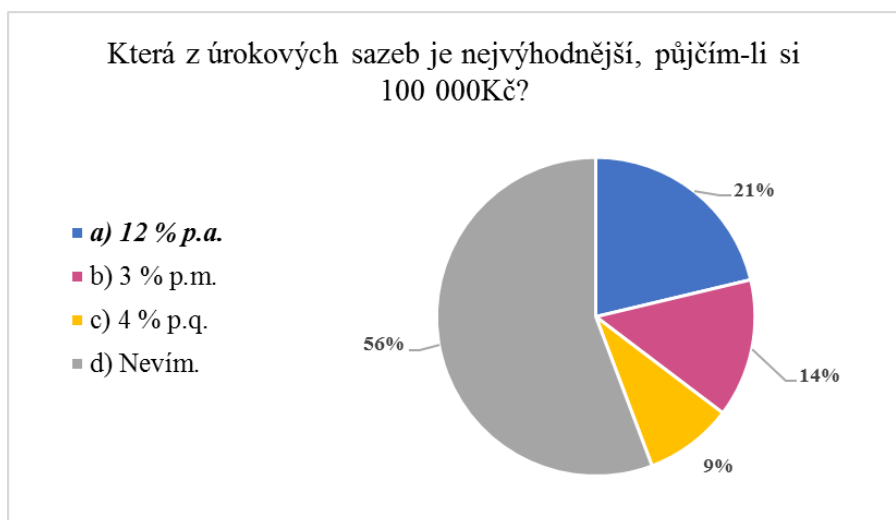
Graf 26 Otázka č. 19 Co znamená RPSN?

zdroj vlastní

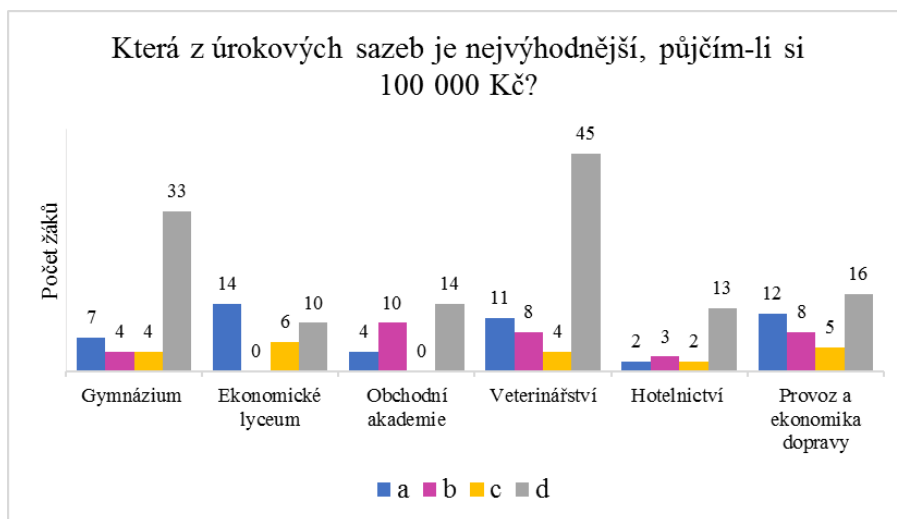
Otázka č. 20 činila všem žákům problém. Jako u jediné otázky správná odpověď nezaujímal převážující hodnotu. Zde 56 % všech dotazovaných žáků přiznalo, že neví, která z uvedených sazeb je v případě půjčky nejvýhodnější. I když se jedná o malá písmenka za čísly, je mezi nimi rozdíl. Právě proto, je tato otázka součástí dotazníků. Žáci by si měli uvědomit, že je potřeba pečlivě číst mezi řádky, a to především čísla, za kterým následuje text s malými písmeny či zkratkami. Pokud si vysvětlíme, o jaký rozdíl jde, pak následně pochopíme. Zkratka p.a. je úroková sazba roční, p.m. je úroková sazba měsíční a v případě p.q. se jedná o úrokovou sazbu čtvrtletní. Zde jediný obor Ekonomického lycea označil převládající počet žáků správnou odpověď. Ostatní nedokážou na tuto otázku najít jednoznačnou odpověď.

Graf 27 Otázka č. 20 Která z úrokových sazeb je nejvýhodnější, půjčím-li si 100 000 Kč? (údaje uvedeny v relativních četnostech, $f_i=100\%$, $n_i=235$)

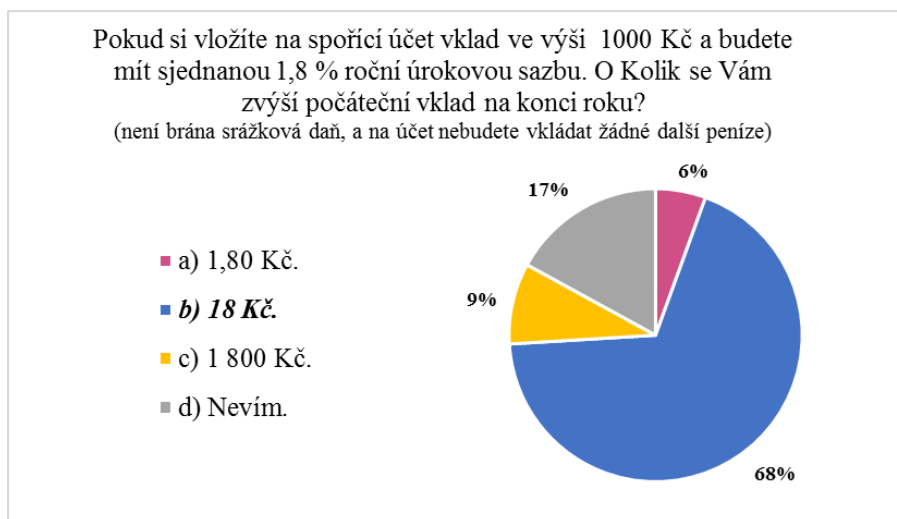
zdroj vlastní

Graf 28 Otázka č. 20 Která z úrokových sazeb je nejvýhodnější, půjčím-li si 100 000 Kč?

zdroj vlastní

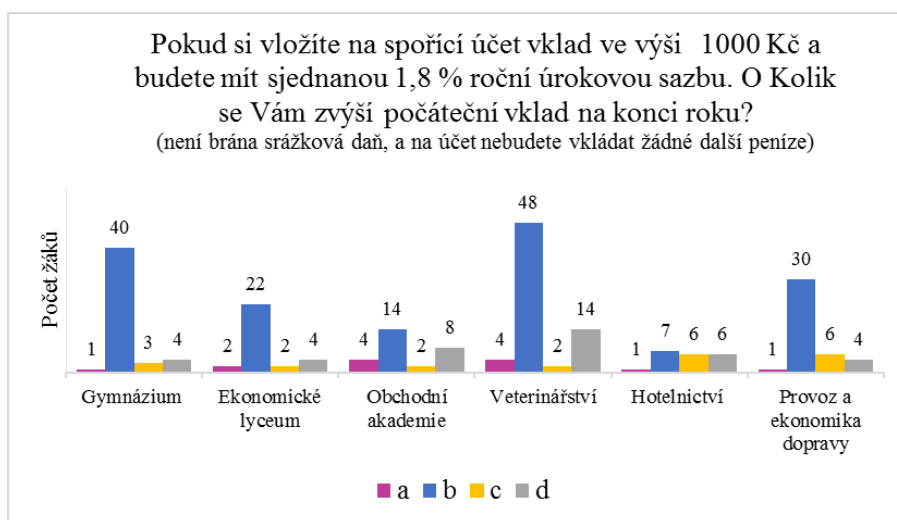
Graf 29 Otázka č. 21 O kolik se Vám zvýší počáteční vklad na konci roku? (údaje uvedeny v relativních četnostech, $f_i=100\%$, $n_i=235$)

zdroj vlastní

V následujících dvou otázkách byli žáci dotazováni kolik naspoří. S ohledem na dotaz týkající se spoření byla odpověď na otázku č. 21 v 68 % všech dotazovaných žáků označena správně. Výsledek se zdá poněkud nízký. Už jen z principu, že se jedná o matematiku ze základní školy, počítání z procenty. Pokud to shrneme, žádný z oborů neodpověděl na zadanou otázku bezchybně, nejlépe si vedlo Gymnázium, kdy ze 48 žáků odpovědělo správně 40 z nich. Nejhůře na tom byl obor Hotelnictví, zde odpovědělo správně pouze 7 žáků z 20 dotazovaných.

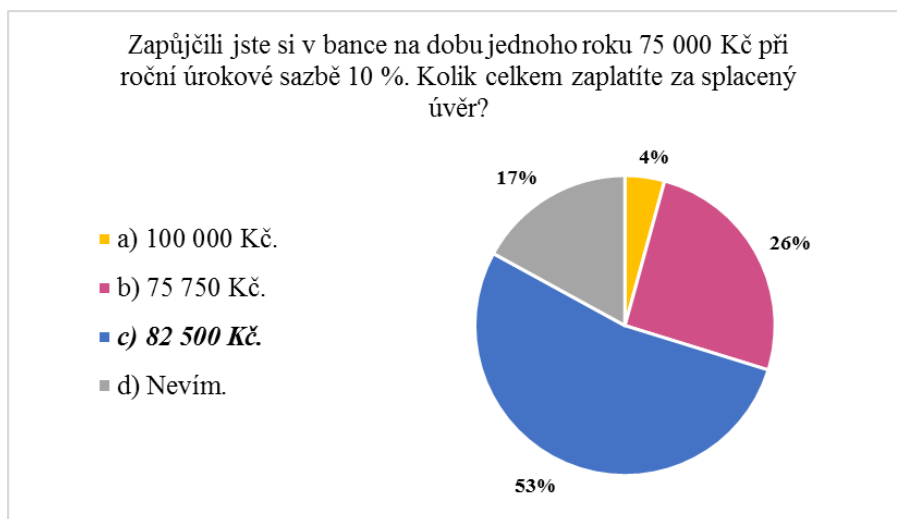
Graf 30 Otázka č. 21 O kolik se Vám zvýší počáteční vklad na konci roku?

zdroj vlastní

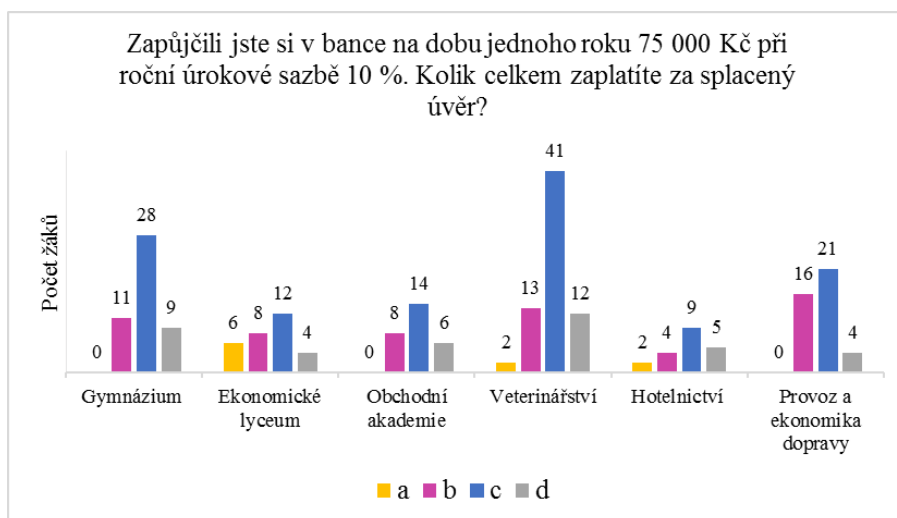
Graf 31 Otázka č. 22 Kolik celkem zaplatíte za splacený úvěr? (údaje uvedeny v relativních četnostech, $f_i=100\%$, $n_i=235$)

zdroj vlastní

Jako předchozí otázka, tak i otázka č. 22 dělala žákům problém. Situace jim nebyla ani nikterak komplikována dalšími ukazateli, jako je už zmiňované RPSN nebo jiné poplatky či dokonce jiný typ úrokové sazby. Správně odpovědělo 53 % žáků ze všech škol. S konstatováním, že jako nejhůře dopadl obor Ekonomického lycea, což lze označit jako překvapivé zjištění. Nejlépe naopak na tom byl obor veterinářství, zde byla úspěšnost odpovědí u 60 % žáků.

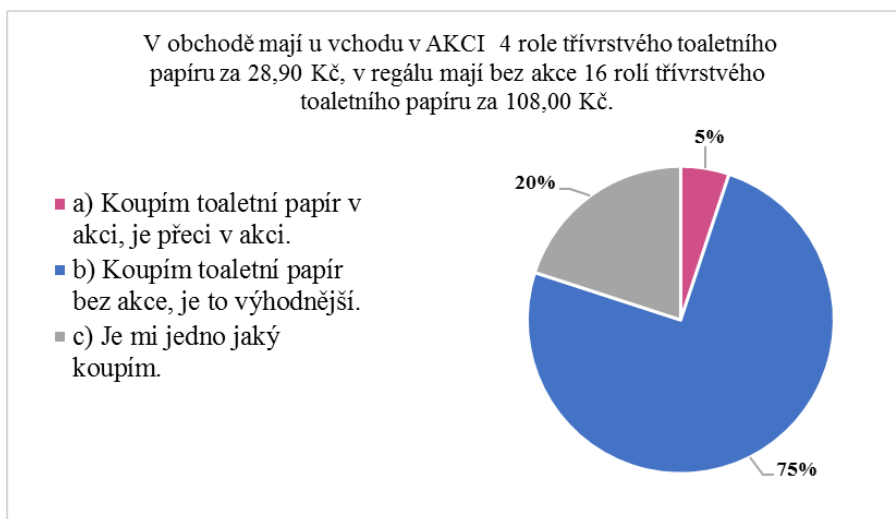
Graf 32 Otázka č. 22 Kolik celkem zaplatíte za splacený úvěr?

zdroj vlastní

Skutečná a falešná sleva v obchodě. Mezi otázky je i zařazena otázka č. 23, která nesouvisí se vzdělaností, ale pouze se orientuje na skutečnost, zda žáci přemýšlejí, když nakupují. Jestli se nestávají jen loutky marketingových tahů. Byl předeslán jednoduchý příklad nákupu toaletního papíru. Cílem mělo být zjištění, zda se žáci nechají ovlivňovat skrytým nátlakem, nebo zda zjišťují skutečný stav cen u jednotlivého zboží či služeb. Z výsledku plyne, že jen 5 % z celkového počtu dotazovaných by koupilo toaletní papír v akci, tedy skrytě pod vlivem marketingové reklamy.

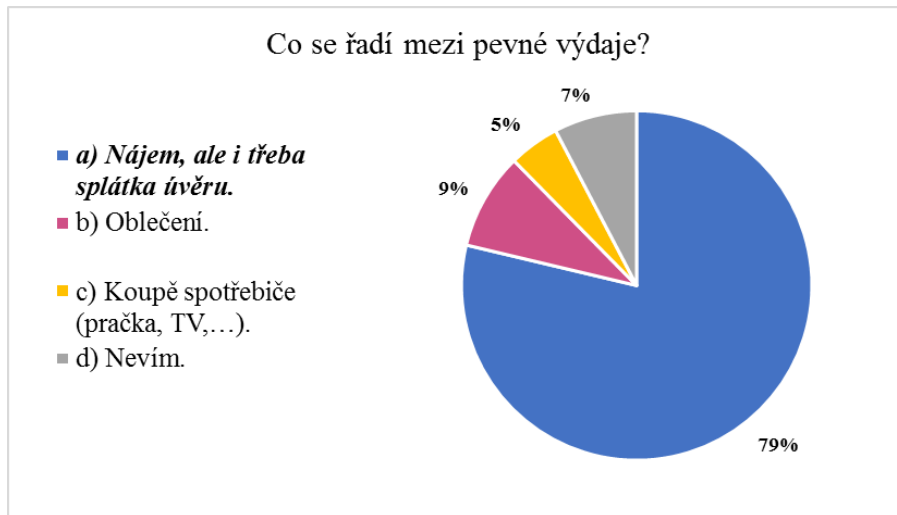
Graf 33 Otázka č. 23 Jaký koupíte toaletní papír?

zdroj vlastní

V převážné většině tedy 175 z 235 žáků by si spočítalo skutečnou cenu toaletního papíru. Zbylí žáci uvedli, že jim je jedno jaký toaletní papír koupí. Obor Obchodní akademie jako jediný se dostal na hranici 50 % v rozhodování nákupu toaletního papíru. Ostatní obory přesahovaly hranici 70 % pro nákup toaletního papíru bez akce. Mělo by z této otázky pro žáky vyplynout, že je třeba pozastavit se nad nabídkou trhu. Jestli se někdy neocitají v klamném prostředí, zda obchodník, který prodává své zboží nechce nachytat své zákazníky a že zboží nebo službu za cenu bez akce nikdy nenabízel. V tento moment mu jde pouze o vyvolání dojmu skvělé šance k nákupu.

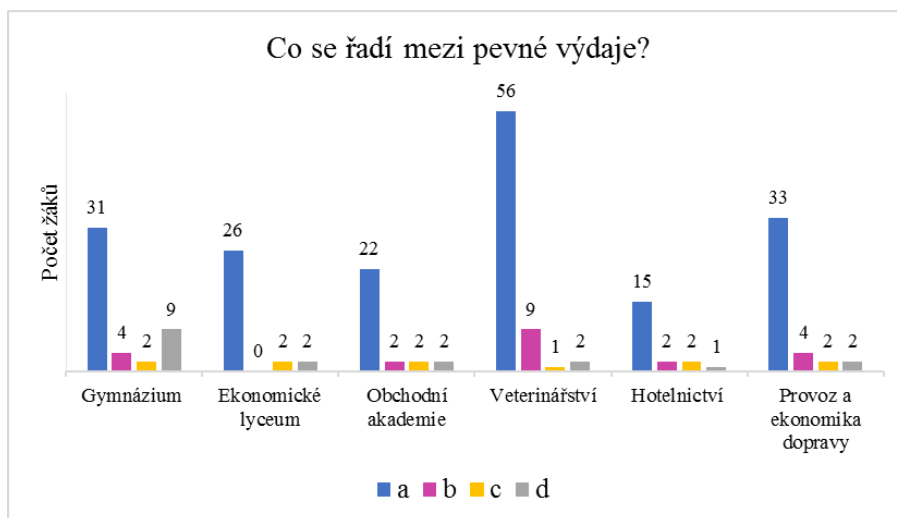
Graf 34 Otázka č. 24 Co se řadí mezi pevné výdaje? (údaje uvedeny v relativních četnostech, $f_i=100\%$, $n_i=235$)

zdroj vlastní

Příjmy a výdaje domácnosti. Otázka č. 24 se věnuje tématu rozpočtu domácnosti. Každá domácnost přetváří vstupy, které přijímá v podobě platu, mzdy či zisku z podnikání aj., do výstupů, které zase odevzdává. Existuje řada výdajů, ale je třeba mít na paměti, že existují pevné výdaje, které se pravidelně opakují a je potřeba na ně mít. Je zapotřebí, aby si každý člověk uměl sestavit svůj osobní rozpočet. Dotázali jsme se žáků na to, zda vědí, co se řadí mezi pevné výdaje. Celková úspěšnost odpovědí dosahuje 79 %. V této otázce si vedl úspěšně obor Ekonomického lycea, kdy z 30 možných označilo správnou odpověď 26 žáků. Odpovědi na tuto otázku se ale celkově řadí k těm úspěšnějším.

Graf 35 Otázka č. 24 Co se řadí mezi pevné výdaje?

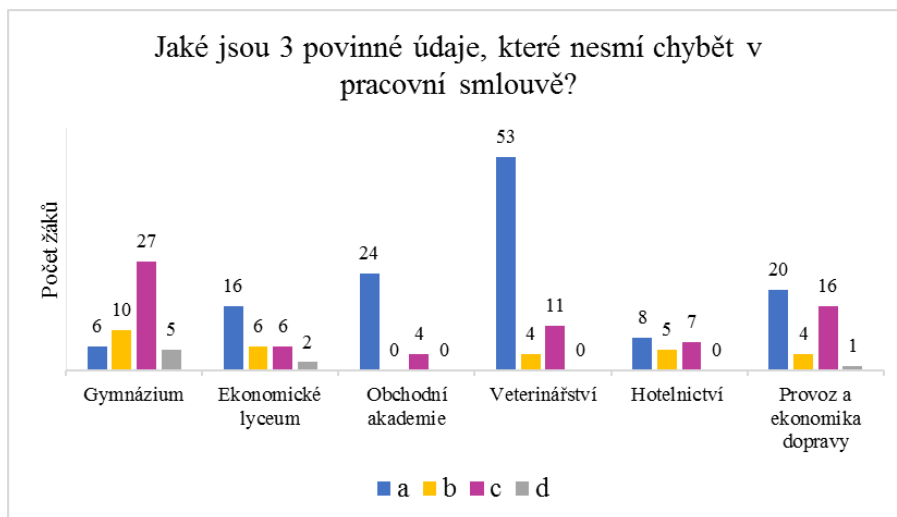
zdroj vlastní

Graf 36 Otázka č. 25 Jaké jsou 3 povinné údaje, které nesmí chybět v pracovní smlouvě? (údaje uvedeny v relativních četnostech, $f_i=100\%$, $n_i=235$)

zdroj vlastní

Graf 37 Otázka č. 25 Jaké jsou 3 povinné údaje, které nesmí chybět v pracovní smlouvě?

zdroj vlastní

Poslední otázka č. 25 byla zadána z oblasti vzniku pracovněprávního vztahu. Pracovní poměr vzniká uzavřením pracovní smlouvy a každý, kdo takovou smlouvu podepisuje, by měl vědět, co taková smlouva musí obsahovat a co v ní nesmí chybět. Dotázali jsme se na tuto otázku i žáků, z důvodu, že v brzké době se jim může stát, pokud nebudou pokračovat ve studiu, že takovou smlouvu budou nuceni uzavřít. Měli by tedy vědět, že se jedná o písemný akt a že v ní nesmí chybět tři podstatné náležitosti, kterými je druh práce, místo výkonu a den nástupu do práce. Pokud by tyto náležitosti v pracovní smlouvě chyběly, považuje se za neplatnou.

Na tuto otázku dokázalo úspěšně odpovědět 127 žáků z 235 celkového počtu dotazovaných, to je něco málo přes 54 %. Výsledek odpovědí se neřadí v kontextu s ostatními k úspěšným. V této otázce byl nejméně úspěšný obor Obchodní akademie, kdy správnou odpověď vyznačilo 86 %. Nejhorší na tuto otázku odpovědělo Gymnázium, které zaškrtnulo správnou odpověď pouze 12 % dotazovaných žáků.

3.2.6 Závěry výzkumného šetření

Na začátku výzkumného šetření byly položeny výzkumné otázky:

- 1) Jaká bude úspěšnost správných odpovědí dotazovaných oborů?
- 2) Jaká oblast bude dotazovaným žákům dělat největší problém?
- 3) Jaká bude týdenní průměrná výše kapesného dotazovaných středoškoláků?

Nyní si na ně můžeme odpovědět. Celková úspěšnost správných odpovědí u jednotlivých vzdělávacích oborů je následující. Nejčastěji se mezi úspěšné řadí obor Ekonomického lycea, kdy z 12 testovacích otázek odpovědělo na 7 otázek nejméně úspěšně. Ekonomické lyceum si vedlo nejhorší v otázce č. 15 „Jak by definovali inflaci?“ a v otázce č. 22 „Kolik zaplatí celkem za splacený úvěr?“. Na základě toho, můžeme říci, že se potvrdil předpoklad, že bude úspěšnější obor ekonomického charakteru.

Na pomyslném druhém místě se umístil obor Veterinářství, dá se konstatovat, že téměř ve všech otázkách byli celkově průměrní, to naopak vyvrací předpoklad, že se obor bude řadit mezi ty horší. Jako třetí v celkové úspěšnosti odpovědí skončili žáci z oboru Provoz a ekonomika dopravy, ti nejvíce udělali chyby v otázce č. 13 „Jaký je rozdíl mezi debetní a kreditní kartou?“.

Gymnázium a Obchodní akademie skončily v celkové úspěšnosti odpovědí ve stejném poměru. Jako nejhorší dopadl obor Hotelnictví, nebyl přesvědčivý v převážné většině položených otázek. Zde se naopak předpoklad neúspěšnosti oboru potvrdil.

Celkově lze shrnout, že předpoklad, že úspěšnější bude obor ekonomického směru se potvrdil, i když druhý skončil neekonomický obor Veterinářství a až teprve následuje Obchodní akademie a Gymnázium. Kdy Gymnázium by mělo mít předpoklad k všeobecnému základu.

Po vyhodnocení jednotlivých otázek, si můžeme odpovědět i na druhou výzkumnou otázku, kdy lze říci, že nejproblematictější oblastí pro respondenty byl okruh otázek týkající se úroků a počítání s nimi. Na základě této skutečnosti bych v další podkapitole připojila výukový materiál na hodinu, která by se týkala tématu počítání s procenty, resp. žáci budou počítáním rozpoznávat výhodnosti a nevýhodnosti úvěru a spoření.

Třetí výzkumná otázka se dotazovala na průměrnou výši kapesného, kterou žáci dostanou na týden. Vyšlo najevo, že výše kapesného je u jednotlivých žáků velmi odlišná a často se liší. V tomto případě se nestalo, že by žáci odpovídali jednotně. Sešlo se široké spektrum odpovědí, a to od 0 Kč až do 7 000 Kč. Každý uváděl v dotazníkovém šetření jiné částky. Výsledná hodnota v získávání kapesného s týdenní frekvencí vyšla tak, že středoškolští žáci dostávají v průměru 375 Kč za týden. V tomto případě se nepotvrdil počáteční předpoklad o průměrné výši kapesného, který žáci pravidelně za týden dostávají.

3.3 Výukový materiál

Po analýze RVP jednotlivých vzdělávacích oborů a výzkumného šetření se dostáváme k poslední etapě praktické části bakalářské práce. Podkapitola je věnována výukovým materiálům pro finanční vzdělávání.

Podstatou přípravy kurzů a materiálů pro oblast finančního vzdělávání je seznámit se s příslušným RVP. Je třeba zvážit integraci finanční gramotnosti do stávajících vyučovacích předmětů. Za dobré se považuje porovnat tematické plány s kolegy, najít společná témata, která otevírají prostor pro finanční vzdělávání. Cílem by mělo být částečně synchronizovat výuku finančních témat ve více předmětech. Je zapotřebí si vytýčit cíl v jedné vyučovací hodině, popřípadě při projektovém tématu.

Základním odrazovým můstkem je, aby si žáci upevnili odborné pojmy z oblasti finančnictví a dokázali se v něm orientovat. V tomto směru je nejvhodnější ve výuce využít způsob power-pointové prezentace, kterou je vhodné doplňovat jinými vstupy. Mezi tyto vstupy lze zařadit např. využívání autentických materiálů, tj. reklamní letáky, plakáty či komerční nabídky. Tyto materiály nabízejí možnost kritického myšlení, kdy se žák snaží porozumět sdělení a zároveň rozpoznává signály klamavých nabídek. Další možnosti pro doplnění mohou být videa. Je proto vhodné výuku finanční gramotnosti, buď propojit s výukou informačních a komunikačních technologií nebo alespoň jako pedagog mít k dispozici ve výuce počítač s možností připojení k internetu.

Například pokud jde o téma úroků, vysvětlit teorii a základní názvosloví, se kterým se žáci mohou v životě setkat a pak už jen doplnit příklady z praxe. To znamená, mít k dispozici stránky banky a pomocí jejich kalkulaček si spočítat příklady, nebo hledat podmínky pro poskytnutí úvěru a jak vlastně vypadají jednotlivé formuláře apod.

Měla by se ve výuce propojit teorie s praxí, aby se informace dostaly žákům snadno do povědomí. Jde o postavení finančního vzdělávání na dovednostech potřebných pro praktický život. Jak se říká, na co si člověk může sáhnout nebo osobně vyzkoušet, si pak zapamatuje lépe než v případě, že informaci pouze slyšíme. Je potřeba pracovat s příklady, které jsou blízké běžnému životu žáků.

Diskutujte s žáky, i tím se učí, když se zapojují do řešení problémových situací a dávají tak najevo svůj názor na způsob řešení. Tento způsob výuky se dá využít například v tématu porušení práv spotřebitele, kdy je nejčastějším případem reklamace. Zde lze využít inscenační metoda, kdy žák se nějakým způsobem může naučit prosadit svá práva. Alespoň v uměle vytvořeném prostředí.

Výuku je zapotřebí obohacovat i aktuálními tématy ze světa lidského dění. Žáci mohou dostat za úkol porovnávání podobných produktů a služeb, nebo mohou sledovat jejich vývoj v čase. Vhodná může být i osobní návštěva reálného prostředí. Dokonce doporučuji osobní návštěvy odborníků, pokud existuje taková možnost. Ale v dnešní době se nabízí řada možností, jak oživit nebo pojmout výuku finančního vzdělávání. Méně frekventovaný způsob je i zařazení deskových her.

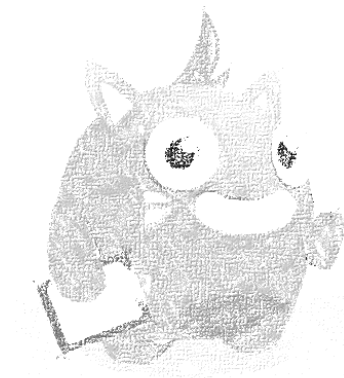
Proto v Příloze č. 3 jsou k dispozici výukové materiály dostupné v běžné literatuře. Jedná se pouze o malý výčet příkladů, ale je možné z nich čerpat pro vlastní výuku na téma finančního vzdělávání ve středoškolském prostředí. Jednotlivé odkazy jsou velmi inspirující. Na některých serverech existuje i možnost se zaregistrovat a sdílet výukové materiály mezi učiteli. Nalezte v nich prezentace, videa, kvízy a jiné vhodné materiály do výuky.

Tedy doporučuji vždy mít k dispozici prezentaci k výuce teorii a doplnit ji zajímavostmi z praxe. Pro ověření, zda žáci věnovali výkladu pozornost, mít připraven pracovní list, kterým si žák ukotví nabyté vědomosti z hodiny. Viz níže přikládám vzorovou verzi pracovního listu pro výuku na téma aktiva a úroky. Ten byl vyhotoven na základě výsledku z výzkumného šetření, kdy se ukázalo, že nejslabším tématem bylo počítání s úroky, potažmo bankovní produkty.

3.3.1 Vzorový pracovní list

Příběh pana Huga

1) Přečtěte si následující příběh:

Pan Hugo před měsícem podepsal smlouvu o úvěru (půjčce) ve výši 40 000 Kč. S bankou se dohodl, že měsíční splátka bude ve výši 5 000 Kč, pan Hugo má celkově zaplatit 8 splátek každou ve výši 5 000 Kč. Za půjčené peníze si okamžitě pořídil nové kolo. Tento měsíc ale na splátku do svého prasátka našetřil jen 3000 Kč. Hledá řešení, jak by mohl splátku zaplatit celou, nabízí se mu možnost, že by prodal část ze svých akcií,

kteří vlastní nebo prodej podílových listů. Uvažuje i o předčasném zrušení termínovaného vkladu nebo ukončení stavebního spoření. Také mu zbyla z poslední dovolené nějaká eura, ale rád by je využil na letní dovolenou v srpnu. Žádná z těchto možností se mu ale nelíbí, protože by to s sebou neslo poplatky či ztrátu. Napadlo ho, si půjčit od svého bratra Viktora. Dohodli se tedy, že se sejdou před bankou a že mu potřebnou hotovost bratr půjčí. Pan Hugo okamžitě zamkl svůj byt, nasedl do auta a vyrazil do banky. Před bankou podepsal s Viktorem potvrzení, že si od něho půjčil peníze. A nakonec pan Hugo v klidu zaplatil na pobočce banky svoji splátku.

2) V příběhu se vyskytlo několik odborných pojmů. Napište k nim jejich význam.

Termínovaný vklad

Akcie

Stavební spoření

Podílový list

---

3) Z textu vypište aktiva, která pan Hugo vlastní:

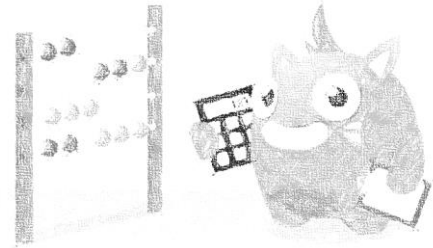

Typy aktiv

Ke každému pojmu najdi správný popis a spoj čarou.

POPIS	AKTIVUM
Vklady do stavební spořitelny •	• Starožitnosti
Podíly ve firmě •	• Hotovost
Vůz •	• Bankovní vklad
Velmi staré a cenné předměty •	• Stavební spoření
Peníze na účtu v bance •	• Automobil
PC, přehrávač •	• Dluhopisy
Bankovky a mince •	• Akcie
Peníze vložené do investičního fondu •	• Pojištění
Úvěry od lidí firmám •	• Valuty
Bankovky a mince cizích měn •	• Elektronika
Předplacená finanční pomoc v potížích •	• Podíl ve fondu

Vypočítejte panu Hugovi poplatek, pokud by předčasně zrušil svůj termínovaný vklad, jestliže výše sankce je bankou stanovena, jako vypovídaná částka x platná úroková sazba x (počet dní do splatnosti / 365), nejméně to však činí 1 000 Kč. Když víme, že pan Hugo si sjednal termínovaný vklad s roční obnovou, úrokovou sazbou 0,22 % p.a., datum sjednání 1.1.2015 datum předčasného výběru 31.8.2018. a vypovídaná částka by byla 13 000 Kč.

Pan Hugo má 3 syny Jonáše, Tomáše a Matouše. Ti si chtějí půjčit 10 000 Kč na rok, za účelem výměnného pobytu. Každý šel do jiné banky pro informace. Zjistěte, komu byla nabídnuta výhodnější půjčka?

Půjčka Jonáš: úroková sazba 15 %, RPSN 16,20 %, měsíční anuitní splátka 903 Kč.

Půjčka Tomáš: úroková sazba 6 %, RPSN 16,60 %, měsíční anuitní splátka 861 Kč, poplatek za vedení účtu 40 Kč/měsíc, poplatek za sjednání smlouvy 50 Kč.

Půjčka Matouš: úroková sazba 8 %, RPSN 17,80 %, měsíční anuitní splátka 870 Kč, poplatek za vedení účtu 40 Kč/měsíc.

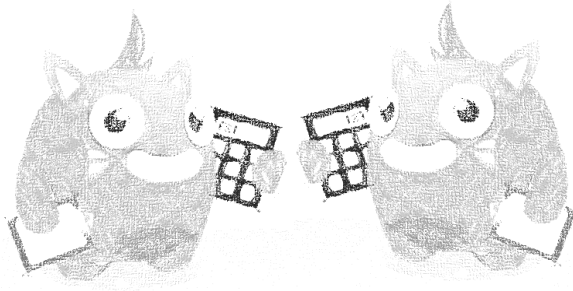

Nový telefon v hotovosti nebo na splátky?

Pan Hugo má ještě 2 dcery Libuši a Květuši, ty se zase rozhodly, že si pořídí nový

telefon. Libuše má našetřeno a může si dovolit zaplatit telefon v hotovosti 7 399 Kč. Květuše bohužel nemá naspořeno, ale potřebuje nový telefon, a tak využije nabídky spotřebitelského úvěru. Porovnejte

tedy nákup v hotovosti s nákupem na splátky. Libuše zaplatila na pokladně 7 399 Kč. Květuše se rozhodla splácet telefon 24 měsíců při měsíční splátce 423 Kč, úrokové sazbě 32,44 % a RPSN 37,70 %. Jaký bude rozdíl v koncových cenách v hotovosti a na úvěr? Výpočet si můžete ověřit na: <https://www.finance.cz/uvery-a-pujcky/kalkulacky-a-aplikace/splatkovy-kalkulator/>

Za domácí úkol zjistěte:

1. Proč jsou úrokové sazby úvěrů vyšší než úrokové sazby na spořicíh či termínovaných vkladech?

---

2. Vysvětlete svými slovy, co znamená zkratka RPSN.

---

3. Jaké znáte tzv. „špatné“ úvěry?

---

4. Co je to konsolidace půjček?

---

5. Kolik činí úroková sazba hypotéčních úvěrů?

---

6. Proč jsou úrokové sazby hypoték výrazně nižší, než úvěrů spotřebitelských?

---

7. Kdy je dobré začít uvažovat o hypotéce?

---

8. Jak lze nějaké úroky naopak získat ve svůj prospěch?

---

4 Závěr

Bakalářská práce byla rozdělena na dvě části, na praktickou a teoretickou. Teoretická část je koncipována do čtyř hlavních kapitol, které se dále větví na jednotlivé podkapitoly. Základní kapitoly jsou pojmenovány pod názvy finanční gramotnost, cenová gramotnost, rozpočtová gramotnost a finanční vzdělávání. V poslední kapitole teoretické části se popisuje proces zavádění finančního vzdělávání do výuky na střední škole. Praktická část se věnuje třem etapám, jimiž je analýza RVP, výzkumné šetření a výukový materiál do výuky.

Výsledky výzkumu poukázaly, že je potřeba v oblasti finančního vzdělávání využívat praktické aplikace se znalostí finanční gramotnosti mezi žáky. Na základě dotazníkového šetření se žákům nedařilo zejména v okruzích finančních produktů. Právě na toto téma by měl být kladen větší nárok. Neznalost v této oblasti se zvyšuje pravděpodobnost dluhových pastí a možnost stát se obětí podvodného či nekalého jednání.

Osobní názor je ten, že nebude vyhovovat časová dotace výuky a vytíženost samotného pedagoga. Tedy podstatou všeho je mít vhodné podmínky pro vzdělávání. Za druhé, jak už bylo navrženo v praktické části, jedním z možných řešení jsou externí specialisté, kteří by hostovali ve výuce, nebo by s nimi byly zavedeny speciální výukové hodiny. Ti by pak vyučovali praktické znalosti z finanční oblasti.

Dle zjištění si převážně vedou lépe odborné školy než žáci Gymnázia. Zatímco žáci odborných škol se dovedou lépe orientovat v teorii, žáci Gymnázia jsou lepší v řešení matematických příkladů. Myslím si, že by se žáci měli lépe orientovat v oblasti finančnictví hlavně s ohledem na lepší připravenost do reálného života. Tím by měli být schopni nést důsledky svého jednání a být připraveni ochránit finančně nejen sami sebe, ale i budoucí rodinu.

5 Citovaná literatura

- [1] Aktuálně. *Sazby daně z přidané hodnoty a změny DPH*. Aktuálně, 2017. [cit. 8.2.2017] Dostupné z: <https://www.aktualne.cz/wiki/finance/dph-dan-z-pridane-hodnoty-sazby-zmeny/r~0d2bd12edbab11e488b0002590604f2e/?redirected=1518036147>
- [2] BALABÁN, Zdeněk a kol. *Slabikář finanční gramotnosti: učebnice základních 7 modulů finanční gramotnosti*. 1. vyd. Praha: COFET, 2009. ISBN 80-254-4207-1.
- [3] ČEJKOVÁ, Viktória a NEČAS, Svatopluk. *Pojišťovnictví*. 2. přepracované vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2006. ISBN 80-210-3990-6.
- [4] ČEJKOVÁ, Viktória a kol. *Pojistná ekonomika*. 1. vyd. Brno: MU ESF, 2003. ISBN 80-210-3288-X.
- [5] Česká národní banka. *Co jsou to nominální a reálné úrokové sazby?*. ČNB, 2017 [cit. 2.8.2017]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cs/faq/co_to_jsou_nominalni_a_realne_urokove_sazby.html
- [6] Česká televize. *První bankovky v českých zemích se jmenovaly bankocetle*. [online]. Česká televize, 2012. [cit. 25.5.2017]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/ekonomika/1164697-prvni-bankovky-v-ceskych-zemich-se-jmenovaly-bankocetle>
- [7] DVOŘÁKOVÁ, Zuzana a kol. *Finanční vzdělávání pro střední školy*. 1. vyd. C. H. Beck, 2011. ISBN 978-80-7400-008-9.
- [8] Exekuce Insolvency. *Jaké je životní minimum při exekuci v roce 2017?*. Exekuce Insolvency, 2017 [cit. 1.8.2017]. Dostupné z: <http://exekuce-insolvency.cz/jake-je-zivotni-minimum-pri-exekuci-v-roce-2017/>
- [9] FAJMON, Hynek. *Vznik EFTA: padesát let poté*. Vyd. 1. Praha: CEP Centrum pro ekonomiku a politiku, 2010. ISBN 978-80-86547-91-6.
- [10] Finance. *Co je to běžný účet?*. [online]. Finance, 2017a. [cit. 25.5.2017] Dostupný z: <https://www.finance.cz/ucty-a-sporeni/bezne-ucty/abeceda-beznych-uctu/co-je-to-bezny-ucet/>
- [11] Finance. *Pojištění osob*. [online]. Finance, 2017b. [cit. 25.5.2017] Dostupný z: <https://www.finance.cz/pojisteni/osoby/>

- [12] HESOVÁ, Alena. *Finanční gramotnost ve výuce metodická příručka* [online]. Praha: Národní ústav pro vzdělávání, školské poradenské zařízení a zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků (NÚV), divize VÚP, 2011. ISBN 978-80-86856-76-6 [cit. 25.5.2017]. Dostupný z: http://www.vuppraha.cz/wp-content/uploads/2011/11/Financni_gramotnost_ve_vyuce_definitivni.pdf
- [13] HESOVÁ, Alena. *Metodická doporučení pro výuku finanční gramotnosti*. Praha: NÚV, 2013. ISBN 978-80-87652-98-5. Dostupné z: https://clanky.rvp.cz/wp-content/upload/prilohy/17579/metodicka_doporuceni_pro_vyuku_financni_gramotnosti_akt.pdf
- [14] HOLMAN, Robert. *Ekonomie*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 1999. ISBN 80-7179-255-1.
- [15] HOLMAN, Robert a POSPÍCHALOVÁ, Dana. *Úvod do ekonomie pro střední školy*. 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 2012. ISBN 978-80-7179-304-5.
- [16] CHRÁSKA, Miroslav. *Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu*. Praha: Grada, 2007. ISBN 978-80-247-1369-4.
- [17] KUČEROVÁ, Dagmar. *Exekuční a jiné srážky se od roku 2017 mění. Exekutoři zajásají*. Podnikatel, 2017 [cit. 1.8.2017]. Dostupné z: <https://www.podnikatel.cz/clanky/exekucni-a-jine-srazky-se-od-roku-2017-meni/>
- [18] Justice. *Oddlužení*. Ministerstvo spravedlnosti, 2018 [cit. 5.2.2018]. Dostupné z: <http://insolvence.justice.cz/jak-ven-z-dluhove-pasti/oddluzeni/>
- [19] KLÍNSKÝ, Petr. *Finanční gramotnost: obsah a příklady z praxe škol*. Vyd. 1. Praha: Národní ústav odborného vzdělávání, 2008. ISBN 8087063139.
- [20] KLÍNSKÝ, Petr, a kol. *Ekonomika: ekonomická a finanční gramotnost pro střední školy*. Sedmé, upravené vydání. Praha: Eduko, 2016. ISBN 978-80-88057-31-4.
- [21] KOTYROVÁ, Marcela. *Finanční vzdělání není samospasitelné*. Ministerstvo financí ČR, 2009. [cit. 5.1.2018]. Dostupné z: <http://www.mfcr.cz/cs/aktualne/v-mediich/2009/2009-07-15-vmediich-4141-4141>
- [22] KUBÁTOVÁ, Květa. *Daňová teorie a politika*. 4. vyd. Praha: ASPI, 2006. ISBN 80-7357-205-2.

- [23] KUBÁTOVÁ, Květa. *Daňová teorie a politika*. Praha: Wolters Kluwer, 2015. ISBN 978-80-7478-841-3.
- [24] LIŠKA, Václav. *Makroekonomie*. 2. vyd. Praha: Professional Publishing, 2004. ISBN 80-86419-54-1.
- [25] *Longman business English dictionary*. New ed., 2nd ed. Harlow: Pearson Longman, 2007.
- [26] Metodický portál. *Finanční gramotnost*. Metodický portál, 2018. [cit. 8.3.2018]. Dostupná z: <https://digifolio.rvp.cz/view/view.php?id=6055>
- [27] Ministerstvo financí ČR. *Národní strategie finančního vzdělávání* [online]. Praha: Ministerstvo financí ČR, 2010. [cit. 25.5.2017]. Dostupný z: http://www.vzdelavani2020.cz/images_obsah/dokumenty/knihovna-koncepci/financni-vzdelavani/narodni_strategie_financniho_vzdelavani_mf2010.pdf.
- [28] Ministerstvo financí. *Finanční vzdělávání na školách: Systém budování finanční gramotnosti na základních a středních školách*. Ministerstvo financí, 2014. [cit. 8.2.2018]. Dostupné z: <https://www.psvf.cz/cs/pro-odborniky/financni-vzdelavani-na-skolach>
- [29] NAVRÁTILOVÁ, Petra a kol. *Finanční gramotnost*. Vyd. 2. Kralice na Hané: Computer Media, 2013. ISBN 978-80-7402-150-3.
- [30] Peníze. *Daně: Spotřební daně*. Peníze, 2018 [cit. 5.2.2018] Dostupné z: <https://www.penize.cz/spotrebni-dane>
- [31] POLOUČEK, Stanislav. *Bankovnictví*. 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-491-9.
- [32] Price mechanism-Wikipedia, the free encyclopedia. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. Wikimedia Foundation, 2001. [cit. 2015-05-26]. Dostupné z: http://en.wikipedia.org/wiki/price_mechanism
- [33] Registr vozidel. *Ekologická daň*. Registr vozidel, 2018 [cit. 5.2.2018]. Dostupné z: <http://www.registr-vozidel.cz/caste-dotazy/ekologicka-dan>
- [34] SWANENBERG, August. *Makroekonomie bez předchozích znalostí*. 1. vyd. Brno: BizBooks, 2012. ISBN 978-80-265-0036-0.
- [35] ŠENKÝŘOVÁ, Bohuslava. *Bankovnictví*. Praha: Vysoká škola finanční a správní, 2010. ISBN 978-80-7408-029-6.
- [36] ŠIMAN, Josef a PETERA, Petr. *Financování podnikatelských subjektů: teorie pro praxi*. Vyd. 1. Praha: C.H. Beck, 2010. ISBN 978-80-7400-117-8.

- [37] Vysoké školy. *Maturitní otázky: Cena*. [online]. Vysoké školy. [cit. 1.8.2017].
Dostupné z: <http://www.vysokeskoly.cz/maturitniotazky/ekonomika/cena>
- [38] Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce ve znění pozdějších předpisů.
- [39] ZÁMEČNÍK Roman a kol. *Podniková ekonomika II*. Vyd. 1. Zlín: Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, 2007. ISBN 978-80-7318-624-1.

6 Přílohy

Příloha č. 1 – RVP

RVP pro obor vzdělání 43-41-M/01 Veterinářství

Kompetence absolventa

Vzdělávání v oboru směřuje v souladu s cíli středního odborného vzdělávání k tomu, aby si žáci vytvořili, v návaznosti na základní vzdělávání a na úrovni odpovídající jejich schopnostem a studijním předpokladům, následující klíčové a odborné kompetence.

Klíčové kompetence

- a) Kompetence učení**
- b) Kompetence k řešení problému**
- c) Komunikativní kompetence**
- d) Personální a sociální kompetence, tzn.:**

Adaptovat se na měnící se životní a pracovní podmínky a podle svých schopností a možností je pozitivně ovlivňovat, být připraveni řešit své sociální i ekonomické záležitosti, být finančně gramotní.

- e) Občanské kompetence a kulturní povědomí**
- f) Kompetence k pracovnímu uplatnění a podnikatelským aktivitám**
- g) Matematické kompetence**
- h) Kompetence využívat prostředky informačních a komunikačních technologií a pracovat s informacemi**

Odborné kompetence

- a) Vykonávat a organizovat pracovní činnosti při chovu zvířat**
- b) Vykonávat a organizovat veterinární činnosti**
- c) Vykonávat veterinární dozor a zabezpečovat hygienické požadavky při zpracování produktů živočišného původu**
- d) Dbát na bezpečnost práce a ochranu zdraví při práci**
- e) Usilovat o nejvyšší kvalitu své práce, výrobků nebo služeb**
- f) Jednat ekonomicky a v souladu se strategií udržitelného rozvoje, tzn. aby absolventi:**

Jednat ekonomicky a v souladu se strategií udržitelného rozvoje, tzn. aby absolventi znali význam, účel a užitečnost vykonávané práce, její finanční, popř. společenské

ohodnocení, zvažovali při plánování a posuzování určité činnosti (v pracovním procesu i v běžném životě) možné náklady, výnosy a zisk, vliv na životní prostředí, sociální dopady, efektivně hospodařili s finančními prostředky a nakládali s materiály, energiemi, odpady, vodou a jinými látkami ekonomicky a s ohledem na životní prostředí.

Kurikulární rámce pro jednotlivé oblasti vzdělávání

Přehled vzdělávacích oblastí:

- Jazykové vzdělávání a komunikace
- Společenskovědní vzdělávání
- Přírodovědné vzdělávání
- Matematické vzdělávání
- Estetické vzdělávání
- Vzdělávání pro zdraví
- Vzdělávání v informačních a komunikačních technologiích
- Ekonomické vzdělávání
- Odborné vzdělávání

SPOLEČENSKOVĚDNÍ VZDĚLÁVÁNÍ

Obecným cílem společenskovědního vzdělávání v odborném školství je připravit žáky na aktivní a odpovědný život v demokratické společnosti. Ve společenskovědní oblasti vzdělávání je kladen důraz nikoliv na sumu teoretických poznatků, ale na přípravu pro praktický život a celoživotní vzdělávání. K této dobré přípravě je samozřejmě třeba vybraných vědomostí a dovedností, které jsou prostředkem ke kultivaci historického vědomí (především v dějinách 20. století), dále také ke kultivaci politického, sociálního, právního a ekonomického vědomí žáků a k posilování jejich mediální a finanční gramotnosti.

MATEMATICKÉ VZDĚLÁVÁNÍ

Obecným cílem matematického vzdělávání je výchova přemýšlivého člověka, který bude umět používat matematiku v různých životních situacích (v odborné složce vzdělávání, v dalším studiu, v osobním životě, budoucím zaměstnání, volném čase apod.). Provádí výpočty jednoduchých finančních záležitostí a orientuje se v základních pojmech finanční matematiky.

EKONOMICKÉ VZDĚLÁVÁNÍ

Cílem této vzdělávací oblasti je rozvíjet ekonomické myšlení žáků a umožnit jim pochopit mechanismus fungování tržní ekonomiky, porozumět podstatě podnikatelské činnosti a principu hospodaření podniku. Žáci získají předpoklady pro rozvíjení vlastních podnikatelských aktivit a naučí se orientovat v právní úpravě podnikání. Vzdělávací oblast je úzce propojena s průřezovým tématem člověk a svět práce a se standardem finanční gramotnosti pro střední vzdělávání.

RVP pro obor vzdělání 63-41-M/02 Obchodní akademie

Kompetence absolventa

Vzdělávání v oboru směřuje v souladu s cíli středního odborného vzdělávání k tomu, aby si žáci vytvořili, v návaznosti na základní vzdělávání a na úrovni odpovídající jejich schopnostem a studijním předpokladům, následující klíčové a odborné kompetence.

Klíčové kompetence

- a) Kompetence učení**
- b) Kompetence k řešení problému**
- c) Komunikativní kompetence**
- d) Personální a sociální kompetence, tzn.:**

Adaptovat se na měnící se životní a pracovní podmínky a podle svých schopností a možností je pozitivně ovlivňovat, být připraveni řešit své sociální i ekonomické záležitosti, být finančně gramotní.

- e) Občanské kompetence a kulturní povědomí**
- f) Kompetence k pracovnímu uplatnění a podnikatelským aktivitám**
- g) Matematické kompetence**
- h) Kompetence využívat prostředky informačních a komunikačních technologií a pracovat s informacemi**

Odborné kompetence

- a) Aplikovat poznatky z oblasti práva v podnikatelské činnosti**
- b) Provádět typické podnikové činnosti**
- c) Efektivně hospodařit s finančními prostředky**

Aby se absolventi dokázali orientovat v činnostech bank, pojišťoven, stavebních spořitelů a penzijních fondů. Prováděli platební styk a zpracovávali doklady související s hotovostním a bezhotovostním platebním stykem. Sestavovali kalkulace. Prováděli základní hodnocení efektivnosti činnosti podniku. Stanovovali daňovou povinnost k DPH a k daním z příjmů. Vypočítávali odvod sociálního a zdravotního pojištění. Účtovali pohledávky, závazky, náklady, výnosy. Prováděli účetní závěrku a uzávěrku. Dokázali efektivně hospodařit se svými finančními prostředky.

- d) Dbát na bezpečnost práce a ochranu zdraví při práci**
- e) Usilovat o nejvyšší kvalitu své práce, výrobků nebo služeb**
- f) Jednat ekonomicky a v souladu se strategií udržitelného rozvoje, tzn. aby absolventi:**

Jednat ekonomicky a v souladu se strategií udržitelného rozvoje, tzn. aby absolventi znali význam, účel a užitečnost vykonávané práce, její finanční, popř. společenské ohodnocení, zvažovali při plánování a posuzování určité činnosti (v pracovním procesu i v běžném životě) možné náklady, výnosy a zisk, vliv na životní prostředí, sociální dopady, efektivně hospodařili s finančními prostředky a nakládali s materiály, energiemi, odpady, vodou a jinými látkami ekonomicky a s ohledem na životní prostředí.

Kurikulární rámce pro jednotlivé oblasti vzdělávání

Přehled vzdělávacích oblastí:

- Jazykové vzdělávání a komunikace
- Společenskovední vzdělávání
- Přírodovědné vzdělávání
- Matematické vzdělávání
- Estetické vzdělávání
- Vzdělávání pro zdraví
- Vzdělávání v informačních a komunikačních technologiích

SPOLEČENSKOVĚDNÍ VZDĚLÁVÁNÍ

Obecným cílem společenskovedního vzdělávání v odborném školství je připravit žáky na aktivní a odpovědný život v demokratické společnosti. Ve společenskovední oblasti vzdělávání je kladen důraz nikoliv na sumu teoretických poznatků, ale na přípravu pro praktický život a celoživotní vzdělávání. K této dobré přípravě je samozřejmě třeba vybraných vědomostí a dovedností, které jsou prostředkem ke kultivaci historického vědomí (především v dějinách 20. století), dále také ke kultivaci politického, sociálního, právního a ekonomického vědomí žáků a k posilování jejich mediální a finanční gramotnosti.

MATEMATICKÉ VZDĚLÁVÁNÍ

Obecným cílem matematického vzdělávání je výchova přemýšlivého člověka, který bude umět používat matematiku v různých životních situacích (v odborné složce vzdělávání, v dalším studiu, v osobním životě, budoucím zaměstnání, volném čase apod.). Provádět výpočty jednoduchých finančních záležitostí a orientuje se v základních pojmech finanční matematiky.

PODNIK, PODNIKOVÉ ČINNOSTI, ŘÍZENÍ PODNIKU

Obsahový okruh seznamuje žáky se založením podniku a předpoklady pro jeho fungování, od zabezpečení vstupů přes hlavní činnost až po výstupy. Obsahový okruh je propojen se standardem finanční gramotnosti pro střední vzdělávání.

FINANCE, DANĚ, FINANČNÍ TRH

Obsahový okruh rozvíjí u žáků kompetence k efektivnímu hospodaření s finančními prostředky. Žáci se zorientují v bankovní sféře, v dalších možnostech nakládání s penězi a porozumí bankovním činnostem a produktům. Obsahový okruh je propojen se standardem finanční gramotnosti pro střední vzdělávání.

TRŽNÍ EKONOMIKA, NÁRODNÍ A SVĚTOVÁ EKONOMIKA

Cílem první části obsahového okruhu je vytvořit základy pro pochopení ekonomických jevů a procesů a seznámit žáky s podstatou fungování tržní ekonomiky. Žáci získají základní přehled o tržním systému, výrobních faktorech, o koloběhu peněz v ekonomice. Obsahový okruh je propojen se standardem finanční gramotnosti pro střední vzdělávání.

RVP pro obor vzdělání 65-42-M/01 Hotelnictví

Kompetence absolventa

Vzdělávání v oboru směřuje v souladu s cíli středního odborného vzdělávání k tomu, aby si žáci vytvořili, v návaznosti na základní vzdělávání a na úrovni odpovídající jejich schopnostem a studijním předpokladům, následující klíčové a odborné kompetence.

Klíčové kompetence

- a) **Kompetence učení**
- b) **Kompetence k řešení problému**
- c) **Komunikativní kompetence**
- d) **Personální a sociální kompetence, tzn.:**

Adaptovat se na měnící se životní a pracovní podmínky a podle svých schopností a možností je pozitivně ovlivňovat, být připraveni řešit své sociální i ekonomické záležitosti, být finančně gramotní.

- e) **Občanské kompetence a kulturní povědomí**
- f) **Kompetence k pracovnímu uplatnění a podnikatelským aktivitám**
- g) **Matematické kompetence**
- h) **Kompetence využívat prostředky informačních a komunikačních technologií a pracovat s informacemi**

Odborné kompetence

- a) **Vykonávat a organizovat ubytovací služby, řídit provoz ubytovacích zařízení**
- b) **Vykonávat a organizovat gastronomické činnosti, řídit stravovací provoz**
- c) **Vykonávat a organizovat odborné činnosti služeb cestovního ruchu**
- d) **Vykonávat obchodně-podnikatelské aktivity v hotelnictví a ve službách cestovního ruchu**
- e) **Dbát na bezpečnost práce a ochranu zdraví při práci**
- f) **Usilovat o nejvyšší kvalitu své práce, výrobků nebo služeb**
- g) **Jednat ekonomicky a v souladu se strategií udržitelného rozvoje, tzn. aby absolventi:**

Jednat ekonomicky a v souladu se strategií udržitelného rozvoje, tzn. aby absolventi znali význam, účel a užitečnost vykonávané práce, její finanční, popř. společenské

ohodnocení, zvažovali při plánování a posuzování určité činnosti (v pracovním procesu i v běžném životě) možné náklady, výnosy a zisk, vliv na životní prostředí, sociální dopady, efektivně hospodařili s finančními prostředky a nakládali s materiály, energiemi, odpady, vodou a jinými látkami ekonomicky a s ohledem na životní prostředí.

Kurikulární rámce pro jednotlivé oblasti vzdělávání

Přehled vzdělávacích oblastí:

- Jazykové vzdělávání a komunikace
- Společenskovědní vzdělávání
- Přírodovědné vzdělávání
- Matematické vzdělávání
- Estetické vzdělávání
- Vzdělávání pro zdraví
- Vzdělávání v informačních a komunikačních technologiích
- Odborné vzdělávání

SPOLEČENSKOVĚDNÍ VZDĚLÁVÁNÍ

Obecným cílem společenskovědního vzdělávání v odborném školství je připravit žáky na aktivní a odpovědný život v demokratické společnosti. Ve společenskovědní oblasti vzdělávání je kladen důraz nikoliv na sumu teoretických poznatků, ale na přípravu pro praktický život a celoživotní vzdělávání. K této dobré přípravě je samozřejmě třeba vybraných vědomostí a dovedností, které jsou prostředkem ke kultivaci historického vědomí (především v dějinách 20. století), dále také ke kultivaci politického, sociálního, právního a ekonomického vědomí žáků a k posilování jejich mediální a finanční gramotnosti.

MATEMATICKÉ VZDĚLÁVÁNÍ

Obecným cílem matematického vzdělávání je výchova přemýšlivého člověka, který bude umět používat matematiku v různých životních situacích (v odborné složce vzdělávání, v dalším studiu, v osobním životě, budoucím zaměstnání, volném čase apod.). Provádí výpočty jednoduchých finančních záležitostí a orientuje se v základních pojmech finanční matematiky.

EKONOMIKA A PODNIKÁNÍ

Obsah tohoto okruhu umožňuje žákům osvojit si základy ekonomického myšlení a obchodně - podnikatelských aktivit, orientovat se v ekonomických jevech a procesech tržního hospodářství a v právních aspektech obchodně podnikatelských vztahů. Obsahový okruh je úzce propojen s průřezovým tématem člověk a svět práce a zároveň je propojen i se standardem finanční gramotnosti pro střední vzdělávání.

RVP pro obor vzdělání 678-42-M/02 Ekonomické lyceum

Kompetence absolventa

Vzdělávání v oboru směřuje v souladu s cíli středního odborného vzdělávání k tomu, aby si žáci vytvořili, v návaznosti na základní vzdělávání a na úrovni odpovídající jejich schopnostem a studijním předpokladům, následující klíčové a odborné kompetence.

Klíčové kompetence

- a) Kompetence učení**
- b) Kompetence k řešení problému**
- c) Komunikativní kompetence**
- d) Personální a sociální kompetence, tzn.:**

Adaptovat se na měnící se životní a pracovní podmínky a podle svých schopností a možností je pozitivně ovlivňovat, být připraveni řešit své sociální i ekonomické záležitosti, být finančně gramotní.

- e) Občanské kompetence a kulturní povědomí**
- f) Kompetence k pracovnímu uplatnění a podnikatelským aktivitám**
- g) Matematické kompetence**
- h) Kompetence využívat prostředky informačních a komunikačních technologií a pracovat s informacemi**

Odborné kompetence

- a) Vzdělávání směřuje k tomu.**

Aby se absolventi například orientovali se v činnostech bank, pojišťoven, stavebních spořitelen a penzijních fondů, pracovali s autentickými údaji a doklady v oblasti finančního trhu a prováděli výpočty potřebné pro posouzení nabídky bankovních a pojistných produktů.

- b) Dbát na bezpečnost práce a ochranu zdraví při práci**
- c) Usilovat o nejvyšší kvalitu své práce, výrobků nebo služeb**
- d) Jednat ekonomicky a v souladu se strategií udržitelného rozvoje, tzn. aby absolventi:**

Jednat ekonomicky a v souladu se strategií udržitelného rozvoje, tzn. aby absolventi znali význam, účel a užitečnost vykonávané práce, její finanční, popř. společenské ohodnocení, zvažovali při plánování a posuzování určité činnosti (v pracovním procesu

i v běžném životě) možné náklady, výnosy a zisk, vliv na životní prostředí, sociální dopady, efektivně hospodařili s finančními prostředky a nakládali s materiály, energiemi, odpady, vodou a jinými látkami ekonomicky a s ohledem na životní prostředí.

Kurikulární rámce pro jednotlivé oblasti vzdělávání

Přehled vzdělávacích oblastí:

- Jazykové vzdělávání a komunikace
- Společenskovědní vzdělávání
- Přírodovědné vzdělávání
- Matematické vzdělávání
- Estetické vzdělávání
- Vzdělávání pro zdraví
- Vzdělávání v informačních a komunikačních technologiích
- Odborné vzdělávání

SPOLEČENSKOVĚDNÍ VZDĚLÁVÁNÍ

Obecným cílem společenskovědního vzdělávání v odborném školství je připravit žáky na aktivní a odpovědný život v demokratické společnosti. Ve společenskovědní oblasti vzdělávání je kladen důraz nikoliv na sumu teoretických poznatků, ale na přípravu pro praktický život a celoživotní vzdělávání. K této dobré přípravě je samozřejmě třeba vybraných vědomostí a dovedností, které jsou prostředkem ke kultivaci historického vědomí (především v dějinách 20. století), dále také ke kultivaci politického, sociálního, právního a ekonomického vědomí žáků a k posilování jejich mediální a finanční gramotnosti.

MATEMATICKÉ VZDĚLÁVÁNÍ

Obecným cílem matematického vzdělávání je výchova přemýšlivého člověka, který bude umět používat matematiku v různých životních situacích (v odborné složce vzdělávání, v dalším studiu, v osobním životě, budoucím zaměstnání, volném čase apod.). Provádět výpočty jednoduchých finančních záležitostí a orientuje se v základních pojmech finanční matematiky.

NÁRODNÍ A SVĚTOVÁ EKONOMIKA

Obsahový okruh vytváří základy pro chápání ekonomických jevů a souvislostí v rámci národní a světové ekonomiky. Žáci získávají základní přehled o tržním systému, jsou vedeni k porozumění obsahu základních ukazatelů úrovně ekonomiky a úlohy státu v tržní ekonomice. Získávají představu o základních opatřeních hospodářské politiky a její úloze v souvislostech národní a světové ekonomiky. Obsahový okruh je propojen se společenskovedním vzděláváním a rozvíjí občanské kompetence žáků a zároveň je propojen i se standardem finanční gramotnosti pro střední vzdělávání.

FINANCOVÁNÍ A ÚČETNICTVÍ

Cílem obsahového okruhu je naučit žáky efektivně hospodařit s finančními prostředky, a to jak v osobním, tak i v profesním životě. Žáci si osvojují poznatky a praktické dovednosti o finančním trhu, financování podniku a daňové soustavě: orientují se v nabídce bankovních a pojistných produktů, posuzují možnosti získání financí z vlastních a cizích zdrojů apod. Součástí obsahového okruhu jsou základy finančního účetnictví. Žáci se učí zachycovat ekonomické informace podle účetních standardů a nacházet souvislosti mezi ekonomickými jevy. Okruh je propojen se standardem finanční gramotnosti pro střední vzdělávání.

RVP pro obor vzdělání 37-41-M/01 Provoz a ekonomika dopravy

Kompetence absolventa

Vzdělávání v oboru směřuje v souladu s cíli středního odborného vzdělávání k tomu, aby si žáci vytvořili, v návaznosti na základní vzdělávání a na úrovni odpovídající jejich schopnostem a studijním předpokladům, následující klíčové a odborné kompetence.

Klíčové kompetence

- a) **Kompetence učení**
- b) **Kompetence k řešení problému**
- c) **Komunikativní kompetence**
- d) **Personální a sociální kompetence, tzn.:**

Adaptovat se na měnící se životní a pracovní podmínky a podle svých schopností a možností je pozitivně ovlivňovat, být připraveni řešit své sociální i ekonomické záležitosti, být finančně gramotní.

- e) **Občanské kompetence a kulturní povědomí**
- f) **Kompetence k pracovnímu uplatnění a podnikatelským aktivitám**
- g) **Matematické kompetence**
- h) **Kompetence využívat prostředky informačních a komunikačních technologií a pracovat s informacemi**

Odborné kompetence

- a) **Pracovat se systémy řízení jednotlivých druhů dopravy**
- b) **Organizovat přepravu cestujících**
- c) **Organizovat přepravu zboží**
- d) **Využívat sdělovací, zabezpečovací a další techniky v dopravě**
- e) **Uplatňovat principy logistiky při řízení materiálového toku**
- f) **Dbát na bezpečnost práce a ochranu zdraví při práci**
- g) **Usilovat o nejvyšší kvalitu své práce, výrobků nebo služeb**
- h) **Jednat ekonomicky a v souladu se strategií udržitelného rozvoje, tzn. aby absolventi:**

Jednat ekonomicky a v souladu se strategií udržitelného rozvoje, tzn. aby absolventi znali význam, účel a užitečnost vykonávané práce, její finanční, popř. společenské ohodnocení, zvažovali při plánování a posuzování určité činnosti (v pracovním procesu i v běžném životě) možné náklady, výnosy a zisk, vliv na životní prostředí, sociální

dopady, efektivně hospodařili s finančními prostředky a nakládali s materiály, energiemi, odpady, vodou a jinými látkami ekonomicky a s ohledem na životní prostředí.

Kurikulární rámce pro jednotlivé oblasti vzdělávání

Přehled vzdělávacích oblastí:

- Jazykové vzdělávání a komunikace
- Společenskovědní vzdělávání
- Přírodovědné vzdělávání
- Matematické vzdělávání
- Estetické vzdělávání
- Vzdělávání pro zdraví
- Vzdělávání v informačních a komunikačních technologiích
- Odborné vzdělávání

SPOLEČENSKOVĚDNÍ VZDĚLÁVÁNÍ

Obecným cílem společenskovědního vzdělávání v odborném školství je připravit žáky na aktivní a odpovědný život v demokratické společnosti. Ve společenskovědní oblasti vzdělávání je kladen důraz nikoliv na sumu teoretických poznatků, ale na přípravu pro praktický život a celoživotní vzdělávání. K této dobré přípravě je samozřejmě třeba vybraných vědomostí a dovedností, které jsou prostředkem ke kultivaci historického vědomí (především v dějinách 20. století), dále také ke kultivaci politického, sociálního, právního a ekonomického vědomí žáků a k posilování jejich mediální a finanční gramotnosti.

MATEMATICKÉ VZDĚLÁVÁNÍ

Obecným cílem matematického vzdělávání je výchova přemýšlivého člověka, který bude umět používat matematiku v různých životních situacích (v odborné složce vzdělávání, v dalším studiu, v osobním životě, budoucím zaměstnání, volném čase apod.). Být schopni provádět výpočty jednoduchých finančních záležitostí a orientuje se v základních pojmech finanční matematiky.

EKONOMICKÉ VZDĚLÁVÁNÍ

Cílem tohoto obsahového okruhu je rozvíjet ekonomické myšlení žáků a umožnit jim pochopit mechanismus fungování tržní ekonomiky, porozumět podstatě podnikatelské činnosti a principu hospodaření podniku. Obsahový okruh je úzce propojen s průřezovým tématem člověk a svět práce a se standardem finanční gramotnosti pro střední vzdělávání.

RVP pro Gymnázia

Kompetence absolventa

Vzdělávání ve čtyřletých gymnáziích a na vyšším stupni víceletých gymnázií má žáky vybavit klíčovými kompetencemi a všeobecným rozhledem na úrovni středoškolsky vzdělaného člověka a tím je připravit především pro vysokoškolské vzdělávání a další typy terciárního vzdělávání, profesní specializaci i pro občanský život. Absolvent gymnázia by měl v průběhu vzdělávání na gymnáziu získat široký vzdělanostní základ a dosáhnout takové úrovně klíčových kompetencí, kterou rámcově vzdělávací program pro Gymnázia předpokládá a která mu umožní dále rozvíjet schopnosti a dovednosti v procesu celoživotního vzdělávání a získávání životních zkušeností. Rámcově vzdělávací program pro gymnázia stanovuje pouze obecný rámec vzdělávání na gymnáziu. Ve svých školních vzdělávacích programech mohou školy tento rámec obohacovat podle vlastních vzdělávacích záměrů, podle potřeb a zájmů žáků i podle regionálních podmínek. V souladu se svým ŠVP, se svou profilací či zaměřením si školy dotvářejí profil absolventa svého gymnázia.

Klíčové kompetence

Vzděláváním na čtyřletých gymnáziích a na vyšším stupni víceletých gymnázií se usiluje o naplnění těchto cílů vybavit žáky klíčovými kompetencemi na úrovni, vybavit žáky širokým vzdělanostním základem na úrovni, připravit žáky k celoživotnímu učení, profesnímu, občanskému i osobnímu uplatnění.

- a) **Kompetenci k učení,**
- b) **Kompetenci k řešení problémů,**
- c) **Kompetenci komunikativní,**
- d) **Kompetenci sociální a personální,**
- e) **Kompetenci občanskou,**
- f) **Kompetenci k podnikavosti**

Kurikulární rámce pro jednotlivé oblasti vzdělávání

Přehled vzdělávacích oblastí:

- Jazyk a jazyková komunikace
- Matematika a její aplikace
- Člověk a příroda
- Člověk a společnost
- Člověk a svět práce
- Umění a kultura
- Člověk a zdraví
- Informatika a informační a komunikační technologie

Průřezová témata

- Osobnostní a sociální výchova
- Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech
- Multikulturní výchova
- Environmentální výchova
- Mediální výchova

MATEMATIKA A JEJÍ APLIKACE

Výuka matematiky na gymnáziu rozvíjí a prohlubuje pochopení kvantitativních a prostorových vztahů reálného světa, utváří kvantitativní gramotnost žáků a schopnost geometrického vhledu. Během studia žáci objevují, že matematika nachází uplatnění v mnoha oborech lidské činnosti (např. v ekonomii, technice, ale i ve společenských vědách), že je ovlivňována vnějšími podněty (například z oblasti přírodních věd) a že moderní technologie jsou užitečným pomocníkem matematiky. Interpretuje z funkčního hlediska složené úrokování, aplikuje exponenciální funkci a geometrickou posloupnost ve finanční matematice.

ČLOVĚK A SVĚT PRÁCE

Vzdělávací oblast Člověk a svět práce je nepostradatelnou součástí systému všeobecného vzdělávání žáka a jeho přípravy na další vzdělávání a vstup do profesních vztahů. Vzdělávání v oblasti světa práce má žáka uvést do plnohodnotného profesního i ekonomického občanského života. Ve svém budoucím profesním životě se žák neobejde bez základních znalostí tržní ekonomiky, světa financí, hospodářských struktur státu i Evropské unie a vlivu globalizace světového trhu ani bez znalostí světové ekonomiky. Vzdělávání v oblasti Člověk a svět práce klade velký důraz na mezipředmětové vztahy a využívá dosavadní získané vědomosti a dovednosti žáků z jiných oblastí. Jedním z cíle zaměření vzdělávací oblasti je zodpovědné zacházení s finančními prostředky s ohledem na vlastní možnosti a potřeby.

Vzdělávací obsah je zaměřen na kapitoly trh práce a profesní volba, pracovněprávní vztahy, tržní ekonomika, národní hospodářství a úloha státu v ekonomice, finance.

Z těchto jednotlivých témat by pak měli žáci znát podstatu inflace a její důsledky na příjmy obyvatelstva, vklady a úvěry, dlouhodobé finanční plánování a vědět, jak se důsledkům inflace bránit. Umět uplatnit práva spotřebitele (při nákupu zboží a služeb, včetně produktů finančního trhu). Znat způsoby, jak využít volné finanční prostředky (spoření, produkty se státním příspěvkem, cenné papíry, nemovitosti aj.), umět si vybrat nejvýhodnější produkt pro investování volných finančních prostředků a znát jejich klady a zápory. Umět se orientovat ve finančních produktech jako jsou způsoby využití přebytku finančních prostředků, spořicí a investiční produkty, další způsoby investování peněz, ale také řešení nedostatku finančních prostředků, úvěrové produkty, leasing, znát úrokovou sazbu a RPSN. Umět si sjednat pojištění a vědět k čemu slouží.

Příloha č. 2 - Dotazník

Dotazník k Bakalářské práci

Hodnota peněz a finanční gramotnost očima studentů středních škol

Milí žáci,

Touto cestou vás prosím o vyplnění tohoto dotazníku týkající se finanční gramotnosti z vašeho pohledu. Vyplněné dotazníky mi pomohou v rámci mé Bakalářské práce na Pedagogické fakultě v Českých Budějovicích. Budou zjišťovány vaše potřeby a obzory na danou problematiku. U každé otázky vyberte pouze jednu odpověď.

Nebojte se dotazník je anonymní.

Děkuji

Ing. Denisa Mikešková

1) Jsem:

- a) Muž
- b) Žena

2) Jaký je Váš věk?

.....

3) Jaký studujete vzdělávací obor?

.....

4) Vzděláváte se v oblasti finančnictví a bankovníctví?

- a) ANO
- b) NE

5) Jak často dostáváte kapesné?

- a) Každý den.
- b) Každý týden.
- c) Každý měsíc.
- d) Nedostávám.

6) Jaká je přibližně výše Vašeho kapesného?

.....

7) Za co nejvíce utrácíte z kapesného?

- a) Za tiskopis (časopisy, knihy, noviny, ...).
- b) Za potraviny (pití, sladkosti, káva, restaurace, ...).
- c) Za alkohol a cigarety.
- d) Za oblečení.
- e) Výdaje spojené s telefonem/ PC/ X-box/ Playstation.
- f) Nedostávám kapesné.

8) Ušetříte z kapesného nějaké peníze?

- a) ANO, pravidelně.
- b) ANO, občas, když to vyjde.
- c) NE, ale chtěl/a bych.
- d) Nešetřím.

9) Zvažujete při nákupu otázku, zda si to můžete dovolit?

- a) ANO
- b) NE
- c) Nemohu posoudit, nedostávám kapesné.

10) Radíte se s někým např. s rodiči, prarodiči či kamarády v oblasti Vašich financí?

- a) ANO, ve všem.
- b) ANO, pouze při vyšších výdajích.
- c) NE, nemají o to zájem.
- d) NE, nechci, aby o mých výdajích věděli.
- e) NE, nemám vlastní finance.

11) Když Vám dojde kapesné půjčujete si např. od prarodičů, sourozenců či kamarádů?

- a) ANO.
- b) NE.
- c) Občas.

12) Máte zřízený vlastní bankovní účet? Pokud NE, chtěl byste ho?

- a) ANO mám.
- b) NE, nemám. ANO, chtěl/a bych ho založit.
- c) NE, nemám. NE, nemám o něj zájem.

13) Definujete rozdíl mezi debetní a kreditní kartou?

- a) Není mezi nimi rozdíl.
- b) Kreditní karta čerpá pouze z vlastních prostředků, debetní karta je jaká si půjčka banky.
- c) Debetní karta čerpá pouze z vlastních prostředků, kreditní karta je jaká si půjčka banky.
- d) Nevím.

14) Pokud se setkáte s poškozenou českou bankovkou, kam byste ji šli vyměnit?

- a) Do jakékoliv banky nebo České národní banky.
- b) Do jakékoliv směnárny.
- c) Do jakékoliv prodejny.
- d) Nevím.

15) Jak byste definovali INFLACI?

- a) Ekonomický jev, který označuje růst cen a snížení kupní síly.
- b) Ekonomický jev, který označuje snížení cen a zvýšení kupní síly.
- c) Míra nezaměstnanosti.
- d) Nevím.

16) Jak byste definovali DAŇ?

- a) Je dobrovolná platba do veřejného rozpočtu (státu).
- b) Je povinná zákonem určená platba do veřejného rozpočtu (státu).
- c) Je to finanční odměna z veřejného rozpočtu (státu).
- d) Nevím.

17) Co se skrývá pod slovem POJIŠTĚNÍ?

- a) Jedná se o investiční služby, např. nákup či prodej cenných papírů.
- b) Jedná se o bankovní službu, která je poskytována klientovi v nezaměstnanosti.
- c) Jedná se o vytváření finančních rezerv a následně k úhradám škod nebo potřeb, které vzniknout nahodilou událostí (např. krádeží, nárazem, povodní, ...) tzv. „Pomoc v nouzi.“
- d) Nevím.

18) Co se děje v případě PHISHING?

- a) Chytají se ryby.
- b) Podvodníci od nás získávají citlivé osobní informace (hesla, rodná čísla, údaje o platební kartě), pomocí podvodných mejlů a zpráv.
- c) Chráníme svoje osobní počítače před hackery.
- d) Nevím.

19) Co znamená RPSN?

- a) Roční procentní sazba nákladů.
- b) Průměrná roční úroková míra.
- c) Roční průměrný součet nákladů na bydlení.
- d) Nevím.

20) Která z úrokových sazeb je nejvýhodnější, půjčím-li si 100 000 Kč?

- a) 12 % p.a.
- b) 3 % p.m.
- c) 4 % p.q.
- d) Nevím.

21) Pokud si vložíte na spořicí účet vklad ve výši 1 000 Kč a budete mít sjednanou 1,8 % roční úrokovou míru. Kolik Kč se Vám připíše každý měsíc na účet. (Není brána srážková daň, a na účet nebude vkládat žádné další peníze).

- a) 1,50 Kč
- b) 18 Kč
- c) 150 Kč
- d) Nevím.

22) Zapůjčili jste si v bance na dobu jednoho roku 75 000,- Kč při roční úrokové sazbě 10 %. Kolik celkem zaplatíte za splacený úvěr?

- a) 100 000 Kč
- b) 75 750 Kč
- c) 82 500 Kč
- d) Nevím.

23) V obchodě mají u vchodu v AKCI 4 role třívrstvého toaletního papíru za 28,90 Kč, v regálu mají bez akce 16 rolí třívrstvého toaletního papíru za 108,00 Kč.

- a) Koupím toaletní papír v akci, je přeci v akci.
- b) Koupím toaletní papír bez akce, je to výhodnější.
- c) Je mi jedno jaký koupím.

24) Co se řadí mezi pevné výdaje?

- a) Nájem, ale i třeba splátka úvěru.
- b) Potraviny.
- c) Koupě spotřebiče (pračka, televize, ...)
- d) Nevím.

25) Jaké jsou 3 povinné údaje, které nesmí chybět v pracovní smlouvě?

- a) Druh práce, místo výkonu, den nástupu.
- b) Druh práce, místo výkonu, výše mzdy/platu.
- c) Druh práce, výše mzdy/platu, pracovní doba.
- d) Nevím.

Příloha č. 3 - Ukázkové výukové materiály

ABC Finanční vzdělávání

Jedná se o obecně prospěšnou společnost, která byla založena v roce 2011 v reakci na společenskou poptávku. Naleznete ji na internetových stránkách <http://www.abcfv.cz/>.

Jejich posláním je praktickým vzděláváním zvyšovat finanční stabilitu a sílu českých rodin, šířit osvětu v oblasti osobních financí, přispívat k růstu finanční gramotnosti a rozvoji finančního vzdělávání. Od roku 2011 realizují vzdělávací a osvětové akce, vytváří pomůcky a materiály k výuce a rozvíjí know-how a školí lektory. Společnost vydala knížku pod názvem Finanční gramotnost srozumitelně a bez překážek. Knižka se soustředí na základní témata osobních financí. Je určena pro studenty středních škol, pro učitele, ale i pro rodiče a širokou veřejnost. Knižka je členěna do 12 kapitol. Soustřeďuje se na základy v podobě počítání s procenty, vysvětlení úroků a úročení v čase. Následují témata - půjčky, úvěry, karty, rizika k hospodaření, spoření, investování, financování bydlení a zajištění na stáří. Každá kapitola je zakončena shrnutím a kontrolními otázkami. Publikace obsahuje i seznam pojmů.

Publikace se snaží zahrnout i prioritní oblasti národní strategie finančního vzdělávání.

Na stránkách jsou následně i k dispozici prezentace, které navazují na knižní publikaci. Z těchto prezentací je ale možné čerpat i bez přítomnosti knížky. Dalšími doporučenými výukovými materiály jsou zpracovány kontrolní otázky k příslušným tématům, jsou doplněny i o řešení zadaných úkolů. Nabízí on-line krátké testy, kde dostanete okamžitě zpětnou vazbu, zda jste odpověděli správně či nikoliv.

O JA Czech - Bankovní gramotnost

Junior Achievement je nejstarší a nejrozsáhlejší vzdělávací nezisková organizace na světě. Českou pobočku Junior Achievement založil v roce 1992 pan Tomáš J. Baťa. Základním školám organizace nabízí kurzy Abeceda podnikání a Profesní orientace. Žákům středních a vyšších odborných škol pomáhá v rámci předmětu Studentská společnost JA zakládat reálné obchodní firmy, aby si vyzkoušeli podnikání v praxi, a zprostředkovává jim výuku ekonomické teorie, etické výchovy či interaktivních předmětů, kde se prostřednictvím počítačových simulací učí hospodařit s penězi nebo se stávají manažery výrobních firem či bank. Organizace Junior Achievement je akreditována Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy ČR. Tyto stránky se

zaměřují na bankovní gramotnost a na ni navazující nebo doplňková témata (jako jsou např. pojišťovnictví, akciové trhy, leasing, investice apod.).

Naleznete ji na internetových stránkách <http://www.bankovniagramotnost.cz/>. Zaměřuje se spíše na bankovní sektor. Výukový materiál je spíše vysvětlujícího charakteru. Z pohledu občana se soustředí se na pojmy bankovní účet a vkladový účet k čemu slouží a jak funguje. Dále přibližuje termín spotřebitelského úvěru, co to je, jak se dělí a co je důležité při posuzování úvěru. Posledním tématem se snaží vysvětlit téma cenných papírů. Z pohledu firmu se snaží přiblížit a vysvětlit zahraniční platební styk, směnky, leasing a financování. Obsahuje i seznam pojmů od A do Z z oblasti bankovníctví. Pro učitele jsou na stránkách volně k dispozici hodinové webináře, které by se mohli stát vodítkem k tvorbě vlastních prezentací nebo z nich využít jen zajímavosti a uplatnit je jako doplňkové informace pro žáky.

ČNB - Peníze na útěku

Česká národní banka je nestranným strážcem férové soutěže a stability finančního trhu. Uvědomujeme si, že na finančním zdraví obyvatel země závisí ekonomické zdraví celé země. Portál je určen především mladým lidem, kteří právě vstupují do aktivního života. Začínají poprvé vydělávat i utrácet a jejich rozpočty čeká celá řada změn. Založení rodiny s sebou přináší odpovědnost vůči partnerovi a dětem – hospodaření „od výplaty k výplatě“ už nestačí a metoda „pokus-omyl“ může mít fatální následky. Užitečné rady a praktické tipy zde najde každý, kdo chce být pánem, nikoliv otrokem svých financí. A to bez ohledu na věk a životní situaci. Portál je dostupný na internetových stránkách <https://www.penizenauteku.cz/>.

Webový portál je rozdělen do čtyř základních kapitol Rozpočet, Finanční služby, Životní události a Testy. V oblasti rozpočtu se snaží návštěvníkovi stránek osvětlit k čemu rozpočet slouží a proč je dobré si ho sestavit. Předkládá tipy a rady, jak správně si sestavit svůj rozpočet. K dispozici je i názorná instruktáž krok za krokem co do rozpočtu patří a kolik peněz je potřeba si dávat stranou na nečekané výdaje. Vhodný výukový materiál pro žáky jako samostatný úkol, ale i jako podpůrný materiál pro výuku na téma rozpočet domácnosti.

Finanční služby jsou členěny na podkapitoly půjčky, pojištění a spoření. Životní události se zaměřují, jak se zajistit na stáří tedy období důchodu, v momentě, že se rozhodnete založit rodiny, dále řešení otázku bydlení, pořízení auta, jak nakládat s penězi nebo když vám dluhy přerostou přes hlavu. Nakonec jsou pro návštěvníky

stránek připraveny kontrolní kvízy, na základě, kterých si prověří své získané znalosti. Tyto stránky jsou velmi komplexní, snadno se v nich člověk orientuje a jedná se o velmi kvalitní studijní oporu pro výuku.

ČNB - Bankovkovi

Zábavně vzdělávací pořad vysvětlující základní pojmy ze světa financí. Postavy znázorňují představitele bankovek. Pořad poukazuje na skutečnost, že dnes něco vlastnit nepřináší jen radost, ale také povinnosti. Vtipné scénky z finančních karambolů této partičky potrhých přátel pomůže divákům seznámit se s problematikou správného zacházení s financemi a finančními produkty. Seriál je protkáván edukativními vlogy, které hlouběji vysvětlují použité pojmy a doplňuje širší kontext. Součástí vlogů jsou grafické prvky a animace.

Finanční gramotnost do škol

Tento portál naleznete na internetových stránkách <http://www.fgdoskol.cz/>. Snaží metodicky podpořit a zatraktivnit výuku finanční gramotnosti na základních školách a středních školách, postavit výukové materiály na prakticky využitelných informacích a zkušenostech, poskytnout ucelené informace k tématu finanční gramotnosti v takové formě, která bude snadno využitelná při výuce na základních školách a středních školách. Snaží se vytvořit a poskytnout zajímavé pomůcky podporující interaktivní přístup k výuce umožnit sdílení zkušeností odborníků z praxe podílet se na prevenci předlužení rodin v České republice. Výukové materiály obsahují pracovní sety pro 1. a 2. stupeň základní školy a pracovní sety pro střední školy. Materiály jsou volně stažitelné prostřednictvím serveru https://www.ulozto.cz/tam/_1hflUIJYVQDx. Dále na internetu jsou k dispozici videa, animace, filmy či webináře.

Krotitelé dluhů

Pořad ukazuje konkrétní situace ze života. Krotitelé dluhů jsou poradci, kteří zadluženým osobám nabízejí řešení. A někdy jsou tato řešení hodně bolestivá. Záleží jen na dlužnících, zda se po navržené cestě vydají, nebo zda budou dál žít se svými dluhy. Krotitelé dluhů odkrývají životní realitu bez příkras. Krotitelé dluhů ukazují, kde hledat řešení. Jednotlivé díly mají ideální stopáž pro využití ve školách (cca 26 minut). Všechny díly můžete najít ve videoarchivu České televize.

Hra peníze na víc

Společenská hra peníze aneb 30 let virtuální reality české domácnosti. Hra provede žáky finančním životem běžné české domácnosti. Hra Peníze navíc je zaměřena především na vzdělávání v oblasti osobních financí a pochopení souvislostí v této oblasti. Aby byl efekt co největší, je vhodné připravit ve hře „krizové situace“ (například velké výkyvy na trzích s cennými papíry, rizikové události apod.) a nechat hráče, aby viděli dopad jejich finančních rozhodnutí na situaci svěřené rodiny. Následně je vhodné doplnit základní výklad dané problematiky a ukázat si, co který hráč udělal dobře, a co naopak zanedbal. Úkolem je provést rodinu všemi nástrahami i příležitostmi, které ji v životě mohou potkat a úspěšně ji dovést ke splnění jejích cílů a dosažení finanční nezávislosti. Cestu ke splnění cílů vám budou zpříjemňovat, ale také znepříjemňovat různé události, které běžnou rodinu potkávají. Jak se vám podaří cílů rodiny splnit, to záleží především na tom, jakým způsobem nastavíte její finanční hospodaření. Jedná se o spolehlivého pomocníka pro zábavné a zážitkové učení, atraktivní a efektivní výuku. Hra umožňuje zvyšování náročnosti různými scénáři. Hra má deset kol, ve kterých můžete měnit využití finančních prostředků rodiny podle momentálních potřeb. Každé kolo představuje 3 roky života a skládá se ze tří kroků. Prvním krokem je finanční transakce, ta zahrnuje nastavování, nákup a prodej finančních produktů. Druhým krokem je událost a řešení jejího dopadu na finanční situaci rodiny. Poslední krokem je vývoj trhů s výplatou výnosů z některých produktů. Cílem hry je provést svěřenou rodinu třiceti lety života, splnit stanovené finanční cíle v určeném časovém horizontu, vypořádat se s různými událostmi a nashromáždit dostatek kapitálu k zajištění doživotní renty. Hru lze hrát jednotlivě i ve skupinách. Časová náročnost hraní je cca 6 hod. Více informací na http://www.abcfv.cz/docs/pravidla-hry_nahled.pdf.

Aby dluhy nebolely

Využít můžete také vzdělávací seriál Aby dluhy nebolely 26 dílný seriál představuje praktické rady pro lepší hospodaření s osobními i rodinnými financemi. Součástí pořadu jsou také doporučení, jak se orientovat v různých nabídkách finančních ústavů a společností. Seriál vznikl v roce 2012 ve spolupráci České televize a České spořitelny. Pracovat lze například s těmito díly seriálu: Dražší, než se zdá, Strategie mrtvého brouka, Pět dlouhých let. Stopáž jednoho dílu je 8 minut. Všechny díly lze najít na stránce: <http://www.ceskatelevize.cz/porady/10385900530-aby-dluhy-nebolely/dily/>.